

VÉLEMÉNYEK
A MAGYAR SAJTÓBAN
A KÖZGAZDASÁGI
EGYETEMRŐL

KIADJA:

A KÖZGAZDÁK EGYETEMI SZÖVETSÉGE

BUDAPEST

"PÁTRIA" IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1931

"PÁTRIA"
IRODALMI VÁLL.
ÉS NYOMDAI
R. T.
☺

311660

MUTATÓ

	Oldal
Apponyi Albert gróf	56
Az Est	55, 69, 73
Balogh Elemér	19, 51
Balogh Jenő dr.	69
Baross Endre földbirtokos	51
Beliezey Géza földbirtokos	31
Berzeviczy Albert	69
Budapesti Hírlap	5, 19
Buday Barna	5, 7, 29, 48
Dőry Frigyes földbirtokos	12
Éber Antal	50, 57
Fabriceus Endre	34
Fekete Béla	13
Fleischmann Rudolf növénynevelő igazgató	61
Góth László jószágigazgató	45
Hagyó-Kovács Gyula jószágkormányzó	33
Hofmann Antal jószágfelügyelő	24
Hoyos Miksa gróf	72
Köztelek	7, 15, 24, 29, 60, 61, 63
Krúdy Ferenc országgyűlési képviselő	52, 64
Magyarország	52
Magyarország	59
Manninger Adolf jószágigazgató	22
Medvezky Károly földbirtokos	12
Nemzeti Ujság	23, 38, 48, 64, 67
OMGE	60
OMKE	17
Pester Lloyd	25
Pesti Hírlap	22, 35, 45
Popovics Sándor	64
Rhédey Lajos jószágfelügyelő	14
Sándor Pál	25
Scitovszky Tibor dr.	57
Somssich László gróf	10
Schandler Károly	52, 63
Schlagetter Mátyás nyug. jószágfelügyelő	14
Szigeti Pál dr. földbirtokos	33
Szterényi József báró	35
Teleki Pál gróf	67, 73
Tóth Jenő dr. nyug. államtitkár	11
Törley Bálint földbirtokos	32
Uj Lap	65
Ujság	46
Vajda István	31
Vásáry István	13
Vay László báró főispán	32
Zichy János gróf	38

Akadémia vagy egyetem?

Írta: Buday Barna

(Budapesti Hírlap, 1931. II. 27.)

Fölmerült az a terv, hogy a debreceni gazdasági akadémiát át kellene szervezni a debreceni tudományegyetem mezőgazdasági fakultásává. Az áttelepítés szükségességét szentpéteri Kun Béla, a debreceni Tisza István-tudományegyetem rektora a *Budapesti Hírlap*-ban megjelent cikkével értékes támogatásban részesíti. E cikk szerint nem gazdaságos, sőt célszerűtlen és költséges az az állapot, hogy a gazdasági akadémia katedrákat, gyűjteményeket, könyvtárakat tartson fenn azoknak a tudományoknak a művelésére, amelyeknek a szomszédos egyetemen tudományosan kiépített és kitűnő berendezésű tanzékei vannak. Ha az egyetem meglevő tudományos részéhez hozzákapcsolnánk a gazdasági akadémiából a mezőgazdasági és a gyakorlati részt, kész volna a mezőgazdasági fakultás, amely jobb és takarékosabb munkát végezne a gazdasági akadémiánál.

Olvasván a tudomány és a gyakorlat összeházasításának ezt a tervét, olyan egyszerűnek tetszik a megoldás, mint akárcsak a mákoscsik készítése. Egyfelől itt a főtt tészta, másfelől ott a mák; össze-teszem a kettőt és kész a mákoscsik.

Úgy vélem azonban, hogy az egyetem tudós rektora a kérdést érthetővé tétele okából túlságosan leegyszerűsítette. Én figyelemmel kísértem a budapesti közgazdaságtudományi kar mezőgazdasági szakosztályának szervező munkálatait s mondhatom, hogy ez a munka nem volt valami egyszerű dolog.

Hiába vannak Budapestten egyetemek, amelyek kitűnően művelik a mezőgazdasági ismeretek alapjául is szolgáló tudományágakat, ennek ellenére a mezőgazdasági fakultás semmit se vehetett át készen az egyetemtől. Mert az egyetemi előadások jók arra, hogy kémikusokat, zoológusokat, botanikusokat és a többi, tehát tudományos pályákra indulókat képezzenek, ám a mezőgazdasági fakultáson nem ez a cél. Itt elsősorban mégis csak gazdákat kell képezni. Hogy az elméleti oktatás súlya kibírható legyen, a tudományágak tömkelegéből csak annyit lehet közölni, amennyire a gazdasági szakképzettség jó meg-alapozása szempontjából szükség van. A gazdasági szakképzettség a tudományok csipeteiből alakul ki; itt nemcsak az adag a fontos, hanem a keverés aránya is. Ki kell vonni az előkészítő tudományok

óriási anyagából azt, ami a mezőgazdasági szakra tartozik. A tudományos szaktárgyaknak erre a kivonatolt és alkalmazott tanítására semmiféle egyetem sincs berendezve. A közgazdaságtudományi karnak tehát külön tantervről kellett gondoskodnia, külön előadókkal. Saját termő erejéből kellett kiépülnie.

Előadásait alig néhány tudományegyetemi tanár támogatja külön studiumokkal. Valami húsz tanárt egyenesen ehhez a karhoz neveztek ki, ezek tehát egész tanári hivatásukat a karnak szentelik. A tanárok másik része meghívott előadó; a meghívott előadók az állatorvosi főiskola tanáraiból és a Budapesten székelő tudományos és kísérletügyi intézmények vezetőiből kerülnek ki. Mindent összevéve, a mezőgazdasági tanterv végrehajtása hatvankét előadót foglalkoztat. Az előadók mind a fakultás különleges céljaira dolgozták fel szakmájuk anyagát és évekig tartó, kemény munkába került, míg a tananyag kialakult, a kar tevékenysége összhangba jutott. Mikor aztán elkészült a egyszerű instrumentum, kiderült, hogy jó tudományos munkát végez ugyan, de a gyakorlatias tanításra jobb az akadémia. A közgazdasági egyetem mellett a gazdasági akadémiák is hézgapótlóan szükséges intézményeknek bizonyultak.

Még sem olyan egyszerű hát az a mákoscsík.

Kérdem most már, hol van a pénz és hol van a tudományos garnitúra, amellyel megcsináljuk Debrecenben ugyanazt, ami Budapesten már készen van? Én azt hiszem, hogy még egy, a budapestivel némileg is felérő egyetemi mezőgazdasági fakultás kabátjához nincs se pénz, se posztó. Ha pedig nem teremthetnek tökéletest, tákolmányt nem érdemes csinálni, különösen azon az áron nem, hogy egy kipróbálatlan jó gazdaképző iskolát feláldozunk.

Tisztelet a tervezőknek, mert elgondolásukban benne van a színvonalemelés, a haladás nemes vágya, de úgy rémlik, mintha kicsinyelnek azokat a nehézségeket, amelyekkel egy tudományegyetemnek a mezőgazdasági oktatás céljára való hangszerelése jár. A tapasztalat mutatja, hogy ez igen nehéz dolog. Óriási áldozatot követelne az egyetemtől a vonatkoztatott tanítás és a mezőgazdaságnak egyelőre nincs oka arra, hogy ezt az áldozatot kérje.

A gazdasági akadémiák jó gazdákat nevelnek. Ha valami kívánni valója van az életnek, ez különösen a még gyakorlatiasabb kiképzésre irányul. A földbirtok egyre kevesebb szakértő gondozót bír el, ehhez képest azoktól, akik a gyakorlati gazdálkodás útjára lépnek, az élet lehetőleg az önálló tevékenységre való készülséget követeli, tehát azt, hogy a tanult elméleteket különböző viszonyok között is jól alkalmazzák. Ezért a gazdák a gyakorlati oktatás elmélyítését sürgetik és ezt a feladatot a gazdasági akadémiák jól oldhatják meg, a tudományegyetem ellenben éppen ezt a feladatot szolgálhatja legkevésbé. A tudományosabb nevelést illető szükséglet pedig közigazgatási és közgazdasági irányban ma olyan kicsi, hogy azt a meglevő közgazdasági egyetem is hívást kielégíti, sokkalta nagyobb készülséggel, mint bármelyik vidéki egyetem tehetné.

A tudományos irány fejlesztésének jó alapja a budapesti közgazdaságtudományi kar; a gyakorlatias irány fejlesztésének igen jól bevált alapja a gazdasági akadémia. A gazdáknak az a kívánsága, hogy egyelőre hagyják ezeket az alapokat érintetlenül és ne kívánjanak tőlük olyan szolgálatot, ami természetükkel és célkitűzéseikkel ellenkezik.

Az OMGE irodalmi és tanügyi szakosztályának gyűlése

(Köztelek, 1931. III. 1.)

Buday Barna előadói beszéde

Buday Barna: Bizonyára nem ismeretlen a szakosztály tagjai előtt az a terv, amelyet már hírlapi közlések is bejelentettek a nyilvánosságnak és amely arra irányul, hogy a debreceni gazdasági akadémiát a debreceni Tisza István tudományegyetembe kapcsolják, illetve a tudományegyetem mezőgazdasági fakultásává szervezzék át. A mozgalom odáig érett, hogy már hivatalos tárgyalások is folytak ebben az ügyben, sőt a „Magyarország“ jelentése szerint a kultuszminiszter úr már pártfogásába is vette volna a tervet. Ez nem meglepő. A kultuszminiszter úr már régebbi idők óta leküzdhetetlen rokonszenvbe került azzal a gondolattal, hogy a mezőgazdasági szakoktatás egyes szakaszain is ő legyen a gazda. Ő alapította az úgynevezett felső mezőgazdasági iskolákat a gazdasági szakoktatás középfokú tagozataiként és övé volt az az elgondolás, hogy a keszthelyi gazdasági akadémiát a szegedi egyetembe kell olvasztani. Ha tehát a debreceni terv nem is a kultuszminisztertől eredt, de hozzá mindenesetre nyitott ajtót talált.

Akarja az egyetemi kapcsolatot Debrecen városa is, mert ettől a városfejlesztés szempontjából előnyt remél. Akarja a debreceni egyetem, már csak azért is, mert a gazdasági akadémia igen csinos ingatlanhozományt vinne a házhoz. És mit szólhatna az akadémia? Hiszen amelyik gazdasági akadémia nem akarna egyetem lenni, azt aféle ritkaságként kellene mutogatni, mint azt az ezredest, aki visszautasítaná a tábornoki rangot.

Csupán csak az a kérdés, hogy ezekkel az egyező akaratokkal azonosulhatnak-e a mezőgazdasági szakoktatás általános érdekei. Mert a gazdasági akadémia elsősorban mégis csak a mezőgazdaság intézménye, amelynek mindenekelőtt az őstermelés igényeit kell kielégítenie. Az a kérdés tehát, jobb szolgálatot tehet-e a mezőgazdaságnak az egyetemi mezőgazdasági fakultás, mint a mai gazdasági akadémia?

Ha világos választ akarunk adni erre a kérdésre, meg kell állapítanunk, hogy a *gazdasági akadémiák legfontosabb szolgálata a mezőgazdaság irányában az, hogy gyakorlati gazdákat képeznek.* Ezt a főszolgálatot végzi mai állapotában a debreceni gazdasági akadémia is,

még pedig el kell ismernünk, hogy jól végzi. Most már azt mondják, hogy ha az akadémia egyetemi fakultássá válik, akkor ebben az egyetemi állapotában a termelési-technikai ismeretekén túl, közigazgatási és közgazdasági szakképzést is nyújthat, így a közigazgatási pályára is képezhet és gondoskodhat a tanárképzésről. Ezeket a különleges célkitűzéseket azonban a debreceni terv szükségességének megokolásából rögtön kiküszöbölhetjük, mert hiszen tudvalevően van már olyan egyetemi intézményünk (és ez a budapesti tudományegyetemi közgazdaságtudományi kar), amely a tudományos képzés jelzett feladatait sokkal kedvezőbb körülmények között láthatja el, mint bármely vidéki egyetem. Ám ebben a tekintetben különben is oly csekély, mondhatni semmi a szükséglet, hogy evégből még egy egyetemi fakultást létesíteni valóban felesleges volna. Ha pedig a közigazgatás és a tanárképzés céljaira felesleges és szükségtelen új intézményt állítanunk, akkor ne engedjük magunkat zavartatni a felesleges szempontoktól, hanem állapítsuk meg, hogy a szakoktatás feladata és lényegbeli hivatása a debreceni egyetemen is csak az maradna, ami a debreceni gazdasági akadémián volt, tudniillik a *gyakorlati gazdaképzés*.

Oda egyszerűsödik tehát a kérdés, hogy a gyakorlati gazdaképzés feladatát a gazdasági akadémia mai külön alapjain szolgálja-e jobban, vagy pedig akkor, ha beleolvad az egyetembe. Szerény nézetem szerint a gazdaképzésre a gazdasági akadémia a célszerűbb és jobb keret, mert ebben a keretben minden szaktárgy és tanszék a mezőgazdasági ismeretek megalapozására és támogatására szolgál, tehát egy nagy központ körül helyezkednek el az előadott tárgyak a legteljesebb alkalmazkodó készséggel, míg ezzel szemben az egyetemi oktatás rendszerében nem várható a mezőgazdasági szakhoz való ez az alkalmazkodás, mert minden tanszék és előadó külön központ kíván lenni és valamennyinek az önmagában való tudományos fejlődés gondolata van a centrumában.

A másik különbség pedig az, hogy a *gazdasági akadémia* a *jölművelésügyi kormány*nak s ezen keresztül az *életnek mindennapi befolyása van*, amelynél fogva a tanítást s a gazdaságvitelt hozzáigazíthatja a gyakorlati élet szükségleteihez. Ezzel szemben az egyetembe olvasztott szakoktatás az autonómia külön alkotmánya alá kerül, ezen keresztül az agrárkormányzat beavatkozása nem érvényesülhet, hanem működésének és fejlődésének irányát az egyetemi élet szelleme határozza meg.

De még más szempont is figyelembe jön itt. Minél lejjebb szállunk a szakiskolák lépcsőfokán, annál inkább érvényesül az általánosítás, az összefoglalás szelleme; és minél lejjebb megyünk, annál jobban ki-domborodik a *specializáló irányzat*. Egy és ugyanazon szakmakört a földműves iskola például két tárgyra oszt fel, a gazdasági akadémia hatra, az egyetemi tízre. Így a gazdasági akadémiákon az előadott előkészítő és gazdasági szaktárgyak száma 24, a közgazdaságtudományi kar mezőgazdasági szakán 62. Ugyanazon szakkör tehát az egyetem tantervében sokkalta nagyobb elméleti megterhelést jelent, minél-ogva a gyakorlati oktatás céljaira kevesebb idő marad.

Semmiesetre sem várhatjuk tehát az egyetemtől az elméleti és gyakorlati oktatás kapcsolatának intenzívebbé tételét, már pedig éppen ez az, amit a gazdaképzés szempontjából mellőzhetetlenül fontosnak tartunk.

Hivatkozhatnánk arra is, hogy a három évfolyamú gazdasági akadémiai képzés rövidebb egy évvel az egyeteminél, tehát ez utóbbihoz képest költségmegtakarítást és időnyereséget jelent. Ezt az érvet azonban, noha ugyancsak számba jön, nem akarjuk latra venni, mert hiszen tudvalevően az akadémiák szorgalmi idejének négy esztendőre való emelése napirenden levő kívánság, amelynek megvalósítása előbb-utóbb sorra kerül. Részünkről ugyancsak megszívlelendőnek tartjuk ezt a tervet, de két észrevételünk van hozzá. Először is a mai nyomasztó gazdasági válság enyhüléséig semmiféle olyan reformot nem ajánlanánk, ami a gazdaközönséget újabb áldozatokkal terheli, másodsor pedig megállapítjuk, hogy noha az akadémiák tananyaga rendkívüli sűrítettsége mellett is pótlásra szorul, itt most első sorban mégis az akadémiai oktatás olyan irányú fejlesztéséről van szó, amely elősegíti azt, hogy a hallgatók az elméletet a gyakorlati életben lehetőleg tökéletesen alkalmazni tudják. Itt tehát azért van szükség a tanulmányi idő meghosszabbítására, hogy egyfelől a tananyag kiegészítéséről gondoskodni lehessen, másfelől pedig az elméleti tanítás mellett több idő maradjon a laboratóriumi munkára és a gyakorlati kísérletekre. Ebből a szempontból komoly megfontolás tárgya, hogy a gyakorlati oktatás súlypontja a negyedik évre essék, amikor a hallgatók elméleti ismerete már kellően megalapozott.

Az akadémiai reform tervén tehát az a törekvés vonul végig, hogy az oktatást még gyakorlatiasabbá tegyünk és az élet számára a legkülönbözőbb viszonyok között is helytálló gazdákat neveljünk. Erre a célra az élet szükségleteihez hozzáigazítható gazdasági akadémia a maga gyakorlatias szellemével mindenesetre alkalmasabb, mint az egyetemi autonómiába zárt fakultás.

Azért az a kívánságunk, hogy ne zavarják ki a gazdasági akadémiaikat hivatásuk jól végzett útjáról. Van egy egyetemi intézményünk, a közgazdasági műveltség szempontjából nagyobb igényű hivatásokra való képzésre; ez erre a célra tökéletesen elég. A tudományos nevelés céljaira tessék a közgazdasági egyetemet kifejleszteni, esetleg a többi rokonszakmával való egyesítés útján külön agrárfőiskolává, de a gazdasági akadémiait hagyják meg annak az iskolának, amely a gyakorlati élet számára kenyérkeresőket nevel.

A határozati javaslat első részének szövege a következő:

„A szakosztály nem tartja célszerűnek és kívánatosnak a gazdasági akadémiaiknak egyetemi mezőgazdasági fakultásokká való átszervezését, illetve az egyetemekbe való beolvasztását, hanem a gazdasági akadémiaiknak meglévő alapjaikon való fejlesztését kívánja, annak a célnak a szem előtt tartásával, hogy azok a modern gazdálkodás feladataira felkészült és a gyakorlati életben helytálló gazdákat neveljenek.

A gazdasági akadémiák a gyakorlati gazdák képzésének hivatását eddig is jól szolgálták, az élet nem sürgeti azoknak a tudományoknak az egyetemekre való áttelepítését, sőt tiltakozik bevált ősi intézményeinkkel szemben azok a kapcsolatok, amelyekkel az elmélet és a gyakorlati oktatás között nemhogy csökkenteni szabadna, hanem fokozott intenzitásban kell fenntartanunk.

Nem okolhatja meg a gazdasági akadémiák átcsoportosítását az a célkitűzés, hogy mint egyetemi fakultások magasabb közgazdasági ismereteket igénylő hivatásokra nevelhetnek és gondoskodhatnak a tanárképzésről, mert hiszen e hivatások területén a pótlás szükséglete elenyészően csekély és különben is van már olyan intézményünk (a budapesti egyetemi közgazdaságtudományi kar), amely a tudományos nevelést feladatának tekinti. A közigazgatás területén a gazdaképzett-ségük elhelyezkedési lehetősége alig jöhet figyelembe, a tanárképzést illetően pedig a közgazdaságtudományi kar munkája abban az esetben sem szorulna kiegészítésre, ha valamennyi felső- és középfokú szakintézményünk tanárát az egyetem képezné ki, már pedig tudvalevő, hogy a gazdasági tanárképzést a gazdasági akadémiák és többi szakiskoláink is ezidőszert maguk végzik. A különleges és igényesebb szakképzésre való hivatkozást tehát nem lehet elfogadni olyan lépés jogcímeiként, amely gazdasági akadémiánkat, vagy bármelyiküket is megszüntetné és a mezőgazdaság gyakorlati igényeihez igazított megszűntetné és a mezőgazdaság gyakorlati igényeihez igazított fejlesztene ki, amelynek külön alkotmánya a földművelésügyi kormány s ezen keresztül az agrárérdekek eddig érvényesült irányító beavatkozását is kizárná.“

Somssich László gróf felszólalása

Somssich László gróf: Mindnyájan örömmel és megnyugvással vennénk tudomásul, ha a kérdést végleg levennék a napirendről. Azt hiszem azonban, mégsem hiábavaló az OMGE mostani állásfoglalása, mert a kérdés ismét és ismét felszínre kerülhet és a gazdákra támaszkodva, a miniszter nyomatékosan képviselheti a megfelelő álláspontot a kormány kebelén belül. Meg kell állapítani, hogy mi mindenütt, gazdatársadalmi összejöveleteken és a törvényhozásban ismételtlen leszögeztük az előadó által most kifejtett szempontjainkat. A gazdasági akadémiák közcélú intézményét nem lehet politikai törekvések rugójává tenni. Az akadémiák bármilyen irányú átszervezésénél figyelembe kell venni fejlődésüket és célkitűzésüket. Különösen méltányolni kell a tradíció szempontjait a keszthelyi akadémiánál, amelynek alapítása egy magyar főúr áldozatkész gesztusának az eredménye. Történelmi szálak fűzik Keszthely városához és már csak azért sem lehet máról-holnapra Szegedre áttelepíteni. Ha magasabb kulturát akarunk, megvan arra az alap a budapesti közgazdaságtudományi kar keretében, amelynek kiváló tanárai teljes mértékben hivatottak a legmagasabb fokú tudományok művelésére. Élje ki ennek

naggyá fejlesztésében a kultuszminiszter alkotási vágyát és ne ambicionálja azt, hogy a földművelésügyi miniszternek végül is csak a budafoki borászati iskola táncterme maradjon meg szakoktatási intézményül. A termelés átformálása ma a legidőszerűbb kérdés és ezen a téren akadémiáink gyakorlatilag is képzett tanárai hivatottak a szakszerű irányítást megadni. Erre a feladatra a kultuszminiszter és az ő intézményei nem lehetnek alkalmasak. Rendezni kell az akadémiák tanári karának anyagi helyzetét is és olyan alapokra kell helyezni, ami megfelel főiskolai képzettségüknek. Emberleg érthető, hogy a magasabb életstandard lehetőségét nyújtó egyetemi tanárság után áhítoznak, de hiú remény, hogy mindnyájan egyetemi tanárok lehetnének, mert nyilván csak két-három tanár átvételéről lehet szó. Az akadémiák tanárait tehát olyan helyzetbe kell juttatni, hogy gond nélkül végezhesék a rájuk bízott kulturális munkát. Nekik nemcsak nevelniök kell, hanem saját tudományágukban továbbkutatni, vidékükkel is állandóan érintkezni, hogy új benyomásokat szerezzenek és megtartsák azokat a gyakorlatilag is értékes tudományos színvonalat, amelyet mi gazdák tőlük joggal elvárhatunk. Nevetséges, hogy egy agrárországban szinte teljesen reménytelen vállalkozás egy mezőgazdasági szakkönyv kiadása. Igen helyes, hogy az akadémiák hallgatóinak száma ma nem haladja meg a békebeli kereteket, mert a mai kis Magyarország nem is adhat több okleveles gazdának kenyeret, mint a régi Magyarország. A tanároknak arra kell törekedniök, hogy az akadémiákból kikerülő kevés számú okleveles gazda kiváló képzettséget szerezhesen. A mai idők túlkomolyak ahhoz, hogy olyan elemeket bocsássunk ki az életbe, akik odakünn nem tudják megállni a helyüket. Az elméletileg és gyakorlatilag képzett közgazdaságtudósok is hiányoznak, pedig ezekre szükség van, már csak az agrár közélet nemzetközi vonatkozásainak ápolása céljából is. A határozati javaslatnak teljes terjedelmében való elfogadását ajánlom, mert ha az pillanatnyilag nem is időszerű, de állásfoglalásunknak napirenden tartása feltétlenül kívánatos.

Tóth Jenő dr.: A gazdasági akadémiák a mai szervezetükben megfelelnek a gyakorlati élet kívánságainak, ezért nincsenek tárgyi okai annak, hogy azokat az egyetemekbe olvasszuk, hanem ez a mozgalom azzal magyarázható, hogy a debreceni egyetem a szegedivel versengve, az akadémia útján is növelni akarja hallgatóságának számát. Az utóbbi években már voltak kísérletek arra, hogy az alsófokú mezőgazdasági szakoktatás is a kultuszminiszter fennhatósága alá kerüljön. Hogy ez a kérdés a napirendről levétetett, az az OMGE, elsősorban pedig Somssich László gróf felsőházi beszédének és erélyes állásfoglalásának következménye. Az akadémiák szervesen illeszkednek bele a földművelésügyi minisztérium szakoktatási hierarchiájába és működésüket értékesen támogatják a földművelésügyi miniszter többi intézményei, úgy mint a kísérletügyi állomások, állami méneshirtokok stb. Meg kell állapítani, hogy a debreceni akadémia egyetembe való beolvastásának az eszméje nem a kultuszminisztertől, hanem az érdekelt

debreceni köröktől eredt és a kultuszminiszter ezt csupán érthetően szívélyesen fogadta. A határozati javaslatot elfogadom.

Dőry Frigyes : Azt hiszem, a gyakorlati gazdák túlnyomó részének véleményét tolmácsolom akkor, amikor tiltakozom az akadémiáknak a földművelésügyi miniszter fennhatósága alól való kivonása és egyetemmé fejlesztése ellen. A gyakorlatban kívánatos szaktudást az akadémiák tudják a legmegfelelőbb módon terjeszteni, mert itt az oktatás mezőgazdasági szakemberek kezében van, azonkívül az egyetemeken, az autonómia jogán, az előadók önállóan állapítják meg a tananyagot és nem veszik figyelembe a mezőgazdaság kívánságait. Az akadémiáknak egyetemmé fejlesztése már csak azért sem kívánatos, mert utóbbiakon rövid a szorgalmi idő, vaskos könyvekből és nem előadásokból kell elsajátítani az anyagot, pedig a mezőgazdasági oktatásban gyakran merülnek fel technikai kérdések is. Nem tartom ideálisnak a közgazdasági egyetem mai szervezetét sem, annál kevésbbé van szükség több hasonló intézményre. Hiszen az akadémiáknak is gyakorlatiasabb oktatásra kell törekedniök. Sajnos, a nagybirtokok megfogytak és mind kevesebb akadémikus nyer itt elhelyezést. A középbirtokok pedig nagyon sokszor nem akadémiát végzett egyének birtokosai, illetve a kisebb igényű, gyengébb képességű okleveles elem kerül ide. Ez azzal magyarázható, hogy a magasabb képzettségű, ambiciózusabb egyének kevésbé szívesen foglalkoznak a mindennapos, alacsonyabb rendű gazdasági munkákkal, amelyek a középbirtokokon gyakrabban adódnak, az egyetemet végzettek pedig az ilyen munkát még kevésbé szívesen végeznék. Általános a kívánság, hogy a legfelső fokú iskolákból kész szakemberek kerüljenek ki, ezért szorgalmazzuk már évek óta, hogy az akadémiákon az oklevél megszerzését bizonyos számú gyakorlati évhez kössék. Ennek a megvalósítása is kevésbé várható az autonóm szervezetű egyetemektől. A közigazgatási szolgálatban és a tanári pályán is kevésbé felelnek meg azok a követelményeknek, akik minden előzetes gyakorlat nélkül léptek erre a pályára. A tanárképzés szempontjából nincsen szükség a mezőgazdasági egyetemre, mert egyrészt itt a szükséglet igen csekély, másrészt erre a célra vannak speciális más intézmények is. Ha a gazdasági és birtokviszonyok változása a mai irányban folytatódik, nemhogy egyetemre nem, hanem még kevesebb akadémiára lesz szükség, inkább több középfokú intézményre. A határozati javaslatot teljes terjedelmében változatlanul elfogadom.

Medvezky Károly : A Bácsbodrogvármegyei Gazdasági Egyetemen nevében, gondolom 1924-ben nyújtottam be a GEOSz nagygyűlésének egy javaslatot, amely a felsőbbfokú gazdasági képzés kiépítését szorgalmazta. Nálunk, sajnos, a mezőgazdasági szakoktatás nincsen kellően kiépítve és ez is oka, hogy az agrárlakosság nem jut kellő vezető szerephez. A külföldi és főleg a német mezőgazdasági főiskolákon azért találunk aránylag olyan sok magyar hallgatót, mert ezek a hazai akadémiáknál magasabb képesítést nyújtanak. Ha a mezőgazdaságot kiegészítő erdészeti és állatorvosi szolgálatra

főiskolák képeznek, akkor joggal elvárható, hogy a főfoglalkozásként üzőtt mezőgazdaságot is főiskolán oktassák. Ennek a hiánynak a következménye az, hogy például a fővárosi tisztviselők, továbbá a törvényhozás alsóházának tagjai sorában olyan csekély a mezőgazdaság képviselője. A törvényhozásban és közigazgatásban is kívánatos a mezőgazdasági ismeretek terjesztése. Az kétségtelen, hogy Szegeden, ezen a nagy mezőgazdasági gócponton kellene egyetemi mezőgazdasági fakultásnak lennie. Magyaróvár maradjon meg a földművelésügyi miniszter alatt, Szegeden és Debrecenben pedig nyissuk meg az egyetemet a mezőgazdaság előtt. Külföldi példákra, főleg Olaszországra hivatkozom, ahol a bolognai, pisai és a padovai egyetemeken mezőgazdasági fakultás van és emellett van Olaszországban három speciális mezőgazdasági felső szakiskola is. Gyűrjük át az egyetemeken az intelligenciát több mezőgazdasági gondolattal. A képzési törvényt is meg kell változtatni, hogy ne a jogász, hanem a szakember legyen a közakarat irányítója és ne csak referens, mint ma. Sajnos, ezt a hibát az új közigazgatási törvény sem javította meg. Kell, hogy a szakoktatás területén az érdekelt két miniszter között összhang fejlődjön ki. Az Alföld a kultúra színterén háttérben van s ezért a szakosztálynak a felvetett kérdésben kedvezőbb álláspontot kell elfoglalnia az Alföld-kultúra fejlesztése érdekében. Támogatnia kell a két új alföldi egyetemen a mezőgazdasági fakultás felállításának ügyét. A Tudományos Akadémián is háttérbe szorították a mezőgazdaság tudományát. Legkiválóbb agrár szaktudósaink kiszorultak az akadémiából, amelyet agráréletünk legnagyobb szelleme, Széchenyi István gróf alapított, mégis 1867-ben megszüntették a mezőgazdasági szakosztályt. Végül hangsúlyozta, hogy a külfölddel való viszonylatban is biztosítani kell a mezőgazdaság egyenjogúsítását.

Fekete Béla : A határozati javaslat kiegészítendő volna két, személyi és anyagi okokkal nem korlátozott javaslattal. Míg a gazdasági akadémiák kiválóan alkalmasak az elsősorban szükséges általános gyakorlati képzésre, addig a közgazdaságtudományi kar a speciális mezőgazdasági képzésre alkalmas. Azonban kívánatos volna, hogy utóbbinál, a többi egyetemi tudományághoz hasonlóan, kikösse-nek bizonyos kötelező idejű gyakorlatot. A tapasztalat azt mutatja, hogy még a gazdasági akadémiák gazdaságában sem nyernek elegendő praxist az ott oklevelet szerző egyének. Ezért a határozati javaslatnak a következőkkel való kiegészítését kérem : „Kívánatosnak tartjuk, hogy a gazdasági akadémiák és a közgazdaságtudományi kar hallgatói az elméleti képzés után bizonyos gyakorlati képzést is szerezzenek az erről gyakorlati vizsgán beszámoljanak“.

Vásáry István : Méltóztassék megengedni, hogy mint vendég, a Debreceni Gazdasági Egyesület elnökségének nevében felszólaljak, teljesen a pártatlanság keretei között. Köztudomású, hogy Magyarország csak névlegesen és a teherviselésben agrárállam, mert más tekintetben legfeljebb panaszjogunk van, országunk sorsának irányításába nekünk nincsen beleszólásunk. Ha most a mezőgazdaság

maga foglalna állást az ellen, hogy a legfelsőbb szakoktatást egyetemi színvonalra emeljék, kérdem, akkor miért kell a többi, nálunk kevésbé jelentős tudományágnak egyetemi fakultást? Nem látom be, hogy az akadémiáknak az egyetembe való bekapcsolódása miért jelentené a gyakorlati képzés háttérbe szorítását? Ellenkezően, ennek csak előnyei volnának, mert a jogászoknak, a közigazgatási pályára készülőeknek is módjukban volna mezőgazdasági ismereteket szerezni, amire most nincs is alkalmunk. Azt sem mondhatnám, hogy az akadémia tanári karának az érdeke az egyetemhez való kapcsolás szorgalmazása, mert nem biztos, hogy az ő körükből neveznék ki az egyetemi tanszékek tanárait.

Schlagetter Mátyás: 25—30 évvel ezelőtt a magyaróvári akadémián csak két év volt a szorgalmi idő, mégis jó gazdák kerültek ki onnan. Nem az akadémiai oktatásban látom a ma tapasztalható hibákat, hiszen utóvégre az akadémiai oktatás is csak a gyakorlatban szerzett tapasztalatok könnyű megértését szolgálja. Az akadémiák a gyakorlatnak neveljék az embereket, akik a mai gazdasági viszonyok között is meg tudják állni a helyüket. A gyakorlati tudást odakin az életben kell megszerezni, ezért az akadémiai és a közigazgatási egyetemi hallgatóktól is meg kell követelni legalább egy év előzetes gyakorlati praxist. A magam részéről a határozati javaslatot teljes egészében elfogadom.

Rhédey Lajos: Egyes felszólalásokból úgy látszik, mintha az akadémiai végzettség gyakorlati képzése nem volna elegendő. Ha ez igaz, az egyetemen még kevésbé lehet majd megszerezni a kielégítő gyakorlati tudást. De az elméleti oktatásra is szükség van, hiszen a gazdának odakint az életben elsősorban adóügyi, másodsorban közgazdasági, harmadszor kereskedelmi, negyedszer pénzügyi jártasságra kell szert tennie és ötödször kell gazdának lennie, mert ha az első négy tudást nem szerezte meg, akkor mint gazda nem tud annyit produkálni, hogy az előbbi vonatkozásokban mutatkozó járatlan-ságok következtében előállott hátrányokat pótolni képes legyen. A gazdasági akadémiákon szigorúbb rostálást kell alkalmazni, elvégzése után két évi gyakorlatra menjenek a hallgatók és ezután még gyakorlati vizsgát tegyenek. Erre a rendszerre példa is van nálunk az erdészeti főiskola képében. A határozati javaslatot elfogadom.

Dőry Frigyes: Medveczky Károly és Vásáry István felszólalására reflektálva, meg kell állapítanom, hogy az akadémiák bizonyosságot tettek arról, hogy alkalmasak a gyakorlati képzésre. Az, hogy a mezőgazdasági fakultásokon a többi tudományozások hallgatói még egy-két évet rá hallgassanak gyakorlati mezőgazdasági ismeretek szerzése céljából, szerintem nem várható, ha pedig melléktárgyként hallgatnák a mezőgazdasági tárgyakat, az tapasztalat szerint nem érne semmit.

Buday Barna előadó a felszólalásokra reflektálva megállapítja, hogy egyes elhangzott észrevételek nem a napirenden levő tárgyhoz tartoznak. Mi most arról beszélünk, hogy mit ne csináljanak Debrecenben és nem arról, mit csináljanak Szegeden. Medveczky Károly túlságosan nagy jelentőséget tulajdonít az egyetemi mezőgazdasági

képzésnek. Szerintem nem várható, hogy ez annyira átformálná közigazgatásunkat, mint ahogy ő gondolja. Fekete Béla indítványa elfogadható, de mivel szintén nem tartozik szorosan a tárgyhoz, kérem a határozati javaslat első részének változatlan elfogadását.

Sztankovics János elnök szavazásra teszi fel a határozati javaslat első részét, amelyet a nagy többség változatlanul elfogad.

Debrecenbe kéne menni . . .

(Köztelek, 1931. III. 8.)

Hálátlan szerep jutott most nekünk, hogy a nagy, országos érdekeket és szempontokat kell debreceni gazdatársainkkal szemben védelmezni. „Sok a jóból is megárt” — mondja a közmondás s nekünk is ez jut eszünkbe, látva a nagy igyekezetet, amely most egyszerre több helyen is egyetemi hajlékot kínál a hosszú ideig árván hagyott mezőgazdasági tudományoknak. Erről a kérdéstről ismételtelen elmondottuk véleményünket s mindenki előtt ismeretesek az okok, miért nem kívánjuk a gyakorlatias irányú gazdasági akadémiákat a legmagasabb fokú mezőgazdasági tudományok csarnokává avatni.

„Úgy hát igazatok van” — halljuk most az ellenkező táborból — „ha a gyakorlatot féltitek az aszfalt közelségétől, fordítsuk meg a sort és vigyük el a mezőgazdasági tudományok meglévő egyetemét is vidékre”. Ez azután már olyan elképesztő követelés, amely ellen nemcsak a fejünk, hanem a zsebünk is tiltakozik.

Nekünk ugyanis kezdettől fogva az az álláspontunk, hogy a mezőgazdasági tudományok egyetemi művelésére elegendő a már tíz éve meglévő Közgazdaságtudományi Kar és ennek fejlesztésével, az igényekhez módosuló átalakításával minden jogos kívánságot kilehet elégíteni. Az pedig kétségtelen, hogy ez az egyedülálló intézmény az ország központjában, a fővárosban élvezi legteljesebben a tudományos működés kedvező feltételeit. Mi sem könnyebb ennek a bizonyításánál, elegendő, ha futó pillantást vetünk a Kar költségvetésére és tanrendjére.

Szembeszökő az a mostohaság, amit itt a kultuszminiszter úr részéről látunk. A folyó költségvetési évre 560 ezer pengő a Kar kiadási előirányzata, ugyanakkor a budapesti tudományegyetemnek 7½ millió, a három vidéki egyetemnek egyenkint 3—3 millió, a Műegyetemnek 2 millió pengő a kiadása. Hiszen félmillió pengő is szép összeg, hacsak a meglévő kereteket kell fenntartani, de hol van még ma is a Közgazdasági Kar attól, hogy berendezését tökéletesnek mondhassa? És ennek az összegnek is csak mintegy egyharmada esik a mezőgazdasági szakosztály személyi és dologi kiadásaira. Szóval 165.000 pengő jut egy évre a mezőgazdasági szakosztálynak, amely úgyszólván a semmiből teremtdött és csak a nagy felkészültségű tanári kar önzetlen, kitartó fáradozásának köszönhető, hogy ma már az egyes tanszékeken a sikeres oktatáshoz szükséges szemléltető anyag rendel-

kezésre áll. Ki saját gyűjteményéből, ki adományokból, hallgatók révén szerzett anyagból egészítette ki a kultusztárca filléreiből szegényesen felszerelt tanszékét és könyvtárát.

Ilyen csekély anyagi erők mellett csupán a fővárosi elhelyezésből származó előnyök nyújthatták az egyetemi színvonalú oktatáshoz méltó működés kellékeit. Ugyanis itt a tanár kutató munkáját és a hallgatók speciális képzését a kulturális és gazdasági intézmények egész sorának együttes bekapcsolása biztosítja. Ilyen intézmények: a Pázmány Péter Tudomány- és a Műegyetem, az Állatorvosi Főiskola, a Tudományos Akadémia, a Nemzeti és a Mezőgazdasági Múzeum, az országos gazdasági érdekképviseletek, a tudományos és közgazdasági társulatok, a földművelésügyi miniszter nagyszámú kísérletügyi intézménye, a különböző szaktársulatok, nagy könyvtárak, a kiállítások és vásárok egész sora, a nagy uradalmak jószágigazgatóságai, mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi vállalatok és központok, amelyek együttesen mind értékes eszközöket, adatokat és környezetet nyújtanak a tudományos munkához és tanításhoz.

Mindezeknek összefoglalása és a tanítás érdekében való ügyes kihasználása teszi lehetővé, hogy aránylag kis befektetéssel a Közgazdasági Kar mezőgazdasági szakosztálya eredményes munkát végezzen. Ezek az erőforrások bármely vidéki városba való áthelyezésnél mind elvesznének, de széthullana az a nagy szellemi értékű gárda is, amely ma a Karon működik. A mezőgazdasági szakosztálynak mindössze hét tanszékkel rendelkező tanára van, akiknek hivatásuk egyben kizárólagos egzisztenciális alapjuk is. Ezeknek a munkáját és előadásait egészítik ki szervesen a társfőiskoláktól és a kísérletügyi intézményektől meghívott előadók, továbbá a Kar magántanárainak előadásai. Ezeknek a szakembereknek értékes közreműködését azonban köti őket és egyiküktől sem várható, hogy a pár órás előadás kedvéért nincsen annyi mezőgazdasági szaktudósa, hogy egy második egyetemmet, vagy egy vidéki fakultást is el tudjunk látni olyan specialistákkal, mint egy Weiser, Zimmermann, Aujeszky, Réthly, Konkoly-Thege, Unger, Raitsits, Pettenkoffer vagy Osztrovszky. Ezeknek speciális előadásai olyan magas színvonalra emelik a budapesti közgazdaságtudományi kart, amilyennel egész Európában kevés egyetem működése olyan csekély anyagi megterhelést jelent a Karra, amilyennek köszönhető az is, hogy a műegyetem, az állatorvosi főiskola és a kísérletügyi intézmények kitűnően felszerelt laboratóriumai is megnyílnak a Közgazdasági Kar hallgatói előtt.

Végre szembe kell nézni a debreceni egyetem rektorának, szentpéteri Kun Bélának azzal az érvelésével, hogy a mezőgazdasági tudományok legmagasabb művelését Debrecenbe kell áthelyezni, mert ott egymás mellett van az egyetem és a mintagazdaság, míg a budapesti

közgazdasági tudományi karnak nincsen megfelelő gyakorlati kiképzést nyújtó mintagazdasága. Ez a tetszetős érv szerintünk azért nem dönti el a kérdést, mert mi nem is kívánunk a budapesti közgazdasági tudományi kartól olyan elmélyülő gyakorlati oktatást, mint az akadémiától. Ellenkezően, éppen azért ragaszkodunk az akadémiák fenntartásához, mert azt akarjuk, hogy azok még jobban kiépítsék a gyakorlati képzést és lehetőleg perfektt gyakorlati gazdákat adjanak a magyar mezőgazdaságnak. Ezzel szemben a Közgazdasági Egyetem nyújtson magasabb elméleti képzést hallgatóinak, akik az agrárpolitikai pályákra, a földművelésügyi minisztériumba, érdekképviseltekhez, a közigazgatáshoz készülnek. Az akadémiák hallgatóinál nélkülözhetetlen, hogy benne éljenek az akadémia gazdaságának évekre megállapított üzemében, ott legyenek a napi rendelkezések kiadásánál és minden gyakorlati fogást elsajátítsanak, hogy így rögtön hasznos munkásai legyenek az őket alkalmazó gazdaságnak.

Az egyetemi gazdaság ezzel szemben, amelyet az évente személyében változó dékán irányít, inkább a tudományos kísérletek színtere s ilyen célból a közgazdasági egyetem is túrhetően oldotta meg a kérdést, de emellett remélhető, hogy a közeljövőben már a gyakorlati képzés céljaira is megfelelő gazdaságot tud szerezni.

Az elmondottakból mindenki véleményét alkothat magának arról, milyen kis súlyúak azok a tárgyi okok, amelyek a fakultás debreceni elhelyezését sürgetik. Nekünk úgy tetszik, az ellenkező érvek súlya egy-kettőre kilyukasztja a kocsí kast, amelyen egyesek az egyetemi mezőgazdasági oktatás pulykakakasát akarták most Debrecenbe utaztatni.

Számúzik Pallagpusztára a Közgazdasági Egyetem mezőgazdasági karát?

A kereskedelmi egyetemi oktatás degradálását is jelentené ez a terv

(OMKE, 1931. III. 21.)

A Köztelek folyó évi március 8-i száma érdekes cikket közöl. Megtudjuk ebből a cikkből azt, hogy felmerült a Közgazdasági Egyetem mezőgazdasági fakultásának Pallagpusztára történő áthelyezési terve.

Nem keressük e pillanatban az indokolást. Azt az egyet tudjuk, hogy egy egyetemnek, vagy egy egyetem egy részének vidékre történő áthelyezése mindig drága multság. Az adózók filléreivel pedig ma takarékoskodni kell.

Azt az egyet azonban meg kell állapítani, hogy a Közgazdasági Egyetemről a mezőgazdasági szak kiszakítása reánk kereskedőkre is komoly veszedelmet jelent.

Az első veszedelem az, hogy a mezőgazdasági fakultás kiszakítása feltétlenül maga után vonja a Közgazdasági Egyetem közigazgatási és kereskedelmi fakultásának felbomlását is. *A közigazgatási szak-*

osztályt bizonyára be fogják kapcsolni a tudományegyetembe és akkor mi lesz a kereskedelmi szakosztállyal! Világos, hogy ha egymagában marad, nem fogják egyetemi fakultásnak meghagyni, de ha meg is hagynák — keretéből kiszakítva lényegileg akkor sem fog az maradhatni.

Ez pedig annyit jelent, hogy az a kereskedő, aki ezentúl a jót egyetemen akarja kereskedővé képezni, kiküldheti azt külföldre, akkor, amikor Olaszország, Németország, Ausztria, Hollandia egyre jobban fejleszti a kereskedelem egyetemi oktatását, súlyos hiba volna nálunk annak visszafejlesztése vagy megszüntetése és súlyos hiba volna különösen akkor, amikor a magyar kereskedelemnek életszükséglete, hogy nyugati nívóját megtartsa és lehetőleg fejlessze.

Hogy mennyire a szükség teremtette a kereskedelmi oktatásnak is egyetemi rangra emelését, azt beszédesen igazolja az a tény, hogy a Közgazdasági Egyetem legnépesebb szakosztálya mindig a kereskedelmi szakosztály volt (az idén közel 1500 hallgató közül 680 kereskedelmi szakos van).

De káros volna az egyetemi kereskedelmi oktatás degradálása a felső kereskedelmi iskolai tanárképzés középpontjából is, amely a kereskedelmi szakosztály kebelében történik s amelynek a középiskolaival való egyenlőrangúságát és egyenlőrendűségét csak a Közgazdasági Egyetem létesítése valósította meg, aminek hatása 50 hazai felsőkereskedelmi iskolánk oktatási eredményeiben máris mutatkozik. Ennek a tanárképző intézetnek az idén 300-nál több hallgatója van.

De súlyos hiba volna a legfelsőbb kereskedelmi oktatásnak a Közgazdasági Egyetemből való kiszakítása más szempontból is. A Közgazdasági Egyetem közigazgatási szakosztálya évenként néhány száz leendő köztisztviselőt nevel. Ezek a köztisztviselők együtt nevelődnek a mezőgazdákkal és a kereskedőkkel, a Közgazdasági Egyetemen töltött esztendőik alatt abból is tanulnak valamit, hogy mi a mezőgazdaság és mi a kereskedelem. Más tudással és más érzékkel ülnek tehát le gazdasági vonatkozású ügyek elintézéséhez, mint azok a köztisztviselők, akiket csupán a jogi kar nevel. És éppen az volt a Közgazdasági Egyetemhez fűződött egyik legnagyobb reménységünk, hogy ilyen módon az állami adminisztráció át fog itatódni közgazdasági tudással és érzékkel.

A Közgazdasági Egyetemet tehát fenn kell tartani és inkább annak erősítésén kell gondolkodni, nem pedig egyes részeinek leoperálásán. Különös jelenségnek kell minősítenünk, hogy akkor, amikor legilletékesebb vezetőferfiaink állandóan azt hangoztatják, hogy az ifjúságot a gazdasági pályákra kell terelni, akkor éppen azt az intézményt kezdik ki minduntalan, amely elsősorban ezekre a pályákra készít elő és amelynek fontos hivatásáról nemrégiben oly találóan nyilatkozott meg maga az államfő is.

Ne a kereskedelmet akarják megint kisebbiteni akkor, amikor a mezőgazdasági egyetemi oktatást — nagyon helyesen — fenn akarják tartani. A kereskedőtársadalom egyenlő elbánást kér!

A Közgazdasági Egyetem problémája

Írta: Balogh Elemér dr. felsőházi tag
(Budapesti Hírlap, 1931. III. 22.)

Az utóbbi években ismételten felbukkant a hír, hogy a Közgazdasági Egyetem körül valami változás készül. Most is azt suttojják, hogy mezőgazdasági fakultása állítólag a debreceni egyetembe olvad be, a közigazgatási a Műegyetembe, a kereskedelmi szak pedig — esetleg a Kereskedelmi Akadémiával egyesítve — önálló főiskolává alakul.

Nem tudom ellenőrizni, van-e ezeknek a szállongó híreknek valami alapjuk és hogy ezzel a tervvel illetékes körök komolyan foglalkoznának. Ámde tény, hogy ez a probléma állandóan kísért, ami az egyetem hallgatói és a szülők körében nyugtalanságot kelt.

Mint a Közgazdasági Egyetem egyik szerény kezdeményezője és véleményező testületének tagja, feljogosítva, sőt kötelezve érzem magamat, de a közérdeket is vélem szolgálni, amikor aggályaimat egy ilyen tervvel szemben kifejezésre juttatom.

1911-ben az *összes magyar gazdasági érdekképviseletek* felirattal fordultak az országgyűlés mindkét házához a Közgazdasági Egyetem felállítására érdekében, amely 1920-ban meg is valósult. Azóta mindenki meggyőződhetett arról, hogy ez az egyetem hézagpótló intézménynek bizonyult és egyik legfontosabb szervévé vált az ifjúság *gyakorlati irányú* kiképzésének. Hallgatóinak száma 1300 körül állandósult, ami szintén igazolja, hogy maga az élet kívánja fenntartását. Ma, amikor minden ország sorsa a közgazdasági problémák helyes megoldásán fordul meg: nem lehet közömbös, hogy milyen készültséggel bíró generáció irányítja ügyeit. Magyarország nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy minden gazdasági szakra külön főiskolát állítson fel. Adva van tehát a helyzet, hogy a gazdasági célok szolgálatában álló felső kiképzés *közös egyetemen történjék*. Ez nemcsak a legolcsóbb megoldás, hanem azt is lehetővé teszi, hogy közös órákon tanítsanak gazdasági és kereskedelmi ismereteket, amelyekben egyaránt résztvesznek a mezőgazdasági, közigazgatási, közlekedésügyi, diplomáciai, pénzügyi, kereskedői stb. pályákra készülők. És akármelyik pályát tekintjük, mindenütt a gazdasági kérdések dominálnak, amelyek egy bizonyos felsőbbfokú gazdasági kiképzést feltételeznek. Az egyes szakokra való kiképzés izoláltan el sem képzelhető, mert a kereskedő, iparos, mezőgazda, vasutas, bankár: *egyaránt vállalkozó*, aki nem maradhat meg egyoldalúlag a maga szakmája mellett, hanem ezenfelül a nagyobb közgazdasági és jogi ismeretekre is rászorul. Például a modern mezőgazdának működése sikertelen lesz, ha nem sajátítja el a kereskedelmi ismereteket és szellemet, nincs tisztában a szövetkezeti, részvénytársasági forma, az értékpapírok stb. lényegével és nem tud eligazodni a közigazgatás és adóztatás labirintusaiban. Furcsán fest egy agrár országban olyan kereskedő is, akinek fogalma sincs a mezőgazdaság alapelemeiről, de még furcsább az a közigazgatási tisztviselő, aki a gazdasági életet irányítani, helyes mederbe terelni

lenne hivatva, de ugyanakkor nélkülözi a gazdasági élet szükségleteinek és törvényszerűségének elemi ismereteit. A vállalkozó legértékesebb tulajdonságának, a szervezőképességnek a közigazgatás vezetőjében is meg kell lennie. A közigazgatás egyszerűsítése, gyorsítása, gazdaságos mivolta egy bizonyos szervezőképességet követel, melynek kifejlesztésére a Közgazdasági Egyetem az ő gyakorlati tantárgyaival és módszereivel sokkal alkalmasabb, mint más egyetem. Annyi új intézmény lehet hivatva, amelyet speciálisan erre a célra létesítenek és építenek ki s *emellett megadják neki azt a függetlenséget is*, amely biztosítja számára az étellel való kapcsolatot és a világgazdaság folyton és rohamosan változó igényeihez való alkalmazkodást.

A kultuszminiszter úr egyik újságcikkében azt írta, hogy *minden mesterségben van valami alapismeret, amit kitűnően el kell sajátítani. A többi, vagyis a felépítmény sikere ennek az alapnak a biztosságától függ.* Ez aranyigazság. De kérdem: van-e ma fontosabb alapismeret a gazdaságinál? Megállhatja-e helyét vezető állásban például egy középiskolai képzettséggel bíró egyén, amikor külföldi versenytársaink a legkomplikáltabb és a felraffináltabb eszközökkel és a legnagyobb elméleti tudással versenyeznek egymással és ellenünk.

Végzetes hibának tartanám azt is, ha a kereskedelmi szakot megszüntetnék, mert a kereskedelmi pályákra csak akkor terelhetjük a magyar ifjúságot, *ha studiumait egyetemi jellegűvé tesszük*, mert különben ez az osztály ismét lesüllyed a *lenézett foglalkozások közé*. Ellenben a nagyobb gazdasági kiképzés felkelti az ifjúság érdeklődését a szabad pályák iránt és ide kell törekednünk, mert igen nagy közérdek fűződik ahhoz, ahogy az ifjúságot ne hivatalnokokká, hanem a szabad kereső pályákra neveljük.

Nem szabad elfelejtenünk azt sem, hogy az összes egyetemi diplomák közül *ma a közgazdasági az egyetlen, amellyel az ifjúság a külföldön is elhelyezkedhetik*. Semmi sem áll távolabb tőlem, mint az expatriálás gondolata. De annál inkább szeretnék szárnyakat adni után külföldre menjenek. Rajokat szeretnék kibocsátani a magyar kaptárakból, nem azért, hogy végleg elszéledjenek, hanem azért, hogy egykor a gyakorlati élet dús tapasztalataival megrakodva térjenek vissza. A szárny, amely nélkül rajok kibocsátása el nem képzelhető: *a gazdasági és a nyelvtudás*. Ezeket azonban másutt, mint a Közgazdasági Egyetemen, elsajátítani nem lehet.

A költségvetés szerint az állam a Közgazdasági Egyetem fenntartására mintegy 470.000 pengőt fordít. Ez a költségvetésnek *úgy-egyáltalán nem okolják meg a beavatkozást*, sőt ellenkezőleg, a súlyos gazdasági helyzet inkább azt követeli, hogy a kormány az eddiginél nagyobb áldozatot hozzon ennek az egyetemnek továbbfejlesztése (pl. a mezőgazdasági szak kiegészítése) és kiépítése (állatorvosi, erdészeti, bányászati szak) érdekében.

A Közgazdasági Egyetem eddig a törvényhozás mostohagyereke volt, annak ellenére, hogy egy-egy hallgatója csupán 416 pengőjébe került az államnak akkor, amikor

a Tudományegyetem 1 hallgatójára	768
„ szegedi egyetem 1 „	2200
„ debreceni egyetem 1 „	1700
„ pécsi egyetem 1 „	1222
„ Műegyetem 1 „	1040

pengőt költ, tehát a többi egyetemre sokkal nagyobb összegeket fordít.

Nem tartom szerencsés gondolatnak a mezőgazdasági fakultás beolvasztását a debreceni egyetembe sem. Ennek a fakultásnak Budapesten, mint az ország kulturális középpontjában van a helye, mert itt vannak az összes mezőgazdasági kísérletügyi állomások, amelyek annak működését szervesen kiegészítik. Ellenben szükség lenne Budapest közelében egy megfelelő nagyságú tangazdaság megszerzésére, az elméleti és gyakorlati kiképzés tökéletesítése szempontjából.

Azt a fonák helyzetet pedig, hogy a Közgazdasági Egyetem mellett a Műegyetem is nyújthat — *egyévi tanítás után* — közgazdasági oklevelet, olyképen lehetne megszüntetni, ha ez a tanfolyam olvadna be a Közgazdasági Egyetembe, kiváló professzoraival együtt, mert — minden tiszteletem mellett a tanerők kiválósága és az ifjúság szorgalma iránt — nem tartom helyesnek, hogy valaki *egyévi* elméleti kiképzés után a közgazdasági tudományokból doktori diplomát kaphasson.

Az 1920. évi XXXI. t.-c. a Közgazdasági Egyetem autonómiájának teljességéről tulajdonképen nem gondoskodott és ennek a következménye az, hogy sorsa és jövője állandó vita tárgya. Kívánatos volna, *hogy végre megszűnjék ez a lappangó bizonytalanság*, ami némelyeknek folyton megújuló okot és alkalmat ad arra, hogy ennek az egyetemnek szükségességét kétségbevonják és a kormányt — a takarékoság nem szerencsésen alkalmazott jelszavával — annak megszüntetésére buzdítsák. Ennek következtében most már elodázhatatlannak tartom, hogy a törvényhozás az 1920. évi XXXI. t.-c. megfelelő módosításával a Közgazdaságtudományi Kart egyetemi jelleggel ruhazza fel és önálló és teljes kiépítéséhez szükséges anyagi eszközöket rendelkezésére bocsássa.

Gazdasors

írta: **Manninger Adolf** jószágigazgató
(Pesti Hirlap, 1931. III. 25.)

Sokszor eltünődöm azon, hogy miért jut ki oly mostoha sors a mezőgazdaságnak az agrár Magyarországon?

Évről-évre olvassuk, hogy pénzügyeink diktátorai csak száraz miniszternek... A gazdatársadalom évekig harcolt oly kedvezményért, mit a gyáripár egy-két ankét árán elért... A gazdatisztek nyugdíjügye, a gazdáknek a közigazgatásban nem elég számban való bebocsátása, a többi, egyetemet végzettek részéről a gazdák tudásának jogtalan lekicsinylése stb., stb., mind kiáltó tanui annak, hogy rossz sora van itt a nemzetfenntartó elemnek.

Mezőgazdaság sorsában osztozik a gazdasági oktatás is. A múlt században apáink büszkén hirdették, hogy Keszthelyen és Magyaróváron születtek meg Európa első gazdasági tanintézetei. Míg azonban ezek egy évszázadig csak 2—3 éves akadémia mivoltukban maradtak és így képviselték hazánkban a legjobb gazdasági oktatást, addig Bécs, Berlin, München, Halle, Lipcse és több osztrák, illetőleg német városokban főiskola, sőt egyetemi fakultások keretében lett otthonra a gazdasági oktatás és kutatás, hova ambiciózus fiaink közül a vagyonosabbak és éllemesebbek ki is utaztak, hogy a mezőgazdasági doktor díszítő jelzőjével jöjjenek vissza és így a jogász-doktorok seregében utat törjenek a gazdák társadalmi tekintélyének.

A múlt század utolsó évtizedében minden országos gazdakongresszus azzal a refrénnel végződött, hogy hol késik a budapesti gazdasági főiskola, vagy a mezőgazdasági, állatorvosi és erdészeti fakultásokból álló budapesti gazdasági egyetem? Nagy miniszterünk, Darányi Ignác is lelkes harcosa volt ennek az eszmének, terve azonban megdőlt a politikai viszonyok miatt.

Rubinek Gyula, e korán elhunyt nagy gazdavezérünk minisztersége idején végre kibontotta szárnyait a mezőgazdasági egyetemi oktatás. Zajtalanul, szerény eszközökkel, de annál nagyobb lelkesedéssel dolgoznak már tíz éve a Közgazdasági Egyetem tanárai. Azokból az elismerő szavakból, melyeket Somssich László gróf és Buday Barna, a mi vezéreink legjobbjai, az OMGE-ben a közelmúltban is elmondottak, továbbá fiaink haladásából, az egyetem tanárainak munkáiból, intézeteinek berendezéséből látjuk, hogy ez az intézmény nemesen kiállotta a próbát és az egész magyar gazdatársadalom elismerését is kiérdemelte.

S most kezdődik számára is a gazdasors? Alig akarjuk hinni, hogy ezt a nagy lendülettel megindult intézményt Pallagpusztára akarják száműzni, ahol a tanulni vágyó és tanulni akaró fiatalság nem találja meg azt, amihez Pesten, az ország centrumában, gyűjtemények, múzeumok

látogatásával, az OMGE-ben, a Tudományos Akadémián és sok más helyen tartott előadások hallgatásával könnyen hozzájut.

Nem tudom feltételezni, nem tudom elhinni, hogy Klebelsberg gróf ne értékelné kellőleg Budapest kulturális miliójét, melyből szeretné kivenni részét a küzdelmes pályára készülő gazda is, ki ma már nem tud helytállani, ha csak a gyakorlati életben a természet erőit figyeli, hanem a kereskedelmet, a sorsát eldöntő tőzsdét, a közgazdasági élet zsongását is meg kell, hogy ismerje. *Annak az intézménynek, melynek legfőbb hivatása összegyűjteni az ország gazdasági életének tapasztalatait és kisugározni az egész országra kidolgozott eszméket, annak nem az ország egyik szögletében, hanem, mint a szívnek a törzs közepén, az ország középpontjában van a helye. Nem hiszem, hogy a miniszter ezt be nem látná.*

Akik a parlagpusztai tervhez a tanácsot adták, azok nem ismerik a gazdasági életet. Ha Klebelsberg gróf bevált okos módszerét követi s megkérdezi a közvéleményt, a gazdasági szervek képviselőit, akkor bizonyára más megállapításra jut és nem kell erre az ügyre is az annyiszor csalódott magyar lekiállapotával gondolnunk, hogy ime beteljesedett a hagyományos gazdasors.

A Közgazdasági Egyetem

(Nemzeti Ujság, 1931. III. 28.)

minderősebben bizonyítja munkásságával a maga jelentőségét és igazolja, hogy milyen nagy feladatok hárulnak rá nem csupán az új nemzedék tudományos nevelésében, hanem általában az ország közgazdasági szellemének fejlesztésében. Éber Antalnak teljesen igaza volt abban, amikor Széchenyi közgazdasági jelentőségét méltató emlékezésében visszautasította a Közgazdasági Egyetem megszüntetésére, avagy beolvasztására irányuló gondolatot is. A helyes egyetemi politika csak ennek az intézménynek fejlesztését, erősítését és kiépítését követelheti meg, mert a közgazdasági egyetem az elméleti és gyakorlati tudás olyan lehetőségeit nyújtja az országnak, amelyre különösen szükség van akkor, amikor jövőnk reménye és sorsunk legnagyobb bizakodása éppen a gazdasági megerősödésben való hit. Széchenyi valóban már évszázaddal ezelőtt meglátta, hogy a gazdasági tudást kell növelni és ma sem kívánhatunk mást, minthogy követjük Széchenyi tanítását. Ha nem volna Közgazdasági Egyetem, akkor meg kellene csinálni, mert ennek az intézménynek jelentősége megkívánja azt az egyre erőteljesebb munkát, amelyet az egyetem végez és mert a közgazdasági egyetem a magyar fiatalság számára olyan lehetőségeket nyújt, amelyeket nem csupán a maguk érdekében, de az ország jobb sorsát illetőleg hasznosítani tudnak. Az a kutató munkásság, amelyet a Közgazdasági Egyetem tanári kara végez, az a gyakorlati és elméleti tudás, amelyet az egyetem hallgatói felmutathatnak, minden tekintetben az ország gazdasági érdekeit szolgálja

és növeli. A takarékoság nem jelenti még a rombolást és nem követelheti az intézmények megszüntetését és amikor a kereskedelmi kamara elnöke óva int a Közgazdasági Egyetem megszüntetésétől, akkor annak a gazdasági érdekeltségnek nevében szólott, amely legjobban tudja, mekkora szükség van ennek az intézetnek munkájára és milyen szüksége van a gazdasági életnek arra a nemzedékre, amely erről az egyetemről kerül ki. Ne bántsuk tehát a Közgazdasági Egyetemet s mert az a kultura ügye és a gazdasági fejlődés ügye is, és mert a legjobban érdekelt gazdasági közvélemény jogosan ragaszkodik ehhez az alkotáshoz, akkor inkább mindent kövessünk el annak fejlesztésére, minthogy bárki is el akarja pusztítani azt, amiről mindnyájan érezhetjük, hogy helyes, amiért van.

Ne vigyék el a Közgazdasági Egyetem mezőgazdasági fakultását Budapestről!

Írta: Hofmann Antal urad, jószágfelügyelő

(Köztelek, 1931. III. 29.)

Akik a mezőgazdasági egyetem vidékre való helyezését szorgalmazzák, érvül hozzák fel, hogy Budapesten a hallgatók nem szerezhettek kellő gyakorlatot és így a főváros „aszfaltgazdászokat termel”.

Annak ellenére, hogy nálunk azok szoktak időszerű kérdésekkel foglalkozni, akik erre nem hivatottak, engedjék meg nekem, aki harminc éve vagyok gyakorlati gazda, hogy ezt a kérdést kissé megvilágítsam.

Hosszú gyakorlatom alatt tizenhét akadémiai és főiskolai végzettséget nyert fiatal gazda volt a kezem alatt, de ezek egyikétől sem vártam — és bizonyára így is volt minden kartársam — a kész prakszist, hanem inkább az alapos elméleti felkészültséget és a rátermettséggel párosult jóakaratot.

A gyakorlatot a fiatal gazda már kint az életben szerzi meg és pedig úgyszólván észrevétlenül, ha van rátermettsége.

Elméleti tudást ellenben csak az iskola falain belül sajátíthat el. Igaz, hogy ismereteit egész életén át gyarapítja, de ezt csak az esetben végezheti eredményesen, ha alapismeretei minél szilárdabb lábon állanak, amikor is van mire építenie. Ha itt valami hiányosság vagy zökkenő mutatkozik, az már később alig pótolható. Igaz, hogy vannak igen jónevű autodidakta gazdák, de — mint ahogy ezt nekem egy régi kedves principálisom, aki maga is ezek sorába tartozott, gyakran bevallotta — sok nehézséggel kellett megküzdenie és egész pályája alatt érezte az iskola hiányát. Amit könnyen elhihet mindenki, aki közelebbről tekint be a mezőgazdaság laboratóriumába és látja, hogy az állatok felnevelésénél ma már nem árpával, tengerivel stb., hanem fehérjével, szénhidrátokkal, keményítőértékekkel, vitaminokkal dolgozunk, a növénytermesztésnél nem a trágyát emlegetjük, hanem a foszfort, nitrogént, meszet és a talajbaktériumokat.

Szóval az iskolai készütségben az elmélet többet jelent, mint a gyakorlat. Sohasem fordul elő, hogy tanulmányai végeztével önállóan vezessen valaki egy gazdaságot, hanem a birtokos fia atyja mellett, a gazdatiszt főnöke mellett, mint beosztott, hosszú éveket tölt el. Hiszen így van ez minden foglalkozási ágánál, miért akarunk egyenesen kész gazdákat nevelni, amikor ez úgysem lehetséges.

De akkor miért vigyék el Budapestről a mezőgazdasági fakultást? Hiszen a legalaposabb elméleti kiképzés itt vihető keresztül. Hogy ez így van, magyarázni sem akarom, mert tagadni senki sem fogja.

Talán mindezekkel egyenlő fontosságú, amit a gyakorlati gazdák érdekében bátor vagyok következőkben felhozni. Ma már nincs időnk nekünk, akik az életben vagyunk, valamit „kikísérletezni“, mert ehhez évek kellenek, de ilyesmihez fölösleges pénzzel sem rendelkezünk. Milyen nagy segítség az, ha feljövén Budapestre, egy pár perc alatt megbeszélhetjük a dolgot a közgazdasági egyetem tudós tanáraival, akik — tapasztalatból tudom — mindig a legnagyobb készséggel jönnek segítségünkre.

Mennyire meg nem becsülhető az, ha a végzett hallgató soha el nem veszi kapcsolatát az Alma Materral, ahol tudását szerezte. Sohasem volt erre nagyobb szükség, mint ma, ebben a rohanó és folyton változó életben, amikor minden specializálódik... És ha az egyetem orvos nem szégyeli betegét a szív-, vagy vesespecialistához elvinni, a gazda is napról-napra jobban érzi, hogy mennyire szüksége van az ő specialistáira. Ez a szakember pedig legkönnyebben a fővárosban érhető el, ahol a gazdának úgyis évente többször van dolga és ezért külön utakat megtennie nem kell.

Hands off — von der Volkswirtschaftlichen Fakultät!

Vom Reichstagsabgeordneten Paul Sándor

(Pester Lloyd, 1931. IV. 1.)

Jahrzehntelang vermochte bei uns die Handelswissenschaft trotz besten Willen der interessierten Kreise nicht in die Universität einzudringen, obzwar man — hauptsächlich unter dem Eindruck der deutschen Handelshochschulbewegung — in kaufmännischen Kreisen und sogar im Ingenieurverein immer bestimmter darauf drang.

Im Jahre 1911 wandten sich alle kaufmännischen, industriellen und landwirtschaftlichen Interessenvertretungen in einer ausführlichen Denkschrift an den Reichstag um Errichtung einer Volkswirtschaftlichen Universität. Das Abgeordnetenhaus trat dieser Anregung bei und wies die Regierung an, einen diesbezüglichen Gesetzentwurf vorzubereiten. Die kurz nachher ausgebrochene Parlamentskrise hat aber die Vorbereitungsarbeiten leider unterbrochen.

Hierauf geschah es, dass der Unterrichtsminister an der Technischen Hochschule eine Volkswirtschaftliche Abteilung mit ein-

jährigem Lehrgang organisierte. Auch diese erfüllt eine wichtige Aufgabe, aber eine ganz anders gartete, als die im Jahre 1920 gegründete Volkswirtschaftliche Fakultät. In den Augen des Publikums weckt der ähnliche Name den Anschein, als handelte es sich um zwei Institutionen, die den gleichen Zwecken dienen. Das ist aber durchaus nicht der Fall. Der Zweck der Volkswirtschaftlichen Abteilung der Technischen Hochschule ist, Hörern, die die Technische Hochschule oder eine andere Hochschule absolviert haben, einen allgemeinen volkswirtschaftlichen Gesichtskreis zu bieten. Eines solchen Gesichtskreises bedürfen diejenigen Ingenieure, die in unserem volkswirtschaftlichen Leben eine Führerrolle spielen wollen. Die Volkswirtschaftliche Universitätsfakultät hingegen bildet in einem vierjährigen Universitätslehrgang Verwaltungsbeamte, besonders für die wirtschaftlichen Zweige der Verwaltung (Handel, Landwirtschaft, Finanzwesen), sowie Kaufleute und Landwirte heran und füllt somit in unserem Hochschulwesen eine Lücke aus.

Jetzt ist plötzlich ein ganz unerklärlicher Plan aufgetaucht, der die Existenz der Volkswirtschaftlichen Fakultät und mit ihr des kaufmännischen Universitätsunterrichts gefährdet. Der Herr Unterrichtsminister will die landwirtschaftliche Abteilung der Volkswirtschaftlichen Fakultät nach Debrecen, bzw. nach der von Debrecen 10 Kilometer weit gelegenen Pallag-Puszta verlegen. Uns Kaufleute berührt dies unmittelbar nicht. Wie sehr aber dieser Plan die Landwirte nicht befriedigt, beweist die Stellungnahme des Landes-Agrikulturvereins, sowie die im Wege der Presse und anderweitig erfolgten Äusserungen zahlreicher führender Landwirte. Wir schliessen uns dieser Stellungnahme umso mehr an, als wir im Falle der Verwirklichung des erwähnten Planes eine Rangherabsetzung des endlich schwer erreichten kaufmännischen Universitätsunterrichts befürchten.

Es ist offenkundig, dass nach Abtrennung der landwirtschaftlichen Abteilung der Volkswirtschaftlichen Fakultät die zwei verbleibenden Abteilungen (die Verwaltungsabteilung und die Handelsabteilung) als selbständige Institution nicht fortbestehen könnten. Es droht die Gefahr, dass die Verwaltungsabteilung entweder der Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Budapester Universität einverleibt oder die Volkswirtschaftliche Abteilung der Technischen Hochschule mit ihr ausgebaut wird. In diesem Falle würde die Handelsabteilung allein bleiben und alle wertvollen Verbindungen verlieren, die ihr die parallelen und teilweise gemeinsamen Vorlesungen der Verwaltungsabteilung und der landwirtschaftlichen Abteilung im jetzigen Rahmen darbieten, und die in hervorragender Weise geeignet sind, das Universitätsniveau der kaufmännischen Ausbildung zu heben und zu sichern.

Was wird diesfalls geschehen? Die Handelsabteilung wird in eine Handelshochschule umgestaltet werden, also in eine Fachschule. Sie wird daher vom Niveau einer Universität herabgesetzt. Und dies geschieht in einer Zeit, wo für die Landwirtschaft die Universitäts-

bildung weiterbelassen, ja weiter ausgestaltet werden soll durch sukzessive Einverleibung der drei landwirtschaftlichen Akademien in die Universitäten Debrecen, Szeged und Pécs. Der Debrecener Plan des Herrn Unterrichtsministers soll angeblich nur der erste Schritt nach dieser Richtung hin sein.

Der ungarische Handel muss gegen eine solche Herabsetzung und gegen einen solchen unverdienten Angriff auf sein Ansehen, der uns nach den wiederholten verständnisvollen Äusserungen des Staatsoberhauptes über die Wichtigkeit der Volkswirtschaftlichen Fakultät ganz unerwartet trifft, aufs entschiedene Einspruch erheben.

Wie können überhaupt solche Ideen zu einer Zeit entstehen und ernstlich vorgebracht werden, wo Ungarn nunmehr mit selbstständigem Zollgebiet, mit selbstständigem Aussenhandel den Wettbewerb auf dem Kampfplatze der Völker zu bestehen hat ?!

Die Volkswirtschaftliche Fakultät und ihre Handelsabteilung befriedigt ein allgemeines ungarisches Kulturbedürfnis. Hiefür liefert die stetig zunehmende Zahl ihrer Hörer einen schlagenden Beweis. Und wäre die Zahl der Universitätshörer gesetzlich nicht beschränkt, so würde die Handelsabteilung noch mehr Hörer zählen. Diese hohe Hörerzahl ist um so bedeutsamer, als es ja allgemein bekannt ist, dass immer wieder auftauchende neue Pläne (vor zwei Jahre die Vereinigung mit der Technischen Hochschule, jetzt die Aufteilung) das Vertrauen in den unveränderten Fortbestand dieser Fakultät gewiss nicht stärken, keinesfalls aber geeignet sind, Hörer zu werben. Und wenn diese sich trotzdem in erfreulicher Anzahl melden, so beweist dies, das das Publikum für die Notwendigkeit der Volkswirtschaftlichen Fakultät mehr Verständnis hat, als die Regierung.

Und die Zunahme der Hörer dauert an, obzwar diese Fakultät nebst der stetigen Beunruhigung ihrer Arbeit durch alarmierende Gerüchte auch sonst stiefmütterlich behandelt wird. Ihr Kostenvoranschlag ist im Verhältnis zu den übrigen Universitäten auffallend gering : im vorigen Jahre 517.000 Pengő (bei einer Hörerzahl von 1380). Diese Zahlen gestalten sich bei den anderen ungarischen Universitäten wie folgt : Pázmány-Universität : 7,622.000 Pengő (5700 Hörer), Technische Hochschule : 1,936.000 Pengő (1499 Hörer), Szeged : 3,660.000 Pengő (1700 Hörer), Debrecen : 3,050.000 Pengő (nicht ganz 1000 Hörer), Pécs : 3,130.000 Pengő (1380 Hörer). Auf die stiefmütterliche Behandlung der Volkswirtschaftlichen Fakultät weist auch der Umstand hin, dass ihre Tätigkeit von zuständiger Seite nicht mit der gehörigen Aufmerksamkeit verfolgt wurde. Meines Wissens hat der Herr Unterrichtsminister die Fakultät nur zwei, dreimal besucht und auch dann bei feierlichen Gelegenheiten, als der Herr Reichsverweser zur ersten sub-auspiciis Gubernatoris-Promotion erschienen ist, um die Notwendigkeit der Fakultät, sowie des kaufmännischen Universitätsunterrichts mit entschiedenen Worten zu unterstreichen, ferner als Se. Durchlaucht von der Fakultät das Diplom eines Doktors honoris causa entgegengenommen hat.

Die Aufteilung der Volkswirtschaftlichen Fakultät soll angeblich aus Sparsamkeitsrücksichten erfolgen. Durch die Vereinigung ihrer landwirtschaftlichen Abteilung mit der Landwirtschaftlichen Akademie auf der Pallag-Puszta und mit der Debrecener Universität und durch Aufteilung ihrer zwei anderen Abteilungen sollen angeblich Hunderttausende erspart werden. Nun aber macht der Kostenvoranschlag der Volkswirtschaftlichen Fakultät und der Landwirtschaftlichen Akademie auf der Pallag-Puszta insgesamt 730.000 Pengő aus. Da werden sich keine Hunderttausende ersparen lassen, sondern es werden wieder nur neue grössere Ausgaben entstehen, trotz der Herabsetzung des Niveaus. Durch Abtrennung der beiden Schwesterabteilungen werden an der Handelsabteilung etwa 5—6, an der landwirtschaftlichen 6—8 neue Lehrstühle zu errichten sein. Neue Einrichtungen! Weitere Erhaltungskosten! Für etwas Minderwertigeres! Hat das einen Sinn?

Das ist aber nur die eine Seite der Sache! Die Hörer des Handelsfaches besuchen eine Reihe von Vorlesungen der beiden Schwesterabteilungen. Diese Vorlesungen könnten die Hörer des Handelsfaches nach Abtrennung der erwähnten Abteilungen nicht hören. Jeder Kaufmann und gewiss auch jeder Politiker wird begreifen, was das für den ungarischen Handel bedeutet, der doch die Erzeugnisse der ungarischen Landwirtschaft und der landwirtschaftlichen Industrie umsetzt und der für die ungarische Landwirtschaft Maschinen, Apparate, Kunstdünger usw. einführt, was es hingegen heute bedeutet, dass den künftigen führenden Männern unseres Handels an der Volkswirtschaftlichen Fakultät die Gelegenheit geboten wird, landwirtschaftliche Betriebslehre, Tier- und Pflanzenzuchtenzyklopädie, Agrar- und Genossenschaftspolitik und andere ähnliche Studien hören zu können. Der Gemeinschaftsunterricht ist überhaupt der wichtigste Vorteil der Volkswirtschaftlichen Fakultät. Der ungarische Kaufmann verkauft landwirtschaftliche Waren, der ungarische Landwirt muss es heute mit dem Wettbewerb des Weltmarktes aufnehmen, seine Führer müssen also kaufmännische Kenntnisse besitzen, die Führer der wirtschaftlichen Zweige der Verwaltung aber müssen einen weitblickenden und wohl begründeten kaufmännischen und landwirtschaftlichen Gesichtskreis haben.

Wenn Ungarn drei solche heterogene Hochschulen besässe, so müssten diese vereinigt und nicht die vorhandene gesprengt werden!

Az OMGE igazgatóválasztmányának, úgy is, mint a GEOSz végrehajtóbizottságának II. rendes gyűlése

(Köztelek, 1931. IV. 5.)

Buday Barna : Igen tisztelt végrehajtóbizottság! Sűrűen beszélgetnek újabban illetékes és nem illetékes tényezők egy tervről, amely arra irányul, hogy a debreceni gazdasági akadémiát beolvasszák a debreceni tudományegyetembe, az egyetem fakultásaként. A beolvastás természetesen nem vonatkozik a gazdasági akadémia szellemi tartalmára, tehát tanszékeire és előadóira, ezekre a kultuszminiszter úrnak szüksége nincs, mert ott vannak a fakultás számára az egyetemi tanárok. A gazdasági akadémiai tanárok tehát a földművelésügyi miniszter fennhatósága alatt maradnak és a felső szakoktatás státuszát fogják terhelni, mai életforrásaikat azonban elvesztik, mert az akadémia pompás épületeit, értékes berendezéseit és hatszáz holdas tangazdaságát az egyetem veszi birtokába. Ez a tangazdaság sok mindent megmagyaráz. A tudományegyetemeknek nem szokott tudományos ambícióik közé tartozni, hogy mezőgazdasági fakultást szervezzenek, lám hiszen a budapesti tudományegyetem mindmáig sem adoptálta a közgazdaságtudományi kart, valószínű tehát, hogy a debreceni tudományegyetem vágyódásának felkeltéséhez lényegesen hozzá tartozik a hatszázholdas ingatlan, amelyen, mint olvassuk, az egyetemi klinika ételmezési szükségleteit fogják kitermelni. A debreceni egyetem zöldszükséglete tehát biztosítva lesz. Honnan veszi azonban a debreceni egyetem a létesítendő mezőgazdasági fakultás előadóit? Erre vonatkozóan az a legújabb terv, hogy a budapesti közgazdasági egyetem mezőgazdasági szakosztályát fogják Debrecenbe áttelepíteni és a budapesti közgazdasági egyetemet, amely gerinc nélkül maradna, feloszlatták.

A reform végrehajtása következtében tehát megszűnne a budapesti közgazdaságtudományi kar és megszűnne a debreceni gazdasági akadémia is. Két, a maga nemében kitűnő intézményt ítélnék eszerint halálra, hogy egy harmadik újat hívhassanak életre.

Mi mind a két intézmény megszűntetését sajnálatos veszteségnek tartanánk.

Hátrányos helyzetbe kerül a budapesti egyetemi mezőgazdasági szakosztály, ha Debrecenbe teszik át, mert azokat a tudományos és kutató intézményeket, amelyek itt Budapesten működését támogatják, se Debrecenben, se más vidéki városban nem találhatja meg. A budapesti közgazdasági egyetem mezőgazdasági szakosztálya alig veszi közvetlen hasznát a tudományegyetemnek, hiszen csak kéthárom tudományegyetemi tanár tart itt előadást. A szakosztály alapszerkezetét az ide kinevezett tanárok alkotják, izomzata pedig úgy fejlődött ki, hogy működésébe belevonta a budapesti tudományos és agrárkísérletügyi intézményeket, illetve azoknak vezető férfiain,

akik előadóiként működnek a speciális ismeretek kimélyítésében. Ha a csontszerkezetet el is viszik Budapestről, ezt az izomanyagot nem vihetik magukkal. A fakultás tehát rossz cserét csinál, mert a tudomány gazdag forrásvidékéről vízben szegényebb helyre költözködik.

Különösen sajnálatos volna azonban a debreceni gazdasági akadémia megszüntetése, ami azt jelentené, hogy az egész magyar Alföldi gazdasági akadémia nélkül maradna. Igaz, megkapná helyette az egyetemi fakultást, de ez megint más. Az egyetem az akadémiaét, mint gyakorlati gazdaképző intézményt nem pótolhatja. Az egyetem csak a zárt falak közé foglalható ismeretekre áldozhatja figyelmét, jobban részletez, mélyebben behatol a kérdésekbe, de inkább tudományt nevel, mint gazdát; a gazdasági akadémia ezzel szemben a gyakorlati élet légkörében dolgozik, minden tárgyat igyekszik a leggyakorlatiasabb vonatkozásban tanítani, azzal a törekvéssel, hogy a hallgató alkalmazni is tudja azt, amit tanul. A gazdasági akadémia megtalálták az elméletnek és a gyakorlatnak azt a keverési arányát, ami a gazdaképzés céljainak megfelel; lehet most már, hogy az egyetem keverési arányából tudósabb emberek fejlődnek, de nekünk a termelés munkájához elsősorban mégis olyan emberek kellene, akik a gyakorlati gazdakodás küzdelmes frontján, erre való készségükkel helyt állanak. Ezért mi, az élet szükségleteit tekintve, a gyakorlati tanítás még intenzívebb kifejesztését kívánjuk, ennek a gyakorlatias iránynak még érvényesítését pedig legkevésbé az egyetemtől várhatnánk.

Ez az oka annak, hogy állást kell foglalnunk a debreceni vagy bár mely más gazdasági akadémianak egyetemi beolvasztása ellen. Fájdalmas, hogy nekünk minduntalan pörünk van a kultuszminister úrral, aki szemünkre vetheti, hogy azért akadályozzuk meg reformterveit, mert nincs érzékünk a kultúra iránt, vagy mert mert munkaerőket kívánunk. A valóságban azonban ez nem így van. Büszkén mondhatjuk, hogy nincsen olyan egészséges gondolata a gazdasági szakoktatás vagy a kísérletügy fejlesztésének, amelynek kerekét mi megkötöttük volna. A legtöbb ilyenirányú reformgondolat ennek az épületnek a falai közül indul ki, hiszen évtizedeken keresztül követeltük a mezőgazdasági iskola felállítását s mi vagyunk azok, akik akadémiának reformját ismételtelen sürgettük, mi voltunk azok, akik életre hívtuk a középfokú gazdasági tanintézeteket, de az alsóbb fokon sem volt egyetlen egy reformgondolat, amelyet mi felszínen ne tartottunk volna. (Igaz, úgy van!) Sohasem voltunk hűtlenek a kultúra érdekeihez, azonban mégsem lehet szó nélkül túrni azt, hogy a kultuszminister úr mindinkább ki akarja zárni az agrárintézmények köréből a földművelésügyi kormány kompetenciáját és ezzel egyszerűen gyengíti az agrártársadalomnak befolyását is ezekkel az intézményekkel szemben. Méltóztassék tehát felhatalmazást adni arra, hogy felkérjük a földművelésügyi miniszter urat arra, hogy álljon rendületlenül a gazdasági akadémia mellett és legyen meggyőződve arról, hogy az OMGE a gazdasági akadémia mellett és legyen meggyőződve arról, hogy az OMGE fogja. (Helyeslés.)

Beliczey Géza : Buday Barna nagy szakértelemmel világította meg a mezőgazdasági szakoktatás mai kérdését. Hírek keringenek és mozgalmak vannak, amelyekkel szemben a gazdatársadalomnak határozottan állást kell foglalnia. Éppen a napokban olvastunk egy vezércikket a *Budapesti Hírlapban* Balogh Elemértől, aki ebben a cikkében olyan híreket említ meg, hogy a közgazdasági egyetemet tényleg meg akarják szüntetni, annak mezőgazdasági fakultását a debreceni egyetembe akarják beolvasztani, a kereskedelmi szakot a kereskedelmi akadémiákba akarják átvinni, a közigazgatási szakosztályt pedig a Műegyetemre.

A közgazdasági egyetem — mint ismeretes — a gazdatársadalom óhajára létesült. Ebben az egyetemben kiváló professzorok, magasabb gazdasági képzettségű ifjakat nevelnek az életnek. Nem tudom, mi szükség megbolygatni ezt az intézményt és nem tudom másfelől, miért szükséges a gazdasági akadémiát beolvasztani a tudományegyetembe, amikor ez az intézmény nevelte azokat a kiváló gazdákat, akik — mint most a mezőgazdasági kiállítás is bizonyítja — oly sokat tettek a mezőgazdasági kultúráért. Azt hiszem, hogy a debreceni gazdasági akadémia megszüntetése, illetve beolvasztása nagyon méltánytalan dolog lenne. Az erre vonatkozó hírek az egész vonalon nagy nyugtalanságot keltettek, egyrészt az akadémiák kiváló tanári karában, másrészt a szülőkhöz és végül az ott tanuló ifjúságban is. Kötelességünk tehát, hogy itt állást foglaljunk ezzel a tervvel szemben és kérjük, hogy a közgazdasági egyetemet továbbra is fenntartsák és az eddiginél nagyobb dotációban részesítsék, ami azután alkalmas lesz az egyetem színvonalának emelésére, kapcsolatban a kísérleti telepek és a laboratóriumok kiegészítésével. Tiltakoznunk kell továbbá az ellen is, hogy a mezőgazdasági felső szakoktatás intézményeit a földművelésügyi minisztérium fennhatósága alól kivegyék és a kultuszminisztériumba tegyék át. Teljes mértékben csatlakozom Buday Barna indítványához és megtoldom azzal, hogy az OMGE bízza meg Buday Barnát egy memorandum kidolgozásával. Ebben a memorandumban hívjuk fel mind az alsó, mind a felsőház agrárblokkjának minden egyes tagját álláspontunk támogatására. (Helyeslés).

Vajda István : Sajnálattal kell bejelentenie azt, hogy a felső mezőgazdasági szakoktatási ügy kérdésében nincs egy véleményen az OMGE javaslatával. A debreceni gazdasági akadémiának az ottani Tisza István Tudományegyetembe való beolvasztásának gondolata a debreceni gazdasági egyesülettől indult ki. A gazdasági egyesület előtt, ennek a tervnek felvetésénél éppen a felső mezőgazdasági szakoktatás fejlesztése lebegett. A debreceni gazdasági egyesület választmánya egyébként egyhangúan hozta meg ezt a határozatát, amelyhez később hozzájárult a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara igazgatóválasztmánya és a Biharmegyei Gazdasági Egyesület is. Kéri tehát, hogy az OMGE vesse el javaslatának debreceni vonatkozású részét. Amennyiben azonban a végrehajtóbizottság a Buday Barna által előterjesztett javaslatot fogadná el, úgy kéri, hogy különvéleményét jegyzőkönyvbe foglalják.

Vay László báró : A debreceni gazdasági egyesület megbízásából előtte felszólaló Vajda István a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamarát is említette abban a vonatkozásban, mintha az állástfoglalt volna a debreceni gazdasági akadémiának az ottani Tisza István Tudományegyetembe való beolvasztása mellett. Tény az, hogy a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara választmánya egy hozzáintézett átiratnak a kapcsán foglalkozott ezzel a kérdéssel, amely átiratnak a lényege az volt, hogy tervbevétték valamely vidéki egyetemen a mezőgazdasági fakultás felállítását és ezért kéri a Tiszántúli Kamara állásfoglalását is. A Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara állásfoglalásában nyomatékosan rámutatott arra, hogy amikor ezzel a kérdéssel foglalkozik, akkor ezt semmiféle helyi szempont figyelembevételével, hanem csak az országos érdekeknek szem előtt tartásával teszi. Állásfoglalásában leszögezte tehát azt, hogy igenis szükségesnek tartja a mezőgazdasági felső szakoktatás fejlesztését és ennek érdekében nem volna káros az, ha egyik egyetemünket mezőgazdasági fakultással egészítenék ki, különös tekintettel a mezőgazdasági kutatások intenzívebbé tételére, a tanárképzésre és arra, hogy a jogi fakultáson tanuló ifjúságnak is módjában legyen a mezőgazdasági problémákat megismerni, hogy azután az életbe kikerülve, mint bírák, vagy közigazgatási tisztviselők a mezőgazdasági problémákat sokkal áttekintőbben tudják majd kezelni, mint eddig. Ismétlem, mi csak általánosságban foglalkoztunk ezzel a kérdéssel, de távol állott tőlünk az, hogy bármilyen parciális érdekeknek szolgálatába szegődjünk. Mi valamennyien megegyezünk abban, hogy a mezőgazdasági szakoktatásnak továbbra is a földművelésügyi minisztérium hatáskörében kell maradnia. Egyébként in concreto nem ismerjük a kultuszminisztériumnak pontos szándékait erről a tervről, éppen azért azt indítványozom, hogy először győződjünk meg azokról a keretekről, amelyekben a kultuszminiszter ennek a kérdésnek megoldását tervezi. Enélkül nem tudjuk elbírálni a dolgokat. A Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara nevében újra hangsúlyozom, hogy ezt a kérdést kizárólagosan az általános gazdaérdekeknek szem előtt tartásával lehet a jövőben is kezelni.

Törley Bálint : Nézete szerint nem abban van a főhiba, hogy a felsőbb oktatás egyetemi vagy akadémiai alapon történik-e. Ez kétségtelenül fontos kérdés, de csak másodsorban. A legnagyobb hibának azt tartja, hogy sem a közigazgatási egyetem, sem a gazdasági akadémia rendesen dotálva nincsen. Ilyen körülmények között talán meg is lehet érteni azt, hogy ha a tanári körülmények között talán meg is mutatkozik az egyetemi irányzat kifejlesztésére. Meg kell szüntetni tehát azt az abuzust, hogy a földművelésügyi tárca sokkal rosszabbul dotálja a szakoktatás vezető tanárait, mint a kultuszminisztérium. Felveti azt a kérdést, nem lenne-e megokolt a gazdasági előadások kérdését közös nevezőre hozni. A mai helyzet ugyanis az, hogy a falvakban gazdasági előadásokat tartanak a vármegyei gazdasági egyesületek, a gazdaszövetség, a faluszövetség, a többtermelési liga, a méhészeti, selyem- és borászati felügyelőségek stb. Ha a holdutcai vagy a szabad-

ságtéri minisztériumok ablakaiból nézzük az alsó gazdasági oktatásnak ezt az intenzív sűrítését, akkor úgy látjuk, mintha egy céltudatos munka folynék az országban. De ha azután a falu perspektívájából nézzük ezeket a dolgokat, akkor egy nagyon kaotikus képet kapunk. Szükséges lenne ezeket a különféle előadásokat egységesíteni és egy közös szervet hívni életre, hogy azután a falunak boldogítása ne ad hoc történjék, hanem az alsófokú oktatás terén egy valóban egységes céltudatos munka tudjon megindulni. Egyébként teljes egészében csatlakozik Buday Barna előadói javaslatához.

Szigeti Pál dr.: Meg kell állapítanunk, hogy a gazdasági főiskolák működése a gazdaközönség elismerését váltotta ki és ami kifogás ellenük felmerült, az kivétel nélkül oda irányult, hogy az elméletnek és az életnek kapcsolatát, vagyis a gyakorlati irányt szerettük volna még erősebben kifejleszteni. Már most egyfelől a gazdasági akadémiának az egyetembe való beolvasztása kétségtől a gazdák kiképzését még elméletibbé tenné, másfelől a közgazdasági egyetemnek Budapest-ről való elhelyezése azáltal, hogy ez a fővárosi milliőtől elszakadna, az egyetem nivójának elsőkélyesedését eredményezné. A gazdaképzés folyamán felmerült studiomokat úgy kell irányítani, hogy már maga az előadó tanár, amikor akár vegytant, botanikát, anatómiát, vagy bármi egyéb, a gazdák gondolatvilágától elég messze eső elméletet tanít, mindig rá tudjon mutatni azokra a momentumokra, ahol a gazda az életben ezekkel a kérdésekkel találkozni fog és ahol a tanulmányainak hasznát is veheti, mert ellenkező esetben ezek a tanulmányok csak mint a lidércnyomás emlékei maradnak meg a fejében. Éppen azért kell, hogy a gazdaképzés gazdaintézmény is maradjon. A kultuszminiszterről egyébként a gazdaközönség már rég megalkotta azt a véleményét, hogy nagy tehetsége mellett sajnálatosképpen távol esik iránya a való élet követelményeitől és így születtek meg azok az aránytalan áldozatokkal felépített, sokszor üresen álló intézmények (láttunk 30.000—40.000 pengővel felépített tanyai iskolát, ahol 16 gyermek van, ebből is a fele a tanító), mely az agyonadóztatott közönségnek már oly sokszor elkeseredését váltotta ki és éppen ezért tiltakozni kell az ellen, hogy a gazdaképzés a gyakorlati irányoktól még nagyobb mértékben eltávolíttassék és olyan kezekbe kerüljön, akik előtt a gazdaszempontok teljesen idegenek. A határozati javaslatot elfogadom.

Hagyó-Kovács Gyula: Ujhelyi Imrének, a magyaróvári akadémia igazgatójának az volt a törekvése annakidején, hogy a magyaróvári gazdasági akadémia legyen a pozsonyi egyetem egyik fakultása. Olyan módon gondolta el a dolgot, hogy ott a hallgatók egyszersmind jogi kiképzést is nyertek volna. Ujhelyi Imre elgondolása helyes volt, mert ezzel nagyban elősegítette volna a mezőgazda-nemzedék elhelyezkedési lehetőségét a jogi és közigazgatási pályákon is, ahol pedig nagy érdek az, hogy mezőgazdasági kérdésekben is járatos emberek legyenek. Ebből az eszméből született azután meg a közgazdasági egyetem. Ezért van most is feltétlenül szükség a közgazdasági egyetemre, de

emellett szükség van az egyéb mezőgazdasági szakiskolákra is. Miután a kísérleti telepek és kutató intézetek Budapesten vannak, az egyetemi fakultásnak is Budapesten kell maradnia. (Helyeslés.)

Fabricius Endre : A Debreceni Gazdasági Egyesület képviselőinek felszólalásával kapcsolatban — ha jól hallotta — elhangzott egy közbeszólás, hogy „halljuk az indokolást“. Erről az indokolásról akar most beszélni. Amikor a kultuskormány részéről szőnyegre került ez a kérdés, egyetlenegy indokolást hallottunk. Ez az, hogy azért van szükség a debreceni gazdasági akadémiának a debreceni Tisza István Tudományegyetembe való beolvasztására, mert a debreceni egyetem klinikái kívánják meg azt, hogy földbirtokuk legyen és ez biztosítsa a klinikák ellátását. Ez az egyetlen indok, amit eddig hallottunk. Hogy ez az indok milyen komoly, vagy komolytalan, azt méltóztassék elbírálni. Rámutat arra, hogy sem a budapesti klinikáknak, sem a pécsieknek, de semmiféle külföldi klinikának nincsen földbirtoka. Mindegyiknél a gazdasági hivatal látja el a klinikák szükségletét. Ha azonban a kultuskormánynak amiatt fő a feje, hogy Debrecenben esetleg a kérdés nincsen jól megoldva, módjában áll a jelenlegi állapot érintetlenül hagyásával is elrendelni azt, hogy az ottani egyetem kössön termelési szerződést a debreceni gazdasági akadémia mintagazdaságával. Azt hiszi, hogy a gazdasági akadémia nem utasítja vissza ezt a szerződési ajánlatot, feltéve, ha ez komolyabb, mint az indokolás. Méltóztassék az igazgatóválasztmánynak és a végrehajtóbizottságnak arra az álláspontra helyezkedni, hogy ezt az indokolást már eleve nem tartja komolynak. (Helyeslés.)

Buday Barna : Köszönetet mond *Vay László* báró elfogulatlan hozzászólásáért. Azt hiszi egyébként, hogy nem igen van szükség a tervek közelebbi részleteinek kifürkészésére, mert a debreceni gazdasági akadémia megszüntetésének szándéka kétségtelen, a földművelésügyi kormány tehát mindenestre elvesztené a felső szakoktatás egy régi s bevált intézményét és a gyakorlati gazdaképző iskola helyett olyan egyetemi fakultást kapnánk, amely a magánemében a megszüntetendő budapesti közgazdasági egyetemet aligha pótolhatná. Itt mindkét vonalon csak veszteség jelentkezik. Tisztelettel indítványozom, méltóztassanak az előbb beterjesztett határozati javaslatot elfogadni.

Az igazgatóválasztmány a határozati javaslatot egyhangúan fogadta el.

Gazdasági nevelés

Írta: Szerényi József báró.

(Pesti Hírlap, 1931. IV. 5.)

Arról akarok ma beszélni, ami nálunk a nemzet nevelésében a leg-
hiányosabb. Amiben legkevesebb rendszer van. Holott jelentősége
mind nagyobb és nagyobb lesz. Mi ezen a téren is külön utakon jártunk
a múltban. Mint annyi másban. Mint régen, az úgynevezett régi
jó időkben a politikában is. Az ország anyagi megerősítésére kellett
volna akkoriban a legnagyobb súlyt fektetni és mi a közjogi politikába
merültünk. Amit Ausztria kitűnően használt ki a maga javára gazda-
sági téren. Hasztalan volt e részben minden figyelmeztetés. Meg-
elégedtünk egy-egy szép parlamenti beszéddel a gazdaságfejlesztésé-
nek szükséges voltáról, de maradt minden a régiiben. Hiába, mi mindig
„politikusi nemzet“ voltunk. A jövőbelátás minden tehetsége nélkül.
Andrássy Gyula gróf, az apa, például hiába figyelmeztetett külügy-
miniszter korában a mi elhibázott gazdasági politikánkra a dunai
államokkal szemben, megjósolva, hogy ezzel mesterségesen kergetjük
azokat minden érdekeik ellen a velünk nem rokonszenvező nyugati
államok érdekkörébe. Süket fülekre talált. De hogy mennyire nem
tudtunk gazdaságilag gondolkodni és mennyire hiányzott itt minden
komoly következetes munka, arra klasszikus bizonyóságot szolgáltat
— hogy csak egy kis példára utaljak, melynek azonban nagy gazdasági
jelentősége van — a mi borgazdaságunk. A „Hitel“-ben Széchenyi
István többek között a borkivitellel is foglalkozván, a következőt
mondja: „Míg a francia borból bármilyen mennyiséget lehet ugyan-
olyan minőségből kapni, addig a magyar borból hiába rendel valaki
utána, nem képes többé ugyanazt a kvalitást utána szerezni“. Ma,
annyi évtized után, még mindig ezt kell hallanunk — több-kevesebb
joggal — borkivitelünk egyik akadálya gyanánt. És hány ilyen eset
van! Pedig népünk minden konzervatív természetével egyálta-
lán nem lehet azt mondani, hogy nem lenné fogékony és tanulékony.
A legutóbbi országos tenyészállatvásár az állattenyésztés egyes ágai-
ban, főleg a ló-, szarvasmarha- és sertésenyésztés terén olyan ered-
ményről tanuskodik, amely nem hagy fenn kívánni valót. Különösen
az ország különböző vidékeinek kigazdái produkáltak ezen a téren
nagyszerűt. Ami mutatja, hogy következetes, céltudatos munkával,
népünk kellő gazdasági nevelésével lehet komoly munkát és azzal
komoly eredményeket elérni. Ehhez azonban az szükséges, hogy ezt
a munkát ne zavarják ötletszerűen, hanem állandó és következetes
legyen. Sajnos, ez nálunk nem mindig és nem minden téren történik.

Mint a politikában, úgy a gazdasági életben is nem a régi alapo-
kon való továbbépítés, hanem mindig újak alkotása ambicionált
nálunk sok kormányférfiút. Pedig egyes kivételes, alkalmoszerű
esetektől eltekintve, az igazi alkotás, az igazi építőmunka az ország
érdekében az előbbi. Igaz, hogy annak kevesebb a kifelé való látszata.

Annál több azonban a belső jelentősége, komoly tartalma. Ez a hibás rendszer jutott kifejezésre nálunk az úgynevezett Közgazdasági Egyetem létesítésekor is. A gazdasági nevelés legfelső fokon való betetőzése parancsoló szükség gyanánt lépett előtérbe. A főiskolai tagozata hiányzott annak. Mi lett volna természetesebb, mint a fennálló főiskolákba való bevezetése, illetőleg azokhoz való tagozása. Ami már csak takarékosági szempontból is indokoltabb lett volna. Volt két előzőtt egyetemünk. Nem azok egyikébe olvasztották be, illetőleg azt alakították át Közgazdasági Egyetemmé. Ami igazán takarékoság lett volna. A műegyetemnek volt — és van — közgazdasági fakultása. Nem azt alakították ki, nem azt tették teljessé. Pedig az kézenfekvő lett volna. Mindenáron újat kellett alkotni, még ha bizonyos tekintetben félszeg helyzet is állott kezdetben elő. Volt kitűnő kereskedelmi akadémiánk, de nem abból lett a kereskedelmi főiskola, amint az külföldön mindenütt történt, hanem külön kereskedelmi tagozatot kellett teremteni. Volt egy speciális kereskedelmi intézményünk, Baross Gábor legszemélyesebb alkotása. Mint fiatal tisztviselőnek, nekem jutott osztályrészül, hogy annak első szervezetét teremtője magyar konzuli akadémiának szánt. Nem ahhoz kapcsolták az öncélúvá vált magyar külügyi szolgálat képző tanfolyamát, hanem azt magát olvasztották be. Ezt nevezem rendszernek.

Amit a szervezés elhibázott, azt korigálta az új intézmény tíz éves munkája: a Közgazdasági Egyetem, vagy ahogyan hivatalosan nevezik: „Budapesti Egyetemi Közgazdaságtudományi Kar“. Tíz évi működésével fényes bizonyítékait szolgáltatva életképességének és hivatottságának. A lehető legszerencsétlenebb elhelyezés és a legtevékenységet fejtett ki és olyan eredményeket mutat fel, melyekkel méltán sorakozik régi testvérintézményei mellé. Amit például — hogy csak egy-két ágazatát említsen, tudományos munkásságának — gazdaságföldrajzi intézete produkált, amivé agrokémiai intézete e rövid idő alatt lenni tudott, amilyen pozíciót ezek a tudományos világban Magyarországnak már eddig tudtak szerezni, az egyenesen meglepő. Egyáltalán meg kell állapítani erről a legfiatalabb egyetemi intézetünkről, hogy az egész vonalon bevált. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy nem volna azzal kapcsolatban egyes vonatkozásokban tudományos szempontból egy és más kívánni való. Ez azonban még régebbi intézeteknél is előfordul. Beigazolt elhivatottsága ellenére, ennek a főiskolának a sorsa évek óta bizonytalan. Valóságos csoda, hogy ennek következtében nem ingott meg a szülők bizalma iránta. Sőt, hogy frekvenciája még növekedőben is van. Az 1926—27. tanév 1138 hallgatójának száma az 1930. tanév első feléig 1489-re emelkedett. Néhány évvel ezelőtt a Műegyetemhez való beolvastását tervezték. Ami ellen akkor fölemeltem szerény szavamat. Most is kénytelen merült fel, tudniillik mezőgazdasági szakosztályunk teljes kihatása

és a debreceni gazdasági akadémiával való egyesítésével a debreceni egyetembe leendő beolvasztása, többi ágazatának pedig a Műegyetemhez való csatolása. Miért? A takarékoság érdekében. Hát az ilyen takarékoságból nem kérek. Itt egy hallgató évi költsége az utolsó költségvetés szerint 372 P, míg a debreceni egyetemen 3050 P. (Ugyanez Szegeden 2150 és Pécsen 2270 P.) Miért azt kezdeni ki a takarékoság jelszavával, mely amúgy is aránytalanul legolcsóbb! De ez a takarékoság — ha kimutatható is lenne, mert hisz számokat lehet csoportosítani —, csak látszólagos lehet, mert ha mindazokat az intézményeket létesíteni fogják, amelyek ott szükségessé fognak válni, míg Budapesten már megvannak, a megtakarítás helyébe sokszorosan többkiadás fog előállni. Budapesten támaszkodhatik a Közgazdasági Egyetem az ampeológiai és a kertészeti intézetekre, a növénytani és egyéb kitűnő kísérleti állomásokra, a meteorológiai intézetre, az Állatorvosi Főiskolára és így tovább. A mezőgazdaság legkiválóbb tudományos intézményei itt vannak a fővárosban. Ezeknek segítségét nem nélkülözheti a legfelsőbb fokú mezőgazdasági oktatás. Ha ezek nélkül lenne kénytelen működni, csonka lenné, mint Csonka-Magyarország. Ha ezeket vidéken újból akarná felállítani, rengeteg költségbe kerülne, eltekintve attól, hogy tudományos szempontból ehhez hosszú évek munkája kellene. És itt van a megfélemlendő műegyetem esete. Miért kell megzavarni ennek a mi elsőrangú és legmagasabb színvonalú műegyetemünknek mai tiszta műszaki jellegét. A közigazgatási szak egyáltalán nem való oda, a kereskedelmi szak pedig egész alárendelt helyzetbe jutna ott, nem lévén semmi vonatkozása az intézettel. Természetes, hogy a kereskedelem egyhangúan tiltakozik is ez ellen. Amiben teljesen igaza is van.

A mezőgazdasági fakultás kihasítása és vidékre való áthelyezése ellen az összes mezőgazdasági érdekképviselői szervek állást foglaltak. A mezőgazdasági kamarák, az OMGE és a többi. Ez megnyugtat a magam állásfoglalása tekintetében. A mai súlyos pénzügyi helyzetben nem lehet fejlesztési követelésekkel előállni. Ilyent csak felelősségérzet nélküli ember tesz. De azt követelni, hogy kényszerítő szükség nélkül bevált intézményeket ne bolygassunk meg, nemcsak lehet, hanem kötelesség is. Ne bolygassuk tehát a Közgazdasági Egyetemet sem, hanem engedjük amúgy is a legsúlyosabb helyzetben vergődő közgazdaságunk érdekében a tudomány eszközeivel dolgozni; engedjük nyugodtan nevelni annak révén gazdaságilag a jövő számára ifjúságunkat. Ez olyan beruházás a jövő érdekében, melynek nemcsak terheit nem kell áthárítani a jövő nemzedékekre, hanem amelynek busás kamatait azok fogják élvezni.

A Közgazdasági Egyetem

Írta: Zichy János gróf

(Nemzeti Ujság 1931. IV. 8.)

Az Uj Nemzedék kedd déli száma immár pozitív formában ad hírt arról a politikai és tudományos körökben hetek óta terjesztett tervről, hogy a kultuszminisztérium a közgazdasági egyetem megszüntetését tervezi, mezőgazdasági tanszékeit a debreceni egyetembe, közgazdasági tanszékeit a Műegyetembe akarja beolvasztani, a kereskedelmi osztályból pedig önálló főiskolát kíván létesíteni.

A parlamentben, a keresztény gazdasági pártban s a nyilvánosság egyéb fórumain, ahová közéleti szereplésem állított, ismételten rámutattam a szellemi proletariátusban rejlő veszedelemre, annak a helyzetnek komolyságára, amelybe a trianoni megcsonkítás sodorta a magyar értelmiséget. Rólam tehát senkisémet tételezheti fel, hogy bármilyen mellétekintetek vezetnének, amikor a leghatározottabban állást foglalok e terv ellen és a Közgazdasági Egyetemnek nevezett budapesti egyetemi közgazdaságtudományi kar fenntartása mellett. Sőt, sietek előrebocsátani, a fakultásnak nemcsak a jelen keretek között való fenntartását, hanem egyenesen továbbfejlesztését kívánom. Nézzük csak, miről is van szó.

Működik hazánkban, az ország fővárosában egy intézmény, amely alig tíz éves munkásságával kiérdemelte a közgazdaság minden tényezőjének osztatlan elismerését, mert tanári kara a gyakorlati és elméleti tudásnak olyan mértékével látja el hallgatóit, hogy azok az életbe kikerülve, a legilletékesebb szakemberek megállapítása szerint, mindenütt odavalóknak és rátermetteknak bizonyulnak. S most már, ennek ellenére, állandóan szállingóznak hírek, hogy ezt az intézményt, a Közgazdasági Egyetemet fel akarják darabolni s az egyes darabokat más egyetemekbe kívánják beolvasztani.

Minden nagyrabecsülésem mellett, amellyel Klebelsberg Kuno gróf kultuszminiszter úr és az ő valóban kiemelkedő jelentőségű alkotásai iránt viseltetem, én a fenti gondolatot nem tartom helyesnek, sőt azt általános művelődési és gazdasági szempontból végzetesnek vélem, amely felfogásomban megerősít az a körülmény is, hogy ugyan-OMGE és az OMKE s olyan tekintélyes érdekképviselők, mint az Buday Barna, Éber Antal, Somssich László gróf, hogy csak néhány nevet említsek.

Az egyetemi közgazdaságtudományi kar tudvalevően több szakosztályból áll: általános közigazgatási, mezőgazdasági és kereskedelmi szakosztályból, amelyek keretében külön intézetek végzik a kereskedelmi iskolai tanárok és a külképviseleti tisztviselők képzését. Mindegyik szakosztálynak s mindegyik intézetnek olyan missziója van, amelyre, úgy gondolom, nem árt rámutatnom.

Nem kutatom most, mennyiben volt s mennyiben jogosult ma is, de tényként megállapítható az a panasz, hogy a magyar köztisztviselői karban túlteng a bürokratikus szellem s hogy még az élethez legközelebb álló közigazgatási tisztviselők sem rendelkeznek kellő érzékkel a termelő, produktív társadalmi rétegek ügyes-bajos dolgai iránt. A Közgazdasági Egyetem közigazgatási szakosztálya éppen azt a feladatot szolgálja, hogy olyan közigazgatási tisztviselőink legyenek, akik együtt nevelkedvén a mezőgazdákkal és a kereskedőkkel, más tudással és más érzékkel intézzék a gazdasági vonatkozású kérdéseket. A magyar közgazdaságnak éppen az volt a Közgazdasági Egyetemhez fűződő egyik legnagyobb reménysege, hogy az állami és az önkormányzati adminisztráció ilyen módon előbb-utóbb meg fog telni gazdasági tudással, érzékkel és — mondjuk talán — érzékenységgel.

Ami a mezőgazdasági szakosztályt illeti, itt mindenekelőtt legyünk tisztában azzal, hogy egészen más feladatai vannak az akadémiai s egészen más az egyetemi oktatásnak. A gazdasági akadémiák általános szaktudású és gyakorlati mezőgazdákat nevelnek, az egyetem pedig módot nyújt a gazdaságtechnikai specializálódásra és a kutatómunka elsajátítására. Agrárállam lévén, amilyen szükség van az elsőre, annyira szükség van a másodikra is. A gyakorlati szempontok azt kívánják, hogy a gazdasági akadémiák továbbra is a földművelésügyi miniszter fennhatósága alá tartozzanak s hogy a jelenlegi akadémiák jól bevált kereteikben továbbra is fennmaradjanak, mert hiszen — hogy csak egyet említsek — egészen más a gazdálkodás a Tiszántúl, mint a Dunántúl. Méltán tiltakozott az OMGE minden olyan terv ellen, amely a gazdasági akadémiák léte és mai jellege ellen irányulna. A mezőgazdaság tudományos, elméleti megalapozású továbbfejlesztése tekintetében azonban elengedhetetlen az egyetemi oktatás is. Először is szükség van szakemberekre, akik a különböző kísérleti intézményeknek tudományos lelkületet és elméleti tudást igénylő tisztségeit betöltik s akik ellátják tanárokkal a gazdasági akadémiákat. Kell továbbá, hogy legyen egy mezőgazdasági egyetemünk, ahol a már oklevelet szerzett gazdák kibővíthetik tudásukat és egyetemi képesítést nyerhetnek. Igazán furcsa lenne, ha ennek az agrárországnak törekvő mezőgazdái, akik a mezőgazdasági tudoragot joggal ambicionálhatják, kénytelenek lennének ezért külföldre menni. De egyébként is — általánosságban — nagyon igaza van Balogh Elemérnek, amikor hangoztatja, hogy a modern mezőgazda működése sikertelen lesz, ha nem sajátítja el a kereskedelmi ismereteket és szellemet, nincs tisztában a szövetkezeti, részvénytársasági forma, az értékpapírok stb. lényegével és nem tud eligazodni a közigazgatás és adózás labirintusaiban. Ezt a sok és nagyhorderejű feladatot mintaszerűen látja el a Közgazdasági Egyetem, amint ezt az OMGE több ízben megállapította.

A kultuszminiszter úr azonban állítólag nem is a mezőgazdasági egyetemtől akarná megfosztani az országot, hanem ezt Debrecenben

őhajtáná felállítani, valamilyen fúzióban az ottani gazdasági akadémiaival. Eltekintve most attól, hogy egy ilyen lépés feltétlenül maga után vonná a Közgazdasági Egyetem bomlását, tisztán a mezőgazdaság érdekében is szót kell emelnem ellene. Akik részt vettek a Közgazdasági Egyetem megalapozásában, elmondhatják, hogy milyen szisztematikus munka a mezőgazdasági oktatás egyetemi szervezése, a tudományos garnitúra biztosítása s az oktatásnak a más fakultások anyagával való célszerű kombinálása. A Közgazdasági Egyetem szervezői megoldották ezt a problémát s egyáltalán nem gondolható, hogy ennél Debrecenben tökéletesebbet és jobbat lehetne létesíteni. Különösen nem azon az áron, hogy egy elismerten kiváló gazdaképző főiskolát feláldoznának érte, Buday Barnát idézve, a meglévő Közgazdasági Egyetem sokkal nagyobb készületséggel és sokkal kielégítőbben látja el a mezőgazdálkodás egyetemi oktatását, mint azt bármilyen vidéki egyetem tehetné. A tanulmánygyűjtés és magasabbra törekvő fiatalság nem Debrecenben, hanem Budapesten jut hozzá a szükséges gyűjteményekhez, múzeumokhoz, az Akadémia és az OMGE előadásaihoz. Az sem érv, hogy Debrecenben nagyobb a gyakorlati kiképzés lehetősége, mert hiszen a Közgazdasági Egyetemenek is van mintagazdasága, amely hozzá még hatalmasan fejleszthető is lenne, ha a kultuszminiszter úr egy tollvonással aláírná a készen álló szerződéseket, melyek az államra semmi terhet nem jelentenek.

Hosszasabban foglalkoztam témám mezőgazdasági oldalával amit a mezőgazdaság fontossága és a hírlapi polémia indokoltak. A kereskedelmi szakosztály és a két intézet jelentőségével már röviden végeztem. Mindenképpen súlyos hiba volna, de nálunk különösen az, ha a kereskedelmi szakoktatást leszállítanók az egyetemi nívóról. A magyar kereskedelemnek életszükséglete, hogy ne maradjon el a Nyugat mögött s hogy minél képzetlenebb, minél nagyobb műveltségű és igényű kereskedőink legyenek. Csak az egyetemi oktatás fenntartásával remélhetjük, hogy megvalósul az a gondolat, amely annyira szívünkhöz nőtt, hogy t. i. a magyar középosztály belekapcsolódjék a kereskedelembe. Sajátos viszonyaink hozták magukkal, hogy a kereskedelmi foglalkozás bizonyos degradálást jelentett nálunk, hogy éppen emiatt középosztályunk értékesebb elemei húzódoztak tőle. Nekünk igenis meg kell adnunk a lehetőséget arra, hogy egyetemi diplomás kereskedőink nevelődjenek, mert így fiatalságunk annak tudatában, hogy egyenlő társadalmi pozíciójú lesz a középosztály bármely rétegével, örömmel és szívesen fog lépni erre az önálló gazdasági pályára. Káros volna a kereskedelmi iskolai tanárképzést is degradálni, már pedig csak a Közgazdasági Egyetem létesítése valószínűsítette meg a kereskedelmi iskoláknak a középiskolákkal való egyenrangúságát. Arra meg nem kell sok szót vesztegetnem, hogy napjainkban, amikor mindenütt a gazdasági problémák nyomulnak előtérbe, mennyire fontos a külképviseleti tisztviselőink alapos gazdasági képzettség kiterjesztése.

Ekként ismertettem azokat a tárgyi érveket, amelyek a Közgazdasági Egyetem szükségességét bizonyítják. Most pedig visszatérek arra, amiből kiindultam, a szellemi proletariátus kérdésére. Általánosan tudott dolog, hogy a Közgazdasági Egyetem 1500 hallgatójának a zöme — az idei félévben 680 — a kereskedelmi szakosztályra iratkozik be. Kérdem, nem örvendetes-e ez s nem kellene-e mindent elkövetnünk, hogy minél több intelligens fiatalember válassza ezt a gyakorlati pályát? Ismerjük el, hogy a numerus claususban rejlik valami igazságtalanság s éppen ezért azokat a fiatalembereket, akik mindenképpen egyetemi képzettségre törekzenek, nem szabad elzárni az egyetemi oktatás ama egyetlen lehetőségétől, amely nem a hivatalok számára nevel!

Hallottam valahol, hogy a Közgazdasági Egyetem ellenzői takarékosági szempontokra hivatkoznak. Nos, a valóság az, hogy a takarékosági szempontok egyenesen megkövetelik ennek az intézménynek fenntartását. A Közgazdasági Egyetem okoz legkevesebb költséget az államnak s a tervezett változtatások nem is hasonlítható kiadásokra vezetnének. A Közgazdasági Egyetem egy-egy hallgatója csupán 416 pengőjébe kerül az államnak, ugyanakkor, amikor a budapesti tudományegyetemnél egy hallgatóra 768, a szegedinél 2200, a debreceninel 1700, a pécsinél 1222 s a Műegyetemnél 1040 pengő esik.

Az összes magyar gazdasági érdekképviseltek feliratban kérték 1911-ben a törvényhozást, hogy állítsa fel az annyira szükséges Közgazdasági Egyetemet. Régi kívánság és régi szükséglet valósult meg tehát az 1920. évi XXXI. t.-c.-kel s ami kifogást lehet emelni, mindössze az, hogy még mindig nem adták meg a végleges keretet, a teljes és önálló egyetemi jelleget ennek az intézménynek, amelynek felvirágzását a közelmúltban a kormányzó úr is olyan megkapó beszédben kívánta. Ebben a tekintetben vár a kultuszminiszter úrra nagy hivatás s ha ezt teljesíti, minden illetékes tényező helyesléssel fog találkozni. Mindenesetre azonban kérdezze meg előbb a gazdasági szakköröket, mielőtt kiállna ama állítólagos terv mellé, amelyet semmiképpen sem tudok helyeselni és a magam részéről elfogadni. A Közgazdasági Egyetemet, ha nem volna, meg kellene teremteni, mint a legolcsóbb és a legcélravezetőbb intézményt. Éppen ezért szűnjék meg minél előbb az a lappangó bizonytalanság, amely csak káros hatással van az egyetem működésére és a hallgatók munkakedvére.

megvalósítása mellett lehessen lándzsát törni, annyira helytelenitem azt az álláspontot is, hogy e fölött az igen fontos és nagyjelentőségű kérdés fölött egyoldalú beállítások alapján napirendre térjünk anélkül, hogy a kérdést minden oldalról megvilágítottuk és annak lényegére vonatkozóan bizonytságot szereztünk volna.

Foglalkoznunk kell tehát ezzel a kérdéssel, még pedig mindenekelőtt abban a formában, hogy az illetékes köröket felhívjuk, hogy a bizonytalanság megszüntetése érdekében nyilatkozzanak azokról a lehetőségekről, amelyek a mezőgazdasági fakultás megszervezésére adva vannak. És ha a nyert felvilágosítások alapján azt látjuk, hogy a terv megvalósításához szükséges anyagi eszközök az államkincstár további megterhelése nélkül is rendelkezésére állanak és ezenkívül minden biztosítékunk meg van arra, hogy a felállítandó mezőgazdasági fakultást a külföldi hasonló intézmények színvonalára tudjuk fejleszteni, akkor egyöntetűen oda kell állani a terv megvalósítása mellé.

Kétségtelen ugyanis, hogy ebben a csonka országban a mezőgazdasági szakoktatás terén céltudatos munkára és fejlődésre van szükség, mert csakis a mezőgazdasági tudományok fokozott művelésével és főként az egyetemet végzett magyar középosztály tagjai között általánossá tételével lehetünk képesek megállani helyünket azok között az új viszonyok között, amelyeket a világháború és annak szomorú következményei teremtettek számunkra. Mezőgazdaságunk színvonalának állandó emelése az agrártermelés rentabilitásának visszaállítása — különösen a termelésbe intenzívebben bekapcsolt kisgazdatársadalom megszervezése és megfelelő nevelése szempontjából — csak akkor lesz biztosítható, ha úgy az ország mezőgazdasággal foglalkozó társadalma, valamint a mezőgazdasággal szoros vonatkozásban lévő többi társadalmi osztályok is helyes irányú gazdasági nevelés útján, kellő szakismeretekhez hozzájuthatnak.

Jelenleg a gazdasági akadémiák vannak hivatva a felsőfokú mezőgazdasági szakoktatás szolgálatára, amelyek a csonka ország számára a gyakorlati gazdaképzést biztosítják, de azt hiszem, hogy nem férhet kétség ahhoz, hogy egyik akadémiánknak egyetemi fakultássá való átszervezése csakis kedvezően befolyásolhatná a gyakorlati gazdaképzés színvonalát. Igen nagy hiányát érezzük továbbá annak, hogy a társadalom egyetemi képesítéssel rendelkező széles rétegei, amelyek a mezőgazdasággal akár közvetlen, akár közvetett kapcsolatban állanak, mint a közigazgatási tisztviselők, bírák, lelkészek stb., tanulmányaik során csak igen kis mértékben szerezhetik meg azokat a mezőgazdasági elméleti és gyakorlati ismereteket, amelyek egy agrárállamban a közélet minden terén multhatatlanul szükségesek.

Közéletünkben ma a gazdasági kérdések vannak előtérben és alig van a közigazgatásnak és államvezetésnek olyan ága, amely a mezőgazdasággal valamilyen kapcsolatban nem állana. Igen sokan kénytelenek ma mezőgazdasági szakismereteket igénylő kérdésekkel foglalkozni anélkül, hogy hivatásukra felkészülésükkor alkalmuk lett volna a mezőgazdasági kérdésekkel való foglalkozásra, mert tudomány-

egyetemünk egyikének sincs mezőgazdasági fakultása. Éppen ezért közéletünk arra hivatott szervei nem mindig részesítik kellő figyelemben a mezőgazdasági lakosság különös érdekeit, aminek gyakran későbbi időkben jelentkeznek országos hatásai.

De szükség van nemcsak a fentebb kifejtett szempontok alapján egyetemi színvonalú mezőgazdasági oktatásra, hanem azért is, mivel a magyar mezőgazdasági tudományoknak a hazai viszonyok alapján való alapos kutatása és azok eredményeinek gyakorlati hasznosítása is egyetemet kíván. Mert egyik tudomány sincs annyira röghöz kötve, mint éppen a mezőgazdasági tudomány, amelynek tárgya éppen a röghöz, annak flórája és faunája, amelyek az adott talaj és éghajlat milyensége által befolyásoltak. A mezőgazdasági tudományokat éppen ezért nem lehet importálni, azoknak itthon kell a tudományos munka gyümölcséiként megteremni.

A mezőgazdasági felsőfokú oktatásnak egyetemi színvonalra emelése ezenkívül a tanárképzés szempontjából is kívánatos, mert annak ellenére, hogy teljes elismeréssel kell viseltetnünk kiváló tanáraink iránt, az kétségtelen, hogy ezen a téren is az egyetemi tanárképzés rendszeres és bevált útjára kell előbb-utóbb rátérnünk.

A fentebb kifejtett szempontok fontosságát igazolja az is, hogy már évtizedekkel ezelőtt nem kisebb emberek, mint Apponyi Albert kultuszminiszter és Darányi Ignác földművelésügyi miniszter ismerték fel az egyetemi színvonalon álló mezőgazdasági oktatás szükségességét még Nagy-Magyarország fénykorában, amidőn a pozsonyi egyetemet a magyaróvári gazdasági akadémiával bizonyos kapcsolatba kívánták hozni, amely tervnek a megvalósulását tudomásom szerint egyedül a háború kitérője akadályozta meg.

Mindezeknek alapján tehát örömmel kell támogatni minden olyan törekvést, amely a fentebb kifejtett célokat valóra válthatja. Természetesen, ha a megvalósítás lehetőségei adva vannak, ügyelnünk kell arra, hogy a terv megvalósítása mezőgazdasági érdekeink teljes mérvű biztosítása mellett menjen végbe. Itten főként két szempontot tartok elengedhetetlennek, az egyik, hogy a földművelésügyi miniszternek és a mezőgazdasági érdekeltségeknek a felsőfokú szakoktatásra irányuló befolyása intézményesen nyerjen biztosítást, a másik pedig, hogy mindazok a tiszántúli ifjak, akik gyakorlati gazdaként kívánnak az életben elhelyezkedni, a debreceni egyetemi mezőgazdasági fakultáson is ugyanazon idő alatt olyan fokú gyakorlati képezést nyerhessenek, mint a ma fennálló gazdasági gyakorlati képezést nyerték.

Végül még csak annyit, hogy kapcsoljuk ki ennek a jövő szempontjából olyan nagyjelentőségű kérdésnek az elbírálásánál az ilyenkor rendszerint jelentkező — akár helyi, akár személyi, vagy más hasonló szempontokat, mert ezeknek az időszerűsége ugyanis igen rövid életű a nemzeti fejlődés egyes korszakaihoz viszonyítva és csak azt tartjuk szem előtt, hogy ez a mezőgazdaság magasabb és csak azt tartjuk szem előtt, hogy ez a mezőgazdaság magasabb érdekeit képviselő ügy egyszersmind elsőrendű nemzeti ügyünk is.

Miért akarják eltörölni a pallagi akadémiaát?

Írta: Góth László m. kir. kormányfőtanácsos

(Pesti Hírlap, 1931. IV. 9.)

A közelmúlt gazdanapokon nagy nyugtalansággal töltötte el a gazdatársadalom irányító köreit az a híresztelés, hogy a kormány a pallagi akadémiaát meg akarja szüntetni, ennek épületeibe a budapesti Közgazdasági Egyetem mezőgazdasági fakultását átteljesíteni és így a debreceni Tisza István egyetembe beolvasztani.

Mielőtt e kérdést taglalnám, előre kell bocsátanom, hogy alig lehet a magyar gazdatáborban valaki, aki ezt a megoldást helyeselné és így igazán érthetetlen, sőt egyenesen bántó, hogy a mai gazdasági helyzetben miért kell jól bevált intézmények felforgatásával nyugtalanítani a gazdatársadalmat.

Állást kell foglalnunk az ilyen tervezetek ellen és figyelmeztetnünk kell a kormányt, hogy ne lőjön ismét túl a célon olyan nagyarányú befektetéssel, amelyből senki hasznot nem fog meríteni. Mert állítom, hogy a köznek csak nagy költségébe kerülne, de belőle semmi haszna se lenne, ha a debreceni mezőgazdasági akadémiaát egyetemi fakultássá kiépítenék és így az Alföld gyakorlati igényű iskoláját elvesztené. Elveszne egy virágzó, nagyszerűen vezetett, a gyakorlati gazdatiszt és középirtokos igényeit teljesen kielégítő oktatási intézményünk, melyet — biztos vagyok — egy év múlva újra életre hív a való élet szükséglete.

Ötven év óta harcolt a gazdavidág a Budapesten felállítandó Gazdasági Egyetemért, aminek eredménye lett a világháborút követő időkben életrehívott közgazdasági fakultás.

Megszületett végre a kifejezetten gyakorlati gazdasági célú akadémiaák mellett az az iskolatípus, mely a mai idők követelményei szerint a gazdának nemcsak mezőgazdasági, hanem ezt kiegészítő közgazdasági, jogi és kereskedelmi képzettséget is nyújt.

S most erre is ki akarják mondani a halálos ítéletet, mikor az ország szívéből kiszakítják. Mert lehetetlennek tartom szerencsésen megoldani a mezőgazdasági egyetemet vidéki városban, ahol nem állnak rendelkezésre a tanárok kutató munkájára, önképzésére és a hallgatóság oktatási ügyeinek szolgálatára olyan tudományos és közgazdasági intézmények, melyek a modern gazdánál ép oly fontosak, mint a gazdasági termelés technikája. Nem volna-e vétek ezeket az intézményeket elméleti irányban magát kiképezni kívánó ifjúság elől elzárni? Ez az egyetemi fakultás, mely a legválságosabb időkben jött napvilágra, máris kielégíti a magyar gazdatársadalom kívánalmait és betölti azt az űrt, amely eddig ép a közgazdasági ismeretek tanítása terén fennforgott; nem elhibázott dolog-e egyszerűen eltörölni, hogy helyette — ki tudja milyen politikai vagy személyi motívumoktól fűtve — létrejöjjön egy torzszülött intézmény, amely sirbára rántja a pallagi gazdasági akadémiaát is.

Ha sok a pénz, engedjék át ezt az áthelyezési költséget a mezőgazdasági tárcának, ahol az bőven elfér, mert a mi földművelésügyi miniszterünk minden jó szándéka mellett se tudja teljesíteni azt a sok kívánni valót, amely a népies mezőgazdasági oktatás terén még mutatkozik. Higyjék el, hogy hozsannával fogja fogadni e gesztusát az egész magyar gazdatársadalom!

Ha a mezőgazdasági körökben helyeslésre talál az, hogy a mai Magyarországnak sok a három gazdasági akadémia, elég egy Magyarországon keleti részén, egy a nyugati részén és ennek költségei fordítassanak a népies oktatás céljaira, akkor a földművelésügyi miniszter majd fog intézkedni. De állást kell foglalnunk az Alföld egyetlen akadémiajának megszüntetése, másrészt az ország szívében felállított, mind a mezőgazdasági, mind a kereskedelmi, pénzügyi körökben egyaránt rokonszenves Közgazdasági Egyetemnek az ország keleti határára, a pallagi homokra való kitelepítése ellen.

Egyéni akció a Közgazdasági Egyetem megszüntetésére

El akarják venni a kereskedőktől az egyetemet

(Ujság, 1931. IV. 9.)

Működésének tizedik évfordulóján különböző forrásokból terjesztett hírek azzal zavarják a Közgazdasági Egyetem békés munkáját, hogy hamarosan többfelé tépik, tanszékeit a debreceni egyetem és a Műegyetem között fogják felosztani, a kereskedelmi osztályból pedig önálló főiskolát csinálnak. *Nincs sok öröm abban, ami az egyetemi felvételek körül történik, de ebben a híresztelésben még kevesebb embernek telik kedve.* Le akarják rombolni, amit egyszer felépítettek s szinte hihetetlen, hogy az egyik jobboldali déli lap ezt már befejezett ténynek híreszteli.

Szerencsére nincs semmi baj. A Közgazdasági Egyetem továbbra is Budapesten marad és bizonyára még lendületesebben végzi munkáját, mint végezte a lepergett tíz év alatt. Egyéni akcióval állunk szemben s bizonyára az egész közvélemény megegyezik abban a felfogásban, hogy Klebelsberg Kuno gróf kultuszminiszternek nem szabad hallgatnia a csábos szavakra, hanem úgy kell hagynia a Közgazdasági Egyetemet, ahogyan van: osztatlanul és Budapesten. Az OMGE igazgatósági választmánya is foglalkozott ezzel a kérdéssel és Debrecen város képviselőjének kivételével a szakemberek és gazdák egész sora élesen kikelt az ellen, hogy a kultuszminisztérium megszüntesse a debreceni mezőgazdasági akadémiát s a budapesti Közgazdasági Egyetem mezőgazdasági fakultását vigye le Debrecenbe.

Maguk az illetékesek érzik leginkább annak a súlyát, mit jelent az, ha egy ilyen intézményt kiszakítanak a magasabb kultúrszférából.

Nagyon jól tudják, hogy szétszaggatott formájában a mezőgazdasági egyetem életképtelennek bizonyulna, mert a diákok hamarosan búcsút mondanának a gyakorlati kiképzésnek s újból a jogi fakultásokat ostromolnák, a dunántúli ifjak pedig már a nagy távolság miatt is, ami a Dunántúl és Debrecen közt van, inkább a bécsi hírneves Hochschule für Bodenkultur keresnék fel, amely éppen magasabb kulturszférajával képzí ki korszerűen a gondjaira bízott ifjú generációt.

Hamarjában nehéz rátapintani az igazi okra, ami e hírek terjesztésében szerepet visz. Nyilván személyi ambíciók húzódnak meg a háttérben. Egyelőre csak az érthetetlen, miért kellett ennek a tervnek éppen a kultuszminisztérium négy fala között felmerülnie akkor, amikor az összes számottevő érdekelt tényezők teljes mértékben odaajándékozták elismerésüket a Budapesten működő Közgazdasági Egyetemenek! Még takarékosági szempont sem vezetheti a hírek terjesztőit, hiszen közismert tény, hogy a Közgazdasági Egyetem az összes magyar egyetemek között a legolcsóbban dolgozik s legkevesebb pénzébe kerül az államnak. Ezen az egyetemen egy-egy hallgatóra alig negyed, ötöd, sőt nyolcad annyi költség esik, mint a többi egyetemen.

Méltán veheti zokon ezeket az egyéni akciókat a kereskedelmi társadalom is, mert a Közgazdasági Egyetem szétszabdalása esetén többé nem volna mód a kereskedők egyetemi kiképzésére. Igaz, hogy külön főiskolát szántak a kereskedőknek az egyéni akció elindítóit, de a főiskola mégis más, mint egyetem s különösen most fontos, hogy egyetemi diplomát kapjanak a kereskedők, amikor világszerte a minél magasabb kiképzés felé törekszik az ifjúság. Ha nem lesz többé egyetemi diploma, bekövetkezik az elnéptelenedés s éppen az a pálya kerül háttérbe, amelyre annyian unszolják évek hosszú sora óta a magyar ifjúságot, mert kívánatos, hogy ne mindenki az állami bürokrácia szaladjon, ne az állam pénzén igyekezék boldogulni, hanem saját emberségéből és tudásából építse fel jövőjét.

Nagyon kívánatos, hogy a kultuszminiszter intse le az egész akciót és állítsa vissza a békés harmoniát azokban a körökben, ahol erre éppen a nyugodt munka érdekében feltétlenül szükség van.

A gazdasági testületek állást foglalnak a Közgazdasági Egyetem megszüntetése ellen

Buday Barna, Éber Antal és Balogh Elemér tiltakoznak a megszüntető terv ellen — A Falu Szövetség a falvak nevében követeli fenntartását — Schandl Károly és Krúdy Ferenc a közgazdasági kar jelentőségéről

(Nemzeti Ujság, 1931. IV. 10.)

(A *Nemzeti Ujság tudóstíjójától*.) A közgazdaságtudományi kar megszüntetésének, illetve szétoztásának terve, amelyet az *Uj Nemzedék* hozott nyilvánosságra, általános feltűnést keltett közgazdasági körökben, amelyek a legnagyobb érdeklődéssel, figyelemmel és vezércikkét, amelyben az egyetem megszüntetése ellen foglalt állást. A közgazdaságtudományi kar megteremtése közgazdasági kulturánkra nézve egyike volt a legjelentősebb alkotásoknak, amely fennállása óta állandóan éreztetni jótékony hatását nemcsak a magyar gazdasági tudomány terjesztése és kiművelése szempontjából, hanem gyakorlati szempontból is. A közgazdaságtudományi kar lényege és kereskedelmi képzettséget, a leendő gazdákat nemcsak a jobb és tökéletesebb termelésre tanítja meg és készíti elő, hanem egyszerűen beszélni őket a természetértékesítés modern módszereibe, a tőzsze- a mezőgazdákat.

A közgazdaságtudományi kar megszüntetésének terve nagy visszatetszést keltett gazdasági és kereskedelmi körökben. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesületben, a Kereskedelmi Iparkamarában, valamint az OMKE-ban szembeszálltak a megszüntetés gondolatával s hangoztatták, hogy a mezőgazdaságnak s a kereskedelemnek milyen komoly érdekei fűződnek az egyetem fennállásához és működéséhez. Az egyes érdekelt gazdasági testületek vezetői ebben az ügyben munkatársunk felkérésére nyilatkoztak a *Nemzeti Ujságnak* s ezekből a nyilatkozatokból is élénken kiviláglik, hogy a gazdasági és kereskedelmi körök milyen rossz szemmel nézik a közgazdaságtudományi kar megszüntetésének tervét.

Az OMGE a megszüntetés ellen.

Buday Barna, az OMGE igazgatója így nyilatkozott a megszüntetés tervéről:

— Valósággal üdítően hatott rám Zichy János gróf, volt kultusz-miniszternek a Közgazdasági Egyetemről írott magvas tanulmánya. Vége egy közlemény, amely tökéletes avatottsággal tárgyalja a kérdést! Tudvalevő, hogy miről van szó. A terv az, hogy a debreceni gazdasági akadémiát beolvasszák a debreceni Tisza István-tudományegyetembe, külön egyetemi fakultásként. A beolvastás azonban úgy értendő, hogy a tudományegyetem csak a gazdasági akadémia

kitűnően felszerelt 600 holdas tangazdaságát és építményeit venné át, az akadémiai tanárookra természetesen nincs szüksége. De a tudományegyetemi tanárok nem adhatják elő a létesítendő fakultáson a mezőgazdasági tárgyakat, mert ezeknek a vonatkoztatott studiumoknak előadásához specialisták kellene, akik egyelőre nem állanak rendelkezésére. Évek hosszú munkája a debreceni tudományegyetem rendelkezésére Egyetem mezőgazdasági kellett ahhoz, míg a budapesti Közgazdasági szakmájából az egyetemi studiumot kialakították. Ezeket a tanárokat kell tehát a debreceni egyetemhez átvenni, hogy az új fakultás avatott gazdasági előadókhoz jusson.

— Az áttelepítés azonban maga után vonja a budapesti egyetemi mezőgazdasági szak megszüntetését és ennek következtében az egész közgazdasági egyetem felosztását. Így hát *két bevált intézményt kellene elpusztítanunk*, még pedig a debreceni gazdasági akadémiát és a budapesti közgazdasági egyetemet, hogy ezek feláldozása árán megkapjuk a debreceni egyetemi mezőgazdasági fakultást.

— Az áldozat annál nagyobb és célszerűtlenebb, mert a létesítendő fakultás a megszüntetett intézmények egyikét sem pótolhatja tökéletesen. Nem pótolhatja a gazdasági akadémiát, mert az előkészítő tárgyak, a termelőtechnikai ismeretek és a közgazdasági tudományok egyetemi színvonalon való előadása négy éven át olyan elmélyített oktatást feltételez, amely mellett a gyakorlati kiképzésnek háttérbe kell szorulnia. Az egyetemi oktatás szükségképpen részletező, ugyanazt a tárgykört több részre bontja fel, mint az akadémia és minden részletnek külön specialistája van. A tárgyaknak ez a specializálódása adja meg az egyetemi oktatás jellegét, de viszont megnehezíti azt, hogy az elméletileg túlterhelt hallgatóság gyakorlatilag is a *gazdálkodásnak* megfelelő mértékben foglalkozhassék. Nem is lehetnek hivatásnak megfelelő mértékben foglalkozhassék. Nem is lehetnek hivatottak a különleges tanulmányokba elmerült specialisták arra, hogy a gazdaság egész menetét átfogó tekintettel, tehát gazdasággal vezessék a hallgatókat a gazdálkodás gyakorlatában. Ebben a tekintetben előnyösebb a gazdasági ismereteket tanító akadémiai tanárok helyzete, mert ezek együtt élnek a tangazdasággal, a mezőgazdasági üzem mindennapi menetét figyelemmel kísérhetik, tehát szorosan vett szakmájukon kívül a gyakorlati gazdaság szervezésében is otthonosak. A gyakorlati gazdaképzést a külföldön sem az egyetemek, hanem a gazdasági akadémiáknak megfelelő főiskolák végzik. Nálunk is csak az lehet a helyes munkamegosztás, ha *tudományos és gyakorlatias irányban is gondoskodunk az élet szétágazó szükségleteinek kielégítéséről.*

— Az egyetemi fakultás a gazdasági akadémiát, mint gyakorlati gazdaképzőt semmiesetre sem pótolhatja.

— De a budapesti egyetemi mezőgazdasági szak is csak veszíthet azzal, ha Debrecenbe telepítik át, mert ott nélkülözni kénytelen a Budapesti rendelkezésére álló kulturális és tudományos intézményeket és azokat a speciálista tudósokat, akik mint előadók, a budapesti mezőgazdasági szak tudományos működését támogatják. A budapesti egyetemi mezőgazdasági szak 22 kollégiumot tart fenn

és ezeknek előadói a legkiválóbb szaktudósok, kiegészíti az oktatást a magántanári kar 12 tagja, akik mind fővárosi intézmények szakemberei és vidékre át nem telepíthetők. Az előadók személyénél fogva a budapesti egyetemi mezőgazdasági szak szolgálatában áll: Főiskola anatómiai intézete és ambulanciája, az Állatorvosi intézet, a Nemzeti Múzeum természetrajzi tárai, a Mezőgazdasági Múzeum, az Országos Vetőmagvizsgáló Állomás, a Halélettani Állomás, a Gyapjúminősítő Intézet, az Országos Meteorológiai Intézet, a Kertészeti Tanintézet. Mindezek az intézmények Debrecenben hiányzanak.

— Bizonyítani sem kell, hogy mindezek hiányában az egyetemi fakultás Debrecenben nem fejthet ki olyan tudományos munkát, mint amilyent Budapesten végez. Az sem szorul bizonyításra, hogy ha Budapesten az agrárfőiskolai szerv megszűnik, sokan kimaradnak a mezőgazdasági szakról, mert a budapesti egyetemi szak népszerűségét nem kis mértékben a főváros vonzó hatásának köszönheti. Kétségtelen, hogy a létesítendő fakultásnak kevesebb hallgatója lesz, mint a megszüntetendő két intézménynek együttléve van, a tervezett reform végrehajtásával tehát a gazdasági szak iránti érdeklődést és az agrárműveltséget is visszaszorítjuk.

— Ezek a debreceni terv várható eredményei.

— *Hálások vagyunk Zichy János grófnak, hogy a gazdasági akadémia megszüntetése és a budapesti Közgazdasági Egyetem áttelepítése ellen nagysúlyú szavát mérlegre vetette.* Hű maradt ezzel multjához, mert nem felejthetjük el, hogy mint kultuszminiszter is, a mezőgazdasági oktatás kérdésében mindig kivételes megértést tanusított.

— Hiszem egyébként, hogy a Debrecenből kipattant és erőszakolt tervet Klebelsberg gróf külügyminiszter még nem adoptálta. Ugyancsak meglepő volna ilyen széles vonatkozású tervnek rajta-ütésszerű megvalósítása Klebelsberg gróf részéről, aki minden esetben koncepciózusan, komoly, tudományos megfontolással dolgozik. *Kíváncsinos volna azonban, hogy szavát hallassa abban a kérdésben, nehogy a debreceni propaganda komoly ok nélkül nyugtalanítsa az érdekelt köröket.*

Ha nem volna Közgazdasági Egyetem, meg kellene teremteni — mondja Éber Antal

Éber Antal, a Kereskedelmi és Iparkamara elnöke álláspontját a következőkben foglalta össze:

— Nagy meglepetéssel vettem annak a híret, mintha az a szándék forogna fenn, hogy a budapesti Közgazdasági Egyetem szétbontása miatt annak egyes fakultásai már létező más főiskolákhoz, így az egyetem mezőgazdasági osztálya a debreceni egyetemhez csatoltassék.

— Előrebocsátom, hogy a magam részéről azt a gondolatot, hogy a debreceni egyetem keretében is képeztessék ki mezőgazdasági fakultás, egyáltalában nem ellenezném, mert a mezőgazdasági szakoktatás fejlesztésére a legnagyobb szükség van és ha valamit, úgy ennek a célnak a szolgálatát anyagi áldozatokkal is lehet, sőt kell előmozdítani.

— Ehhez azonban nem szükséges a Közgazdasági Egyetem megszüntetése, sőt *ilyen elhatározást végzetesen elhibáztoknak tartanék*. Ha nem volna közgazdasági egyetemünk, úgy azt ma, amikor a közgazdasági tudás kimélyítése a legfontosabb nemzeti érdek, sürgősen *meg kellene teremtenünk*. Ha pedig ez így van, akkor nem lehet komolyan gondolni sem arra, hogy a meglévő Közgazdasági Egyetemet parcellázás útján kiirtsuk. Ellenkezőleg, azt tartom, hogy ezt a főiskollánkat, amely mint új alkotás, esetleg még szenved a kezdet nehézségeitől, meg kell erősíteni, áldozatkészen tovább kell fejleszteni, belső erejét növelni és gazdagítani kell, de *megszüntetése oly kulturpolitikai hiba volna, amelyért éppen Klebelsberg Kuno gróf, kulturpolitikánk hivatott vezetője soha nem vállalhatná a felelősséget*.

— Takarékosági szempont bizonyára az, amelyet mindennek elébe kell helyeznünk. De *ez nem takarékoság, hanem a nemzet kulturális értékei ellen elkövetett rablógazdaság volna, ha a közgazdasági tudás jegyvertárát, a Közgazdasági Egyetemet akarnók végkiárusításba bocsátani*.

A Hangya a Közgazdasági Egyetemért

Balogh Elemér felsőházi tag, a Hangya vezérigazgatója ezeket mondta a Nemzeti Ujság munkatársának:

— Nagy érdeklődéssel és megnyugvással olvastam a *Nemzeti Ujságban Zichy János gróf úr* válaszát arra a hírre, amely az *Uj Nemzedékben* jelent meg a Közgazdasági Egyetem megszüntetéséről. *Zichy János gróf fejtegetéseit mindenben alátrom és meg vagyok győződve arról, hogy a kormány illetékes tagja még nem foglalt végleges állást ebben a kérdésben és hiszem, hogy mindaddig nem történik döntés ebben az ügyben, amíg meg nem hallgatták a gazdasági egyesületek, valamint a tanügyi szakférfiak véleményét.*

— A Közgazdasági Egyetem ügye nem politikai, hanem életbevágóan fontos gyakorlati kérdés, amelyet csak a nemzeti és tudományos szempontok figyelembe vétele után lehet megoldani. Én optimista vagyok atekintetben, hogy a kérdést annak objektív megfontolása után döntenek csak el s hiszem, hogy a megoldás nem a közgazdasági kar szétválasztásához, illetve megszüntetéséhez fog vezetni, hanem *annak önálló egyetemé váló kifejlesztéséhez.*

Ezek a nyilatkozatok hüen tükrözik a gazdasági testületeknek ebben a kérdésben elfoglalt álláspontját. Ez a felfogás egyébként a felsőházban is kifejezésre fog jutni, ahol az érdekelt gazdasági testületek iránítóit kifejtik álláspontjukat és tiltakoznak a kar megszüntetése ellen.

A Falu Szövetség tiltakozása

A Falu Szövetség legutóbbi igazgatóválasztmányi ülésén foglalkozott ezzel a kérdéssel. A Közgazdasági Egyetem ügye — mondotta Baross Endre — erőteljesen foglalkoztatja az agrárköröket. A Közgazdasági Egyetem megszüntetésének terve ellen állást kell foglalni az egész magyar agrártársadalomnak, mert ez a szerv van hivatva arra, hogy a jövő jogilag és gazdaságilag képzett gazdáit kinevelje.

Schandl Károly elnök bejelentette, hogy ő a maga részéről szintén állást foglal a megszüntetés ellen, mert egyrészt előadója volt néhai *Rubinek* Gyula idején ennek a nagy elgondolásnak, másrészt pedig közgazdasági nevelésünk egyik fontos és nélkülözhetetlen tényezőjét látja az egyetemben, amely a mai nehéz időkben fényesen teljesítette a reá bízott feladatot. Az összes kísérleti állomások Budapesten vannak és a speciális dolgokkal foglalkozó tanárok is a fővárosban élnek.

Krúdy Ferenc a gazdasági szakoktatás nevében követelte az egyetem további fenntartását, mert kiegészítő része annak a gazdaságkriszisen.

Az igazolóválasztmány az elhangzottak után egyhangúlag kimondta, hogy a szövetség állásfoglalásának kidolgozására bizottságot küld ki, amely alapos javaslatban megokolja a Közgazdasági Egyetem további fennállásának szükségességét és a magyar falvak millióinak nevében állást foglal az egyetem megszüntetése ellen.

A magyar mezőgazdák és kereskedők egyhangúan tiltakoznak a Közgazdasági Egyetem szétdarabolása ellen

(Magyarság, 1931. IV. 11.)

Az utóbbi időben ismét komolyabb formában merültek fel tudományos és politikai körökben azok a híresztelések, hogy a kormány, illetőleg *Klebensberg* Kuno gróf kultuszminiszter meg akarja szüntetni a budapesti Közgazdasági Egyetem, azaz mint nevezik: a közgazdaságtudományi kart. Ezek és a hasonló híresztelések ugyan már úgyszólván tíz éve óta állandóan forgalomban vannak, mióta a kultuszminiszter tárcája vezetését átvette és amióta erőteljesebben kezdett neki az egyetemi politika átszervezéséhez és többször felmerült már az a terv is, hogy a közgazdaságtudományi kart valamelyik más meglévő egyetembe beolvasztják. Mint ismeretes, először a Pázmány Péter Tudományegyetemhez akarták csatolni a közgazdaságtudományi kart, azonban ez a terv meghíúsult. Tíz esztendő alatt azonban a kar az állandó feloszlatai hírek ellenére, mint önálló intézet, mint önálló egyetem egyre jobban megállotta a helyét úgy tudományos színvonalán, mint tanítványainak száma tekintetében; ezalatt a tíz esztendő alatt a közgazdaságtudományi kar tanárai minden igyekezetükkel azon voltak, hogy egyetemi színvonalra emeljék tantárgyaikat, másrészt pedig ma már körülbelül kétezeröttszáz diplomás fiatalember van az országban, aki a Közgazdasági Egyetemen szerzett diplomát, vagy ott tett doktorátust.

Az intézet, persze, ma is minden tekintetben kielégítő módon működne, hogy ha nem ártanának tudományos munkájának és hírnevének azok az állandó híresztelések, amelyek az egyetem megszüntetését követelik.

9000 pengőt, mezőgazdasági közigazgatásra 12.000 pengőt és közlekedéstudományra 1500 pengő jutott tíz esztendő alatt. A Közgazdasági Egyetemen elterjedt élcek szerint a közlekedésügyre tíz év alatt adott 1500 pengőt az altisztek villamosközlekedésére adta a miniszter. De az már nem humor, hogy tíz esztendő alatt a kultuskormány az összes tanszékek beruházásaira összesen csak 435.000 pengőt adott. Ebben benne van mindaz, amit a Közgazdasági Egyetem mezőgazdasági, kereskedelmi és általános közigazgatási szakán ennél az új intézménynél felszerelésekre, könyvtárra, kísérleti tárgyakra stb. elkölteni lehetett. Keleti intézetet 7000 pengőből állítottak fel tíz esztendő alatt és a könyvtárra 7000 pengőt kapott az egyetem tíz év alatt. Mindez a főiskolának egy olyan nagyfokú mellőzését mutatja, amely teljesen érthetetlen kell, hogy legyen mindenki előtt, aki azt az elvet vallja, hogy egy országban nem lehet egyes intézményeket privilegizálni minden ok nélkül a többiek rovására.

Ezeknek alapján, természetesen, a tudományos és közgazdasági körökben nagyon elítélően nyilatkoztak *Klebensberg* Kuno grófnak a Közgazdasági Egyetemen szemben követett állandó gyakorlatáról. Tíz esztendővel ezelőtt a Közgazdasági Egyetemet ama meggondolás alapján létesítették, hogy Magyarországon is elérkezett a szükségsége annak, hogy a *közgazdasági tudományokat is egyetemi nívón tanítsák*, mint általában a nyugati államokban. Valóban a Közgazdasági Egyetem hallgatóinak a száma öt-hat esztendő óta állandó emelkedést mutat. 1926—27-ben 1138 hallgatója volt az egyetemnek, majd iskolaévenként így emelkedett a hallgatók száma: 1241, 1360, 1376, 1489, míg az idén az összes beiratkozott hallgatók száma 1479. A Közgazdasági Egyetemnek Szegedet kivéve, mindegyik vidéki egyetemenél több hallgatója van és ezt a nagyszámú hallgatószámot csak tizenkilenc professzor tanítja, míg az elmúlt évben az összes vidéki egyetemek bölcsészeti karának ötvenhat professzorára csak 665 hallgató jutott.

Újabb terv a közgazdasági kar felosztására

Arról tehát komoly formában nem lehet szó, hogy a közgazdaságtudományi karra fordított csekély összegek kevésbé volnának fontosak, mint a más tudományos célra fordított milliók. *Klebensberg* Kuno gróf valami más ok miatt haragszik a Közgazdasági Egyetemre, amelynek azzal az is tanujelét adta, hogy mióta az egyetemről eltávozott, mint előadó tanár, azóta csupán kétszer lépte át az egyetem küszöbét, míg egyes más főiskolákat évente többször is meglátogat.

E pillanatban a helyzet az, hogy kultuskormány már kidolgozott egy tervet, hogy a közgazdaságtudományi kart három részre ossza. Hét tanterv székét át akar helyezni a Műegyetemre, a kereskedelmi fakultásból szakosztályt a debreceni egyetemhez akarja csatolni. Az természetesen még korántsem biztos, hogy ez a terv sikerülni fog, — a harc azonban már megindult és a közgazdasági körök úgyszólván kivétel nélkül az egyetem egységének fenntartása mellett foglalnak állást.

Éljen-e tovább, vagy szűnjön meg a Közgazdasági Egyetem?

Írta: H. S.

(Az Est, 1931. IV. 12.)

Régen nem mozgatta meg a közvéleményt kulturális kérdés annyira, mint

a Közgazdasági Egyetem megszüntetésének, illetőleg a közgazdaságtudományi kar szétesztésének

minap nyilvánosságra jutott kérdése. El nem fogadott és le nem tárgyalt tervek szerint a *budapesti Közgazdasági Egyetem mezőgazdasági fakultását a debreceni egyetembe akarják beolvasztani*, kereskedelmi szakosztályát esetleg külön kereskedelmi főiskolává építenék ki és az egyetem közgazdasági osztályát a tudományegyetem keretébe illesztenék. Ezzel az elgondolással kapcsolatos az a terv is, hogy *a debrecenpallagi gazdasági akadémiát a debreceni egyetembe olvassák, a keszthelyi gazdasági főiskolát pedig a szegedi egyetembe.*

Ezek a tervek egyelőre csak *propozíciók*, de máris olyan visszhangot vetettek, hogy *a politikai és a tudományos élet minden számottevő faktora foglalkozik azokkal.* Az idea pártfogói azzal érvelnek, hogy

minek különálló közgazdaságtudományi egyetem Magyarországon, amikor külföldön sines hasonló intézmény ilyen alakban.

Kifogásolják, hogy a mezőgazdasági és kereskedelmi tudományokat *egyelemi nivóra emeljék*, mert ez a filozófiai és jogi tudományágak rovására megy. Nem utolsó sorban érvelnek a Közgazdasági Egyetem megszüntetésének propagálói

a takarékosági szempontokkal,

a racionalizálással, azt hirdetve, hogy a Közgazdasági Egyetem fenn-tartásának költségét jórésztben meg lehetne takarítani. A mezőgazdasági fakultás áttolását a debreceni egyetem keretébe pedig azzal indokolják, hogy

a budapesti Közgazdasági Egyetemenk nincs terepe a gyakorlati munkálkodásra,

működése tehát ebben a vonatkozásban hiányos.

Ha a Közgazdasági Egyetem *megszüntetésének* vannak propagálói, ugyancsak *tekintélyes faktorok sorakoztak fel az egyetem fenn-tartása mellett* is. Már most is

szenvedélyes viták folynak a nagyjelentőségű kérdés körül

és azok, akik védelmükbe veszik a Közgazdasági Egyetemet, elsősorban *a magyar kulturértéket akarják megmenteni*, amelynek feladata, hogy elméletileg és a gyakorlatban is jól megalapozott gazdasági szaktudáson

kívül bölcséleti, történelmi, földrajzi és természettudományi széles és modern látókörrel bíró férfiakat neveljen, akiknek tehetségesebbjei

a magyar gazdasági élet vezéregyéniségei legyenek.

Hivatkoznak arra is, hogy külföldön számos helyen a legtöbb államban a mezőgazdasági, közgazdasági és kereskedelmi tudományokat ma már *egyetemi fokon tanítják*, e célra szervezett egyetemi fakultáson, amelynek a jogi és filozófiai, valamint természettudományi fakultásokkal *egyenrangú fakultásokként szerepelnek*.

A Közgazdasági Egyetem hívei kétségbevonják azt is, hogy megtakarítást jelentene ennek az egyetemnek megszüntetése és arra hivatkoznak, hogy

éppen ez az egyetem kerül a legkevesebb áldozatába a kormánynak.

Mert például ennek az egyetemnek évi dotációja a hasonló népeségű egyik vidéki egyetem dotációjának *egyötöd részét teszi*, a tanárok létszáma *2½-szer kisebb* és

a Közgazdasági Egyetemen egy hallgató képzése 416 pengőbe kerül.

E széles hullámokat vetett és kétségtelenül nagyfontosságú közgazdasági, kulturális és pedagógiai kérdésben *Az Est* a magyar gazdasági s politikai élet legkiválóbb faktoraihoz fordult, hogy *mondják el véleményüket a Közgazdasági Egyetem fenntartásának vagy megszüntetésének ügyében*. Alább közöljük a nyilatkozatokat :

Bethlen István gróf miniszterelnök

álláspontjáról e nagyfontosságú kérdésben *beavatott helyen* ezeket mondták nekünk :

— A miniszterelnök úr e kérdésben végső fokon *a döntésre hivatott* éppen ezért *mindaddig nem foglal állást a Közgazdasági Egyetem fenntartásának, vagy megszüntetésének ügyében, amíg a kérdés mindazokon keresztül nem ment, amelyek hivatottak véleményüknek kifejezést adni*. E pillanatban pedig a kérdés *még nem forrott ki annyira, hogy* e miniszterelnök úr döntő elhatározását megformálhatta volna, *ámdn kétségtelen, hogy mint minden fontos nemzeti kulturkérdés, ez is igen erősen foglalkoztatja*.

Apponyi Albert gróf

így nyilatkozott *Az Est* munkatársának :

— Véleményemet ebben az ügyben nagyon röviden foglalhatom össze. *Először : Ha valami bevált az életben, nem célszerű azon változtatni. A Közgazdasági Egyetem az életben bevált, nagyon veszedelmes experimentumnak tartom azon változtatni.*

Másodszor : Az összes érdekelt szakkörök annak a véleményüknek adnak kifejezést, hogy a Közgazdasági Egyetem fenntartását kívánatosnak tartják, a változtatást ellenzik, felesleges tehát a mozgolódás azért, hogy ezen a helyzeten változtassanak. Én határozottan a Közgazdasági Egyetem fenntartása mellett állok.

Seitovszky Tibor dr.,

ny. külügyminiszter, a Magyar Általános Hitelbank vezérigazgatója ezeket mondotta *Az Est* munkatársának:

— A Közgazdasági Egyetem megszüntetésének gondolatát *méltán fogadja a közvélemény idegenkedéssel*, már csak abból is, mert **a közgazdasági kérdések talán sohasem állottak olyan mértékben a bel- és külpolitika előterében, mint napjainkban.**

Nem lehet kételkedni abban, hogy a közgazdasági képzettség terjesztésének fontossága felől minden illetékes tényező meg van győződve. A német egyetemeken azt láttuk, hogy ott „Handelshochschule”. A német egyetemeken azt láttuk, hogy ott — így történt például Kölnben — *kat egyetemi fakultássá alakítottak át* — így történt például Kölnben — *nem tartanám tehát indokoltnak, hogy a főiskolai oktatás eme ágában mi más útra térnénk*, bár tudtommal vannak oly nyugati országok is, amelyek a kereskedelmi főiskolai oktatást *elkülönítve kezelik*, azzal a szándékkal, hogy a praktikus tanszakok behatóbb művelését elősegítsék.

Éber Antal,

a Magyar-Olasz Bank és a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara elnöke ezeket mondotta:

— Ennek a kérdésnek az elbírálásánál az első szempont az, hogy *mi képes a közgazdasági tudást szaporítani, mi csökkenti*. Nagy kérdés, nem volt-e elhibázott ennyi egyetemet létesíteni, ahelyett, hogy *a közgazdasági tudást szolgáló intézményekre vetettük volna a fősúlyt*. Mert az egyetemeken mindent tanítanak inkább, mint a közgazdasági ismereteket.

— A közgazdasági egyetem megszüntetésének tervét

elhibázott gondolatnak tartom.

Erre a főiskolára szüksége van a nemzetnek, hiszen azt, hogy életbevágó nemzetgazdasági kérdésekben gazdasági közvélemény nálunk — sajnos — nem tudott a multban kialakulni, nem kis részben annak tulajdonítom, hogy *a közgazdasági tudás nem volt elég általános, elég mély és tudományosan megalapozott*. Ha nem volna Közgazdasági Egyetemünk, meg kellene teremteni. Mennél több fiatalembert kell ellátnunk a közgazdasági tudás fegyvertárával, hogy a nemzet jövő életét meghatározó gazdasági harcban *széles látókörű, képzett nemzetgazdászaink legyenek*. E célt megközelíteni Közgazdasági Egyetem nélkül elképzelhetetlennek tartom.

Schandl József dr.,

a közgazdaságtudományi kar ezidei dékánja az alábbi nyilatkozatot tette *Az Est* munkatársa előtt:

— A Közgazdasági Egyetem részekre bontásáról *hivatalosan nincs tudásunk*. Csak a debreceni akadémiaival kapcsolatban a lapokban publikált hírekből szereztünk tudomást e tervről.

— Mi tíz évvel ezelőtt *úttörő munkára vállalkoztunk*. Mostoha anyagi eszközökkel, de annál nagyobb energiával dolgoztunk. Évről-

évre láttuk, hogy a társadalom, a gazdasági érdekeltségek és tudományos körök mind nagyobb érdeklődést és rokonérzést mutattak irányunkban. Nagy örömünkre szolgál, hogy illetékes körök részéről a sajtóban most megjelent nyilatkozatok munkánkat méltányolják, ezért elismeréssel adóznak és nagy megértéssel foglalnak állást törekvéseink mellett. Mindezeket a *self made man* büszke önérzetével, a jól végzett munka boldogító öntudatával olvassuk és *nyugodtan nézünk egyetemünk jövője elé.*

— A felmerült terv támogatására egyetlen érvet hallottunk eddig, hogy tudniillik *mezőgazdasági oktatást Budapesten, azaz nagyvárosban nem lehet eredményesen végezni.* Hogy e felfogás mennyire téves, igazolja, az, hogy

egész Európában a mezőgazdasági főiskolák és egyetemek nagyvárosok közepén nyertek elhelyezést.

Ez természetes is. A mezőgazdasági oktatás legfelsőbb fokozatos tudományos, közgazdasági és kereskedelmi intézmény bekapcsolódását követeli, másrészt a tanári kar kutató munkájában a *rokonzakmák szaktudásai, laboratóriumai, a nagy könyvtárak, múzeumok* bitése és kimélyítése érdekében nélkülözhetetlen a magántanári gárda. Ilyen miliót Magyarországon elsősorban *Budapest* nyújt. Nem akarom hinni, hogy a magyar mezőgazdasági oktatást megfosszák a budapesti kulturmilió érintett előnyeitől.

— Az úgynevezett gyakorlati oktatást *sőregi tangazdaságunkkal* és tanulmányi kirándulásokkal eddig is oly sikeresen oldottuk meg, hogy a gazdasági életbe kikerült ifjaink mindenütt jól meg tudták járulását ahhoz, hogy

Budapest közvetlen közelében egy körülbelül 300 holdas kísérleti gazdaságot vegyünk birtokunkba,

amelynek megvételéhez egy fillér állami pénz sem szükséges. A *berendezésről* is gondoskodni fogunk, úgy hogy az államnak egyáltalában nem fog megterhelést jelenteni.

— Ha a kultuskormány hozzájárulását megkapjuk, akkor az *oktató és kutató munka legideálisabb feltételeivel fog rendelkezni mezőgazdasági szakosztályunk Budapesten.*

— Azt is halljuk, hogy a *takarékosság* érdekében történjék az átcsoportosítás. Erre nézve csak annyit, hogy *kizárt dolognak tartjuk a terv végrehajtása esetén megtakarítást felmutatni.* Hiszen nálunk majd minden tanár két-három szakosztály hallgatóit tanítja. A széttördelés esetén tehát minden intézménynél *külön-külön kell professzorról és intézetről gondoskodni.*

Ezek a nyilatkozatok érdekes világításba helyezik a *közgazdasági egyetem jövődjének kérdését.* Bizonyos, hogy a döntésre hivatott tényezők fontolóra fogják venni azokat a fontos érveket, amelyek *Az Est* által fent közölt nyilatkozatokban felsorakoznak.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület Emlékirata a debreceni terv ellen

(Köztelek, 1931. IV. 12.)

Elkészült az OMGE emlékirata a debreceni gazdasági akadémiának egyetemi fakultássá való átszervezése tárgyában. A memorandum, amelyet az OMGE az országgyűlés gazdatagjainak és a társulásoknak a közeli napokban fog szétküldeni, a tervezett reformmal szemben felsorakoztatott érveit következőkben összegezi:

„Nem találunk egyetlen szempontot és érvet sem, amely egyfelől a gazdasági akadémia megszüntetését, másfelől pedig a közgazdaságtudományi kar mezőgazdasági szakának Budapestről való eltávolítását megokolhatná. Ellenkezően, minden érv és szempont a terv ellen szól. Ellene szól a gazdasági akadémia beolvasztásának az, hogy:

1. a debreceni gazdasági akadémia mint jól bevált gyakorlati gazdaképző iskola megszűnik;

2. mivel az a felemás helyzet nem állandósítható, hogy az Alföldnek csak egyetemi fakultása, a Dunántúlnak csak gazdasági akadémiaja legyen, az első lépés után csakis valamennyi gazdasági akadémia egyetembe való olvasztása következhetik, ez pedig a gazdaképzés gyakorlatias alapjairól való eltávolodást jelenti, ami ellentétben van a gazdaközönség jól megfontolt kívánságával;

3. a gazdasági akadémiák megszüntetése a mezőgazdasági szakoktatás káros szervi felbontásával és a földművelésügyi minisztérium jár, ezzel együtt a gazdatársadalomnak a gazdaképzésre gyakorolható befolyása is megszűnik;

4. a gazdasági akadémia helyébe állítandó egyetemi fakultás a gyakorlati gazdaképzésre nem alkalmas; ezt a hivatást a külföldön sem az egyetemek, hanem a gazdasági akadémiainknak megfelelő főiskolák végzik;

5. az egyetemi fakultáson a mezőgazdasági tárgyak tanítását az egyetemi tanárok nem láthatják el, ide ezidőszent szakmájukban kiforrott tanárokat csak a budapesti közgazdaságtudományi kar mezőgazdasági szakából vehetnek, ez az áttelepítés azonban maga után vonja a budapesti egyetemi fakultás felosztását.

Ellene szól a budapesti egyetemi szak áttelepítésének az, hogy: 1. a budapesti mezőgazdasági szak Debrecenben hátrányos helyzetbe kerül, mert ott nélkülözni kénytelen a Budapesten rendelkező tudományos agrárintézményeket és azokat a speciális tudományos működését támogatják;

2. megszűnik a fővárosi agrárfőiskolai szerv, amely nem kis mértékben annak köszönhető népszerűségét, hogy a főváros az ifjúságra különösen vonzó hatást gyakorol.

Az elfogulatlanul gondolkozókra bizzuk annak megítélését, hogy célszerű-e, helyes-e, szabad-e ilyen eredmények reményében reformkísérletek útjára lépni? Helyes-e egy tudományos jól megalapozott és egy gyakorlatias irányával jól bevált iskolát elpusztítani, hogy ezek feláldozásával olyan intézmény jöjjön létre, amely nem bírja a feltételeket ahhoz, hogy akár az egyiket, akár a másikat tökéletesen pótolhatná? Helyes-e a tudományos és a gyakorlatias képzés lehetőségei között való választás megszüntetésével a mezőgazdasági szak hallgatóit és ezzel az agrár műveltséget mesterségesen csökkenteni.

Az OMGE, amely hivatásszerű figyelemmel kíséri a felsőfokú gazdasági szakoktatás működését és a gyakorlati élet itéletét is jól ismeri, tiltakozik a különleges hazai viszonyaink által kitermelt ősi intézmények megsemmisítése ellen és tiltakozik az egyetemi mezőgazdasági szaknak a főváros gazdag forrásvidékéről való kitelepítése ellen. Egyesületünk az irtva alkotás helyett, meglévő intézményeink megbecsülésében és bevált alapokon való fejlesztésében keresi az egészséges haladás útját.“

A mezőgazdasági egyetemnek Budapesten kell maradnia

Írta: Fleischmann Rudolf

(Köztelek, 1931. IV. 12.)

A legutóbbi időkben a szaksajtóban többen megvitatták azt a tervet, amely szerint a mi legmagasabb mezőgazdasági oktatóintézményünk Budapestről Debrecen-Pallagra helyeztetnék át. Távol van tőlem az a szándék, hogy a mi oktatásügyünk legfelsőbb vezetéseinek terveit bíráljam, de mint gyakorlati növénynevelő e tervhez bizonyos megjegyzéseket óhajtanék tenni. Az én álláspontom 13 évi gyakorlati munkálkodás során alakult ki, amely munkálkodás reám nézve mindig megtisztelő és örömteljes volt és az is marad, mert azt Magyarország mezőgazdasága érdekében fejthettem ki.

Messze vezetne, ha a mezőgazdasági egyetemi kar tanulmányprogramját és szervezetét részletezném, de rá kell röviden arra mutatnom, hogy a budapesti közgazdasági kar jelenlegi hat mezőgazdasági professzora a magántanárok és előadók igen kitűnő gárdájával együtt nehéz anyagi viszonyok között, a fővárosban olyan nagyszerű kulturális művet alkotott, amelynek mi, gyakorlati szakemberek csak örülhetünk. A vidékre történő esetleges áthelyezéssel elsősorban azoknak a munkatársaknak a működése kapcsolódna ki, akik hivatásuknál fogva a fővároshoz vannak kötve, mint pl. a talajismerettan, takarmányismerettan, meteorológia, bakteriológia, anatómia és élettan, vetőmagismeret, mezőgazdasági ipar, halgazdaság stb. Nem képzhetők el ugyanis, hogy Budapestről legalább húsz magántanár és előadó csak hetenkint egyszer is Pallagpusztára mehessen előadni, de még ekkor sem használhatná fel azokat az intézeteket, amelyeknek

ők a szakférfiai. Senki sem vitathatja, hogy a vidéken még közelítőleg sem lehet biztosítani ilyen, vagy ezekhez hasonló kiváló erőket. A vidéken minden esetre elesnének a fakultás tanrendjéből olyan nevek, mint Aujeszky Aladár, Zimmermann Ágoston, Ballenegger Róbert, Réthly Antal, Éhik Gyula, Kenessey Béla, Osztrovszky Antal, Kotsis Endre, Mahács Mátyás, Tomasovszky Imre, Pettenkoffer Sándor, Weiser István, Pacsu Jenő, Lengyel Géza, Boros Ádám, Unger Emil stb. Ez pedig annyit jelent, hogy a mezőgazdasági fakultás borzalmasan megcsönkítették és a legkiválóbb erők éppen abban az időben fosztatnának meg az oktatásban való részvételtől, amikor a válságos mezőgazdasági helyzetre való tekintettel és Magyarország közgazdasági újjáépítésének korszakában rájuk legnagyobb szükség volna. Most van itt az ideje annak, amikor éppen arra kellene törekedni, hogy minden legkiválóbb erőt egyesítsünk a következő generáció nevelésére.

Utóbbi időben azt is hallottuk a budapesti mezőgazdasági fakultással kapcsolatban, hogy az „aszfaltgazdákat nevel”. E felett a maliciózus kifejezés felett sem lehet udvariasan elsiklani, mert mai nap nincs szükségünk annak bizonyítására, hogy mit jelent a mezőgazdaságra az egyetemi képzés. A sáros csizma, mint a gyakorlati gazda kulturállamban eszébe jutna-e valakinek gúnyolódni azért, ha a gazda az ismereteit a főváros mezőgazdasági egyetemén szerezte? Inkább gazdasági oktatás a legmagasabb rendű kulturális centrumokban, sőt éppen a fővárosban van. Nem ismerjük-e mindannyian ezeknek a legmagasabb mezőgazdasági intézményeknek áldásos termékét, a kutatásban és a gyakorlatban? Ezekon kívül Budapest még olyan itt elsősorban a mezőgazdák kereskedelmi és közigazgatási képzésére, általános közgazdaságtudományi magaslátára gondolok.

Még csak arra a gondolatmenetre akarok rátérni, amelyet éppen a mi mezőgazdaságunk, de különösen az én szakmám jövője sorsa iránti aggodalmam parancsolóan ír elő. Ez az a kapcsolat, amely a főváros mezőgazdasági egyeteme és künn a vidéken működő növénydocenseink kitaró munkájának gyökere behatolt a mezőgazdasági életbe szóba jöhetnek, mellettem vannak akkor, amikor kiemelem a mezőgazdaság továbbfejlődésére megtermékenyítő hatását a magyar fejlődésre és haladásra váró gyakorlati gazdák részére, akik a fakultással állandó kapcsolatban vannak, ha a fakultás vidékre helyezve, kérdése miatt nagyrészt megsemmisülnének már az idő és pénz sem lehet az intéző körök célja. Mi valamennyien Budapestet tekintjük olyan centrumnak, ahova minden ügyünkben fordulunk, miért is

kétségtelenül fontos, hogy tudományos irányítóinkat is itt találjuk meg, viszont a professzorok részére is kétségtelenül fontos a közvetlen kapcsolat.

A magam részéről mindig a legnagyobb köszönettel tartozom azért a támogatásért, amellyel a növénytermesztéstan, gazdasági növénytan és növénynevelés, agrochemia, növénykórtan professzorai részéről, valamint a talajtan és meteorológia előadói részéről részeseültem növénynevelési tevékenységem közben. Meg vagyok győződve, hogy ilyen köszönettel igen sokan tartoznak és igen sokan nagyra becsülik az együttműködést a Kar kiváló személyiségeivel.

Azt is ki kell emelnem, különösen hazánk nyugati részéből, mezőgazdasági egyetemi kara, különösen hazánk nyugati részéből, magához tudja vonzani a tanulni vágyó ifjúságot, sőt kiépítettsége még külföldi, különösen déli és keleti hallgatókat is vonz.

Végezetül, ha még arra az igen gazdag erőforrásra gondolunk, amely Budapesten a mezőgazdasági kutatókat és tudósokat (Országos Társaságok, múzeumok, kísérleti intézetek, egyesülési centrumok (Országos Magyar Gazdasági Egyesület, Természettudományi Társulat) alakjában elméleti és gyakorlati szempontból támogatja, semmi kétségünk sem lehet aziránt, hogy ezek az intézmények is veszíteni fognak a Kar áthelyezése esetén.

Amint a növénynevelésre szolgáló területek helyekétköztek, éppen úgy a legfelsőbb mezőgazdasági oktatás is az előbb jelzett faktorokhoz van kötve. Ha ezek a kapcsolatok feloldatnak, az egész szervezet betegeskedése következik be, amit már tapasztalataim alapján is megjósolhatok. Reméljük, hogy ezek a következmények azok előtt is ismeretesek, akiknek kezében van a mi első mezőgazdasági tudományi Alma Materünk sorsa.

A Faluszövetség állást foglalt a Közgazdasági Egyetem megszüntetése ellen

(Köztelek, 1931. IV. 12.)

A Faluszövetség legutóbbi igazgatóválasztmányi gyűlése népes értekezleten foglalkozott a magyar falvak gazdasági, kulturális és szociális bajaival. Schandl Károly dr. helyettes elnök megnyitójában rámutatott a világ gazdasági krízis okaira. Ezután Berki Gyula ügyvezető igazgató hosszabb jelentésben számolt be a szövetség közelebbi munkaprogramjáról. Szekeres László főtitkár jelentése az OMGE-hez Endre dr. javaslatot terjesztett elő, hogy a Faluszövetség állást a budapesti és a többi agrárszervezetekhez hasonlóan foglaljon állást a budapesti közgazdaságtudományi kar megszüntetésének ellenében. Schandl Károly dr. elnök hozzászólásában kijelentette, hogy ellene van a kar megszüntetésének. Mint Runibek Gyula nagy elgondolásának akkori előadója, közgazdasági nevelésünk egyik fontos és nélkülözhetetlen

tényezőjét látja ebben az egyetemben, másrészt meg kell állapítani, hogy az a mai nehéz időkben fényesen teljesítette az összes reábizott feladatokat. A közgazdasági egyetem megszüntetése, illetve szétesztása ellen szól az is, hogy a kísérletügyi állomások, amelyek az egyetem munkáját eredményesen támogatják, nagyrészt a fővárosban vannak elhelyezve. Itt élnek a speciális gazdasági kérdésekkel foglalkozó tanárok is. A magyar agrártársadalom tehát nem nyugodhat bele abba, hogy ezt a fontos oktatási szervét más egyetembe olvasszák be. *Krudy* Ferenc országgyűlési képviselő is követelte az egyetemen Budapesten való további fenntartását, mert az kiegészítő része annak a gazdaságpolitikának, amely hivatva van az országot átsegíteni a mai gazdasági válságon. Az igazgatóválasztmány egyhangú határozattal kimondotta, hogy a szövetség állásfoglalásának kidolgozására bizottságot küld ki, amely az illetékes tényezők előtt részletes javaslatban fogja megokolni a kar további fenntartásának szükségét, amit a magyar falvak millióinak és a magyar nemzetgazdaság jövő fejlődésének érdeke is megkövetel. Az igazgatóválasztmány azonkívül előterjesztésben hívja fel *Mayer* János földművelésügyi miniszter figyelmét arra, hogy a Közgazdasági Egyetem szétesztása ellen a magyar falvak népének nevében tiltakozzon.

Popovics Sándor

a Közgazdasági Egyetem megszüntetése ellen

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület memorandumban fejt ki tiltakozását — A decentralizálás ártana a mezőgazdasági szakoktatásnak

(Nemzeti Ujság, 1931. IV. 14.)

(*A Nemzeti Ujság tudósítójától.*) A közgazdasági tudományi kar megszüntetésének, illetően szétesztésének terve behatóan foglalkoztatja az ország illetékes szakembereit, elsősorban pedig a gazdasági társadalmat, amely a terv esetleges megvalósulásától a *mezőgazdasági szakoktatás folytonosságának csorbítását félti*. A szakkörökben éppen ezért nagy örömmel és hálával fogadták *Zichy* János grófnak a *Nemzeti Ujságban* megjelent vezércikkét, amelyben az egyetem megszüntetése ellen foglalt állást. A *Nemzeti Ujság* *Zichy* János gróf nagy feltűnést keltett vezércikkével kapcsolatosan több előkelő és kiváló szakemberünket szólaltatta már meg s ezek mindannyian a legteljesebb mértékben helyeselték *Zichy* János gróf értékes fejtegetéseit és állást foglaltak a Közgazdasági Egyetem megszüntetése ellen. Kifejtették azt is, hogy a *decentralizálás mennyire káros volna a mezőgazdasági szakoktatásnak, illetően a mezőgazdasági egyetemi képzésnek s hivatkoztak arra, hogy Európa minden kulturállamában a legfelsőbb mezőgazdasági oktatás a legmagasabbrendű kulturális centrumokban, sőt éppen a fővárosban van.*

Popovics Sándor nyilatkozata :

Ebben a fontos kérdésben megkérdeztük Popovics Sándor dr.-t, a Magyar Nemzeti Bank elnökét, aki a következőkben nyilatkozott a megszüntetés terve ellen :

— A közgazdasági fakultás megszüntetéséről szóló hírek kapcsán elsősorban arra kívánok utalni, hogy a mai budgetális helyzetben minden olyan szervezeti változtatást, mely azzal a veszéllyel jár, hogy a kiadások emelkedésére vezethet, a leghatározottabban kerülendőnek tartok. Ez elvi állampénzügyi szempont mellett a közgazdasági fakultás eddigi működése alapján az a nézetem, hogy kulturpolitikai okok sem szólnak a megszüntetés mellett és pedig annál kevésbbé, mert a fakultás létesítése óta aránylag rövid idő telt el és ez idő alatt a viszonyok egyéb tekintetekben sem voltak normálisak.

A terv megvalósítása ellen azonban nemcsak a mezőgazdasági érdekképviselők, hanem a magyar gazdasági élet többi ága és fakultásai is küzdenek és sok más fontos körülménytől eltekintve, hivatkozunk arra is, hogy egyedül a főváros az, amely az ország minden részéből magához tudja vonzani a tanulni vágyó ifjúságot, sőt a közgazdasági kar kiépítettsége folytán még külföldi, különösen pedig déli és keleti hallgatóságot is tud vonzani.

Közgazdasági Egyetem

(Uj Lap, 1931. IV. 15.)

A napilapokban megjelent hírek szerint a közgazdasági egyetem létét veszély fenyegeti ; állítólag megszüntetését, illetőleg felosztását tervezik olyan módon, hogy a mezőgazdasági szakosztály a debreceni gazdasági akadémiaival együtt a debreceni tudományegyetem ötödik karává válna, a kereskedelmi szakosztály külön főiskolává alakulna, a közigazgatási szakosztály pedig a műegyetem közgazdasági osztályához csatoltatnék. Szükségesnek tartjuk, hogy a felmerült tervvel szemben az Uj Lap hasábjain is állást foglaljunk.

A közgazdasági egyetem nem kormányzati szeszélyből, hanem külföldi hasonló egyetemek mintájára évtizedes előkészület után létesült. Első sorban Zichy János gróf volt vallás- és közoktatásügyi miniszternek a modern eszméáramlatok iránt való megértése és hatós támogatása tette lehetővé, hogy tervei alapján az új egyetem az 1920 : XXXI. törvénycikk szerint ezelőtt tíz éve megkezdhetette működését. Az új intézmény új célokat tűzött a főiskolákra törekvő ifjúság elé ; az volt a feladata, hogy a jogásztultermelés megszüntetésével az addig elhanyagolt közgazdasági pályák felé terelje a keresztény magyar középosztály fiait és ezzel azokat a gazdasági élet iránt nyitására, vezetésére képesítse. A közgazdasági tudományok jelentő-

sége az egész világon igen nagy mértékben emelkedett; de különösen nálunk volt fontos, hogy a tudományok egyetemi otthont kapjanak.

A mi közgazdasági egyetemünk három szakosztálya a kitűzött célt igen szerencsés összhangban szolgálja. Lehetővé teszi a mezőgazdasági, a kereskedelmi és a közigazgatási pályákra lépő ifjúságnak magas színvonalú és egységes szellemű közgazdasági műveltségét. Ez az egységes szellemű képzés nemcsak nemzeti szempontból jelentős, de nagy pénzügyi megtakarítást is jelent. A fővárosban székelő gazdasági intézmények, kísérleti állomások szerencsésen támogatták az egyetemet céljai elérésében.

A közgazdasági egyetem tízéves fennállása sokszorosan beváltotta a hozzáfűzött reményeket. A mostoha pénzügyi viszonyok ellenére teljesen töretlen talajon hatalmas tudományos munka indult. A kiváló tanárok — Teleki Pál gróf, Czettler Jenő, stb. — lankadatlan energiája a semmiből a nagyértékű intézetek egész sorát keltette életre. És a hallgatóság mindig tömörebb sorokban gyűlt az új zászló alá, hogy megmutassa a magyar szellemnek a gazdasági pályákra való termetségét is. A hallgatóság száma a bizalmatlanságot keltő hírek ellenére 1500 felé közeledik.

Ezt a szépen csiszolt, hatalmas kulturmunkát tenné semmivé az egyetem feloszlata. A közgazdasági műveltségnek annyi fáradtsággal felépített új őrtornya dőlné porba, hogy azután a munkát talán évtizedek múlva újra kelljen kezdeni. Ha az állam nem bírja az egyetemekkel járó tetemes kiadásokat, az egyszerűsítést nem azon az egyetemen kell kezdeni, amely az országban egyedülálló, érezhető hiányt töltött ki és amellet a legkisebb fenntartási költséggel jár. Azonfelül a feloszlata nem is megtakarítást, de költségzaporulatot jelentene, mert a szétosztással az összeműködés lehetősége megszűnne. A Debrecenbe helyezett mezőgazdasági szakosztály nélkülözne a kereskedelmi szakosztály és a budapesti kísérleti intézmények oly értékes támogatását.

Jellemző különben, hogy az egész akció Debrecen érdekében indult meg. A három gazdasági akadémia közül épp a debrecenit akarja egyetemi karrá fejleszteni annak ellenére, hogy a megfelelő feltételek teljesen hiányoznak. Épp a debreceni egyetem kapna egy ötödik fakultást és ezzel a mezőgazdasági tudományok egyetemi művelésére kizárólagosságot. A tervet különben tudtunkkal ellenzi a földművelésügyi kormányzat is, amely a gyakorlati irányú gazdasági oktatást nem akarja a kezéből kiadni; ellenzik az összes gazdasági érdekeltségek, amelyek egymásután jelentik be tiltakozásukat; ellenzi a közvélemény, minthogy a terv megvalósulása a közgazdasági képzés válsághajutását és az iránta egyes körökben táplált bizalmatlanság igazolását jelentené; egyenesen katasztrófális lenne a tanári karra, a segédszemélyzetre és az egyetemi ifjúságra, amelynek sorsa teljesen bizonytalanná válna.

Tudtunkkal a kérdésben még nem történt döntés. Meg vagyunk győződve, hogy a felmerült terv nem fog sikerülni, hanem éppen a köz-

gazdasági egyetem teljes elismerését fogja eredményezni. A jelenlegi vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a közgazdasági egyetemnek évekkel ezelőtt előadója volt, így ismeri annak hivatását és fontosságát; a gazdasági kultúra iránt mindig tanúsított szeretettel bizonyára fel fogja karolni a sokat támadott intézményt és jövőbeli esetleges támadások megelőzésére véglegesíteni fogja helyzetét. Ezzel megmérhetetlen hasznot szerezne a gazdasági kulturának és maradandó emléket emelne magának is.

„Óriási többkiadást okozna a közgazdasági egyetem szétrobbantása“

Teleki Pál gróf nyilatkozata — Budapestben kell maradnia az egyetemnek — A feloszlásnál is nagyobb hiba a nyugtalanság, fenntartása

(Nemzeti Ujság, 1931. IV. 15.)

(A *Nemzeti Ujság* tudóstójától.) A Közgazdasági Egyetem fenn-tartása vagy megszüntetése körül folyó vitában megszólal Teleki Pál gróf, volt miniszterelnök, világhírű tudós, egyetemi tanár, aki a következő nagyérdékű nyilatkozatot tette a *Nemzeti Ujság* munkatársa előtt:

— A közgazdasági kar szétrobbantása sem takarékosági, sem közoktatási szempontból nem indokolt. Ellenkezőleg, óriási többkiadásokat fog okozni, annak dacára, hogy a tanítás színvonala süllyedni fog. A közgazdasági karnak mai formájában legnagyobb pedagógiai és egyben gazdaságpolitikai értéke, hogy együtt neveli mezőgazdasági és kereskedelmi életünk leendő vezetőit, valamint gazdasági közgazdaságunk szukreszcenciáját. Ennek az *helye*, ahol számtalan, gazdasági központjában, *Budapestben van a helye*, ahol támaszkodhatik. Az egyetemi mezőgazdasági oktatásnak is itt a helye, Bécs, az ország semmi más pontján meg nem lévő intézményre támaszkodhatik. Az egyetemi mezőgazdasági oktatásnak is itt a helye, Bécs, Berlin, Páris, Zürich stb. mintájára. Itt kell nevelni a mezőgazdasági tudomány és gyakorlat specialistáit, tanárait, a praktikus gazdákat az igazgatás és egyesületi élet munkásait. Ezek különböző feladatok, akadémiák vannak hivatva nevelni. Ezek elhelyezésben végződnék — különböző módszerekkel, felszereléssel és elhelyezésben való — Az akadémia vidékre, tangazdaságának közvetlen közelébe való — az egyetem, amíg csak egy van, a fővárosba való, ahol mezőgazdasági múzeum, meteorológiai intézet, növénykísérleti intézet, állatorvosi főiskola, kísérletügyi intézmények, könyvtárak, műegyetem stb. stb. van. *Kísérleti* (és nem *tan-*) gazdasága lehet 15—30 kilométerre, mint Bécsé, Párisé, Berliné stb. De oda is való, ahol egyetemi gazdasági közgazdasági és kereskedelmi karok vannak. Ezért sem szabad Pestről elvinni és nem szabad a közgazdaságtudományi egyetemet (hivatalos néven „kar“-t) szétdobni.

kellene emelni, új laboratóriumokat felszerelni, könyvtárral ellátni stb. és mert vezetőik, köztük olyan országosan ismert kiválóságok, mint *Degen Árpád*, Akadémiánk rendes tagja és a többiek, akaratuk ellenére nem helyezhetők át vidékre és itteni intézetüket és személyzetüket bizonyára nem hagynák el.

— Ugyanez áll *az előadókra* nézve is. A Közgazdasági Egyetem mezőgazdasági szakosztályán a hat tanáron felül *több mint 40 olyan* tudós és kiváló előadó tanít, aki Budapesten más főiskolán magántanár, vagy a budapesti legfőbb bíróságnak, illetőleg más itt levő intézménynek tagja s akit foglalkozása Budapesthez köt. Ha ezeket Pallag pusztán óhajtanák pótolni, egész sereg új tanári állást kellene szervezni és ennek betöltése, valamint a *debreceni építkezések* — határozottan állítom — *feltétlenül többre kerülnének*, mint amennyivel a jelenlegi szervezet a költségvetést terheli.

— Amit az eddigiekben *mondottam*, a kérdésnek csak egy-két kiszakított *részlete*, éppen így kell a bonyolult problémának *sok más következményét* tüzetesen megvizsgálni, pl. hány ezer könyvre és hány folyóírra lesz szükség az eddigi egy Kar helyett több helyen stb.

— Ennek folytán a megoldást *nem szabad elsietni*, hanem a koránynak előzőleg meg kell hallgatni az összes érdekképviseleteket és mindazokat, akik e kérdésben nyilatkozásra hivatottak, azután pedig *pontos költségvetést kell készíttetni arról*, mibe kerülne például a mezőgazdasági szakosztálynak, intézményeinek, gyűjteményeinek Debrecenbe áthelyezése, *ott megfelelő befogadóképességgel új egyetemi tantermek, szemináriumi helyiségek, laboratóriumok építése annyi hallgató számára*, amennyi *ma* a Közgazdasági Egyetem Mezőgazdasági Karán beiratkozva van; azután mennyibe kerülne *új kereskedelmi főiskola* felállítása, helyiségeinek, könyvtárának berendezése stb. stb. Mind ezek *pontos* kiszámítása után a *költségvetést nyilvánosságra kell hozni* és akkor fog kiderülni, hogy a hangoztatott takarékosági cél *nem* lesz elérhető.

Berzeviczy Albert

így nyilatkozott Az *Est* munkatársának :

— *A közgazdasági egyetem jövőjének* kérdéséhez nehéz hozzászólnom, mert sem az illetékes helyen felmerült terveket, sem a közgazdasági egyetem jelenlegi viszonyait is felszerelését, sem a debreceni gazdasági tanintézettől várható előnyöket nem ismerem közelebbről. Ezért inkább csak néhány elvi szempont kiemelésére szorítkozom.

— Annak idejében a „közgazdasági egyetem“ létesítésének eszméjét nem tartottam szerencsésnek, nincs és tudomásom róla, hogy ennek a fogalomnak egészen megfelelő intézet ma bárhol léteznék.

— Mikor még az iskolaügy hatáskörömhöz tartozott, azt a — ma talán már nagyon is orthodoxnak látszó — felfogást vallottam, hogy egyetem (universitas scientiarum) csak egyféle lehet: olyan tanintézet, melyben a tudomány minden neme művelhető és tanulható, ha talán tetteleg és a valóságban ez soha egészen el nem érhető. Az

egyetemet ennél az unversalitásánál fogva illeti meg — és csak az egyetemet — a legmagasabb tudományos grádus, a doktori cím adományozása is. A tudományok bizonyos meghatározott körével foglalkozó tanintézetek lehetnek főiskolák, de nem egyetemek és megadhatják az illető szakbeli legmagasabb képesítést, de a doktori diplomát nem.

— Ez a felfogás ma már túlhaladott, nemcsak nálunk, hanem másutt is. Ma már műszaki főiskolánk régen viseli a „műegyetem“ nem éppen szerencsésen megalkotott címét és doktordiplomát is ad; még állatorvosi főiskolánk is egyetemi szervezetet kapott s később azután létrejött a Közgazdasági Egyetem, vagy inkább Kar, a maga külön — az egyetemen kívül álló — doktoravatási joggal.

— A közgazdasági egyetem létesítésénél tudtommal az a törekvés volt mértékadó, hogy a magyar ifjúság nagyobb számmal *lerellessék a közgazdasági pályákra*. Miután — mint azt a leánygimnáziumoknál is tapasztaltuk — nálunk mindenekfelett a tanintézet neve az, ami varázsos vonzóerőt gyakorol, úgy vélték, hogy a magyar ifjúság majd szívesebben fogja felkeresni a közgazdasági pályákat, ha azokra egy egyetem elvégzése alapján jut. Azonban úgy látszik, még ez a kecsgeg-tető cím sem érvényesítette kellőképen vonzóerejét s ezért mindinkább tágitották a „közgazdasági egyetem“ képzési és képesítési körét, hogy így a hallgatók létszáma kissé mesterségesen földuzzasztassék. Annak például, hogy a közgazdasági egyetem ma épp úgy képesít a közigazgatási pályára, mint az egyetem jogi kara s így ez utóbbival valóságos versenyre lép, alig van értelme. A gyakorlati célszerűség csak azt tenné szükségessé, hogy mindenki, aki a közigazgatási pályára kíván lépni, hallgathassa a legjobb tanároknak (bármely karon legyenek azok) előadásait mindazokból a tantárgyakból, amelyekben magát ki kell képeznie. Evégből két képzési és képesítési gremiumot alkotni már csak azért sem kívánatos, mert az ilyen verseny a gyakorlatban könnyen vezet a követelmények „minuendo licitációjához“.

— A közgazdasági egyetemre azután bevitték a kereskedelmi képzést is, a diplomáciait is, sőt végül a mezőgazdasági képzést is, bár ez utóbbi, azt hiszem, a gyakorlati kiképzés tekintetében ma még kissé kezdetleges állapotban van.

— Én nem akarom kétségbe vonni azt, hogy a közgazdasági egyetemnek jeles tanárai vannak és ott nagy buzgalommal folyik a munka, de azt hiszem, az a körülmény, hogy ez a most már majdnem két évtizede fennálló intézmény mindaddig nem találta meg a maga végleges helyét tanügyi szervezetünkben, elegendő bizonyítéka annak, hogy a szervezésben valami hiba, valami visszásság rejlik s ez okozza, hogy további sorsának kérdése állandóan napirenden van. A budapesti egyetemhez nem tartozik, annak gyűléseiben és ünnepélyeiben képviselője csak mint vendég szokott résztvenni; doktori promóciói alkalmával mint elszigetelt fakultás, mégis egyetemi formák között jelenik meg.

— Legújabbban — úgy hallom — arról van szó, hogy a közgazdasági egyetemen megindult mezőgazdasági képzés innen elvitessék s

a debreceni gazdasági tanintézethez csatoltassék. Ismétlem : nem ismerem a debreceni intézet fejlettségi viszonyait, nem tudom, mennyire állanak azok közelebb a főiskolai igényekhez, mint a budapesti közgazdasági egyetemen találhatóak. De az iránt mindenki tisztában lehet, hogy *pénzügyi viszonyaink nem fogják megengedni, hogy két főiskolát szereljenek fel teljesen a mezőgazdasági képzés nagyon költséges eszközeivel* (mintagazdaság, stb.); annak a törekvésnek tehát, hogy két hiányosan felszerelt mezőgazdasági főiskola helyett egy tökéletesen felszerelttel rendelkezünk, jogosultságát elvitatni alig lehet.

— Miután azonban kétségtelen, hogy itt sok ellentétes érdek áll egymással szemben és a vélemények erősen eltérnek, indokoltnak, sőt szükségesnek tartanám, hogy mielőtt döntés történnék, a szaköröknek alkalom nyujtassék *nyilvános tanácskozás* alakjában hozzászólni a kérdéshez.

Gróf Hoyos Miksa

az Országos Mezőgazdasági Kamara elnöke munkatársunknak a következőket mondotta :

— Tekintettel arra, hogy ezzel a kérdéssel kapcsolatban semmiféle melléktekintetet nem kell figyelembe vennem, csupán a *célszerűséget* és a *takarékossági szempontot* tekinthetem. És amikor a célszerűséget tartom szem előtt, elsősorban felvetődik az a kérdés : *szükségünk van-e három gazdasági akadémiára ? Semmiesetre sincsen*, mert két akadémia ki tudja termelni a gyakorlati gazdáknak azt az utánpótlást, amire szükségünk van. Tehát *egy akadémia feleslegesnek látszik és kettőt kell megtartanunk* ; feltétlenül egyiket a Dunántúl, másikat az Alföldön. Tehát szükséges, hogy *a debreceni akadémiát fenntartsuk*, mint a gyakorlati gazdák felsőbbfokú kiképzésének intézményét.

— Ezzel a magam részéről el van intézve a kérdés és szerencsétlen megoldásnak tartanám, ha a Közgazdasági Egyetem mezőgazdasági szakosztályát Debrecenben vitetnék, főleg azért, mert annak a fiatalágnak, amely ezidőszert a Közgazdasági Egyetemen kiképzését várja, semmiesetre sem állnának Debrecenben rendelkezésére azok a segédintézmények, amelyek mind Budapestre vannak centralizálva. Viszont ezeket a segédintézeteket Debrecenbe vinni horribilis pénzbe kerülne.

— Végző konkluzióm az, hogy *a közgazdasági egyetem továbbra is maradjon Budapesten mindhárom szakosztályával*, ne szüntessék meg és ne osszák fel. Meggondolás tárgyává kell tenni, *melyik akadémia felesleges a két dunántúli közül, a magyaróvári, vagy a keszthelyi ?*

Éljen-e vagy megszűnjön a Közgazdasági Egyetem?

Gróf Teleki Pál nyilatkozata

(Az Est, 1931. IV. 17.)

— Az Est tudósítójától. —

Tudományos körökben, politikai összejöveteleken, társaságokban mind szenvedélyesebben folyik a vita a Közgazdasági Egyetem problémája körül. Az Est minap közölt interjúiban megszólaltak a kérdés leghivatottabb elbírálói. Ma

gróf Teleki Pál

volt miniszterelnököt, a Közgazdasági Egyetem tudós tanárát kértük meg, hogy szóljon hozzá a vitához. Érdekes nyilatkozatát itt adjuk:

— A Közgazdasági Egyetem (illetve kar) önállóságának megszüntetésére irányuló tervek évek óta folyton újra és újra felmerülnek. Előbb arról volt szó, hogy a Pázmány Egyetembe, azután arról, hogy a Műegyetembe kapcsolassék be, tehát *budapesti főiskolákba*. Ezek mellett a tervek *mellett* is, *ellenük* is lehet komoly érveket felsorakoztatni. Lehet ezeket a fuziókat jól, lehet rosszul is megoldani. A most felmerült

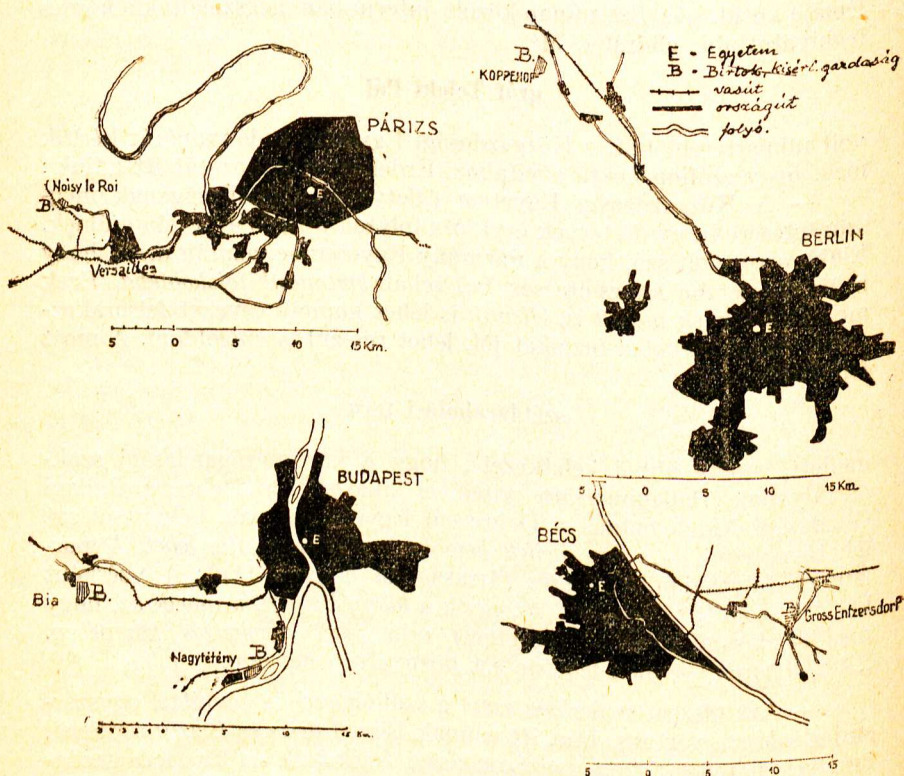
szétdarabolási terv

mellett, amely abból keletkezett, hogy a kar mezőgazdasági szakosztályának Pallagpusztára vitelével akarnák a Debrecen-Pallagi Gazdasági Akadémiának a Debreceni Egyetembe való bekapcsolását lehetővé tenni — *e terv mellett komoly érvel felhozni alig lehet*. A parlament folyosóján, utcán és társaságban odavetett megjegyzésként két érv szokott visszatérni. Az egyik a *takarékosságit*, a másik az, hogy mezőgazdasági főiskola (egyetem) *nem lehet nagyváros közepében*. „Aszfaltgazda”-érvnek lehetne ezt köznyelven nevezni.

— Azt hiszem szükséges ezzel a szállóigével és tévhittel egyszerűsmindenkorra végezni. Íme, itt vannak Bécs, Párizs és Berlin térképei, amelyekben feltüntettem mezőgazdasági főiskoláik és kísérleti gazdaságuk elhelyezkedését, összehasonlítva azt intézetünk helyzetével és lehetőségével. Ebből az látszik, hogy nem vagyunk ma sem és különösen, ha azt a gazdaságot, amelyet most volna alkalmunk az államkincstár egyetlen fillérnyi megterhelése nélkül megszerezni, megkapnók, *úgy nem volnánk semmivel sem rosszabb helyzetben, mint a világhírű Hochschule für Bodenkultur, mint Franciaországnak legfőbb mezőgazdasági tanintézete a párizsi Ecole Supérieure d'Agriculture és mint a berlini hatalmasan fejlődött Landwirtschaftliche Hochschule. Mint a térképen látható.*

mindezek az intézetek a világvárosok kellős közepén fekszenek, kísérleti gazdaságaik 31, 29, illetve 40 kilométerre vannak, amely utat részben vasúton, részben villamoson, részben gyalog kell megtenni a tanároknak és hallgatóknak. *Bia* 27 kilométerre van az Eszterházy-utctól.

— De mást, tudniillik azt, hogy a mezőgazdasági egyetem egy gazdaság kellős közepén álljon, csak az várja, aki a mezőgazdasági egyetem feladatával nincs tisztában. A *praktikus gazda* nevelése legfeljebb mellékes feladata a mezőgazdasági egyetemnek. Ez a feladat az akadémiáké. Az egyetem

a mezőgazdasági tudomány és gyakorlat specialistáit, tanárait,
a kísérletügy kutatóit,
a mezőgazdasági közigazgatás tisztviselőit, a nagy mezőgazdasági területtel
bíró városok e kérdéseinek intézőit van hivatva nevelni.

Eleven cáfolatok

— Nemcsak az egyetem és akadémia, de gazdaságaik közt is lényeges különbség van. Az egyetemé kísérleti, az akadémiaé tangazdaság. Az az argumentum tehát, hogy az egyetemi fakultás Budapesten nem

tud megfelelően oktatni, egyszerűen naiv. Cáfolják külföldi példák, cáfolják az eredmények, amelyeket a fakultás máig elért, cáfolja a gazdaközvélemény hatalmas megnyilatkozása a fakultás mellett, amely ezt, az eleinte meg nem lévő elismerést saját munkájával érdemelte ki és

cáfolják azok a nagygazdáink, nagybérőink és közgazdasági életünk számos vezéregyénisége, akik fiaikat itt taníttatják.

Mert ha az ember arról dönt, hogy hol taníttassa a fiát, akkor véleményét jobban meggondolja, mintha valamiről csak mellékesen nyilatkozik.

— Ami hallgatóink gyakorlati képzését illeti — *Kerpely* kollégám éveken át vezetett statisztikája szerint 31% szülei birtokán nőtt fel, 8.5% több, 11% legalább egy évet töltött gyakorlaton, 3% külföldi gazdaságban, 19% ismételt nyári gyakorlaton volt, 14% sőregi saját gazdaságunk internátusában volt nyáron, 12% hazai gazdasági akadémiát végzett — és csak 1.5 százalékuk nem volt gyakorlati képzettsége.

— Mezőgazdasági szakosztályunknak fennállása harmadik éve óta van kísérleti gazdasága *Sőregpusztán*. Összehasonlítául megjegyzem, hogy a berlini főiskola fennállásának csak 19-ik esztendejében szerzett saját gazdaságot. A közel félszázados bécsi főiskola a háború után kapott tanulmányi gazdaságot. A müncheni műegyetem mezőgazdasági fakultása tavalyig és sok más ma is az illető városoknak, államoknak vagy magánosoknak különböző birtokain kísérleteznek. Ezt különben a mi szakosztályunk is állandóan teszi Tiszáninnen, Tiszántúl, Dunántúl birtokain. És ezért is

fontos Budapesten lennie, ahonnan az ország különböző klíma- és termelő tájait egyforma könnyen éri el és kísérleteit állandóan figyelheti.

— A Kar évek óta igyekszik egy *Sőregpusztánál még közelebb fekvő kísérleti gazdaságot* szerezni. Évekig tárgyaltunk tétényi birtokért, most *Bián kaphatnánk birtokot nagyon kedvező fekvésben* s a jelenlegi birtok eladásából s a kiegészítésül a tanári kar által e célra gyűjtött összegből

az állami költségvetés legesekélyebb megterhelése nélkül.

Meglevő és áthozható felszerelésünk kiegészítésére pedig tekintettel azon mély gyökerekre, amelyeket a gazdatársadalomban szakosztályunk vert és az eddigi nagy gyakorlatra, amelyet a saját lábunkon való gazdálkodásban szereztünk, *szintén nem kellene az államkincstártól semmit sem kérnie a szakosztálynak*. Hiszen intézeteink nagyrészt és így rendeztük be. A magam intézetének felszerelése is csak egyharmad, egynegyed részében származik az állami dotációból. *Kerpely* Kálmán szép intézetére nézve is ugyanez áll és a többiekre is nagyrészt.

Megtakarítás helyett beláthatatlan többletköltség.

— A fakultást Debrecenbe vinni, elszakítani azon ponttól, ahová az ország minden részében végzett kísérleteinek száalai összefutnak, ahol számos, csak itt meglévő tudományos és kísérletügyi intézmény stb. segítségét naponta használhatja, 40 magántanárától és előadójától, akik közt a *legkiválóbb szakemberek* vannak, mindez és még sok más

a tudományos és pedagógiai szintnek nagy lefokozásával járna.

Megtakarítás pedig nem lesz, hanem lesz

beláthatatlan többletköltség,

mert a fenti okokból előálló hiányoknak csak némi pótlására is gazdagon *ki kell egészíteni a leviendő intézetek felszerelését, fel kell állítani*

hat új intézetet,

felépíteni egy *félmillió*s épületet stb. stb. Ha ez nem történik meg, akkor *az egyetem középiskolai szintre süllyed*, persze csak rövid időre, mert a szükségletek impetuozusan fognak jelentkezni és két-három év múlva már borzasztóan rá fognak fizetni a takarékoság reményében keresztülvitt kísérletre. Eltekintve attól, hogy előbb-utóbb aztán Budapestnek fontosságát a mezőgazdasági oktatás szempontjából ismét belátva, majd *Budapesten is újra fel fogjuk állítani a mezőgazdasági kart.*

— A kereskedelmi szakosztály lefokozása *kereskedelmi főiskolává lesüllyesztené a kereskedelmi tanárképzés nagynehezen felemelt szintjét* és vele a kereskedelmi középiskoláét is, másrészt

elvesztenők hallgatóságunkból azokat a nagyon értékes elemeket, amelyeket éppen azáltal nyertünk meg a kereskedelmi pályáknak, hogy ezekre egyetemen készülhetnek elő.

— Még sok minden hátrányt lehetne felsorolnom. De örömmel látom, hogy közéletünk vezéregyéniségei és a közvélemény is látják a helyzetet. Ezért ezúttal csak néhány adattal akartam a kérdés megvilágításához hozzájárulni. Egyet azonban még meg kell említenem, és pedig vastagon aláhúzva: azt hogy *milyen megbocsáthatatlan hiba a tanulói jűjűság, az itt diplomát szerzett és ennek értékét féltő ifjak nyugalmát folyton új ilyen tervekkel, komolyan át sem gondolt és meg sem tárgyalt tervekkel felzavarni.*